

*En fremtid under overvåking- Hvordan Norges forhold til  
EU vises i implementeringsprosessen rundt  
Datalagringsdirektivet.*

En diskursanalyse av implementeringsprosessen rundt datalagringsdirektivet slik det foreligger i Stortinget 2007-2012.

**Are Hauge Braaten**

**Masteroppgave**

**Juni 2013**



**Universitetet i Bergen**

**Institutt for sammenliknende politikk**



## **Abstract**

This master study is a discourse analysis on the Norwegian relationship to the European Union. It investigates this through a discourse analysis of the implementation process on Directive 2006/24/EC about data retention as it is represented in the debate in the Norwegian parliament Stortinget. Directive 2006/24/EC was and is a controversial directive in Norway, and the debate on implementation of this directive was the first time Stortinget debated whether or not to use the “veto” granted in the EEA-treaty. As a result, I argue that through analyzing the discourse on the implementation process, we can aid our understanding of Norway’s relationship with the EU, as it is seen from the Norwegian Storting.

The documents that have been analyzed were produced by either members of parliament, ministers of government, the Justice Department and the Foreign Department between the year 2007 and 2012.

I find that the dominant discourses are focused on the relationship between individual and state. These are represented by the discourses on privacy, freedom, rule of law, and combatting crime. Other notable discourses are on the relationship between Norway and the EU as it pertains to dependency, solidarity and maintenance of Norwegian sovereignty. Surprisingly, the economic discourse, which is typical for discourse on the EU, has a less central role in the discourse on the implementation of Directive 2006/24/EC.

Within the discourses, the relationship with the EU has an important, yet rarely central position. The actors argue from a national standpoint, yet they draw on European experiences continuously. The relationship to the EU is rarely far from the debate, but internal matters are given more importance. The discourses are tied to the ideology and the interests of the actors that use them. The debate on Directive 2006/24/EC is inseparable from the political parties struggle for scoring electoral points through the showcasing their ideology in the parliamentary debates. In the end, I find that the Norwegian parliaments relationship with the EU is multifaceted; it is a source for learning; for fear of a weakened national sovereignty; an organization whose cooperation we depend on; whose members we share traits with; the EU is a necessary source for trade and economic growth; and that brings us unpopular and needless directives, that at its worst demands that we implement what is perceived as either intrusive and freedom-limiting or necessary crime-fighting techniques. Thanks to the political, geographic and economic context Norway exists in, our relationship with the EU will always be of the greatest importance.

## **Forord**

Denne oppgaven er resultatet av et lengre studieforløp, og markerer slutten på mitt studentliv. Jeg vil takke min veileder Hakan Gurcan Sicakkan for råd og veiledning. Jeg vil takke kjente og kjære fra Det Akademiske Kvarter, Rollespillgruppen og Sophie Lindstrøms Hus for kaffe, det sosiale og det ikke så sosiale. Uten dere hadde arbeidet vært vanskeligere, og kveldene kjedeligere. Jeg vil takke min familie for støtten, og alle som har gitt meg innspill og vært interesserte i å krangle om det eventuelle resultatet datalagringsdirektivet.

Og jeg vil takke Black Debbath for å skrive en sang om emnet, og dermed vise meg at temaet Datalagringsdirektivet er relevant, kontroversielt og interessant, i seg selv, og ikke bare gjennom den evig relevante og kontroversielle EU-debatten.

*«Har våre myndigheter nå gjort et kvantesprang i feil retning / når de nå tar til å tukle med det hellige personvernsinsentiv / og går inn for opprettelsen av et føkkings datalagringsdirektiv?»*

-Black Debbath: Åpent brev til jusprofessor Jon Bing i forbindelse med vedtak om opprettelse av et Datalagringsdirektiv

## **Innhold**

Kapittel 1: Introduksjon. ....	6
Kapittel 2: Teori: Implementering og kontekst for DLD-debatten: .....	10
Kapittel 3: Metode – Diskursanalyse: .....	24
Kapittel 4: Innholdsanalyse: .....	33
Kapittel 5: Diskursanalyse: Tekstanalyse: .....	52
Kapittel 6: Diskursanalyse: Diskursiv Praksis: .....	71
Kapittel 7: Sosial Praksis: .....	84
Konklusjon .....	98
Litteraturliste: .....	101

## **Kapittel 1: Introduksjon:**

### **1.1 Tema**

Temaet for denne oppgaven er Norges forhold til EU. Norge, gjennom geografi, økonomi, kultur og politiske samarbeid er tett knyttet til EU. Den viktigste traktaten som regulerer forholdet mellom Norge og EU er EØS, som gir oss blant annet tilgang til fellesmarkedet. Det norske folk har derimot store betenknninger mot EU og EU-medlemskap, noe som illustreres i resultatene av folkeavstemningene mot EU-medlemskap og i de jevnlige meningsmålingene som blir gjort på emnet (NOU 2012:2). Målet med denne oppgaven er, gjennom å se på implementeringsprosessen rundt det såkalte datalagringsdirektivet (EU-Direktiv 2006/24/EF) å belyse det norske forholdet til EU. Da debatten rundt datalagringsdirektivet er bredt og datamaterialet omfattende, har jeg valgt å fokusere på den debatten som foregår i Stortinget.

### **1.2 Om Datalagringsdirektivet:**

EU-Direktiv 2006/24/EF om lagring av abonnements-, lokalisering- og trafikkdata (heretter datalagringsdirektivet eller DLD) ble vedtatt i 2006 som følge av terrorangrepene i New York, Madrid, og London i 2001, 2004 og 2005. Endringer i IKT-teknologi har gitt nye utfordringer for samfunnet og dens sikkerhet (Proposisjon 49 L: 2011, Claes & Mydland: 2011). I DLD er tematikken at terrorisme og kriminalitet blir koordinert over elektronisk kommunikasjon, som internett og telefoni, og at dette kan bekjempes gjennom lagring av kommunikasjonsdata. Begrunnelsen av direktivet er å kunne benytte lagrede data i kampen mot alvorlig kriminalitet, og dermed trygge stat og borgere. Direktivet påbyr lagring av trafikkdata for epost, telefoni, og internettilgang av tilbyder av disse tjenestene. Lagringen er minimum 6 måneder, til maksimum 2 år. I Norge vedtok Stortinget at lagringen skal være på minimumet direktivet tillater, altså 6 måneder. Hvordan man skal lagre dataene, og hvor tilgjengelige de skal være er opp til medlemslandet som implementerer. I Norge har man vedtatt at dataene skal lagres gjennom fleksible løsninger som er opp til tilbyderne, og opplysningene skal bare være tilgjengelige for kompetente nasjonale myndigheter med domstolskjennelse, og kun til relevante opplysninger i konkrete saker. I 2011 ble DLD vedtatt av Stortinget, men den blir ikke implementert i norsk lov før 2015 (Proposisjon 49 L: 2011, NOU: 2012:2, Arnesen & Sejerstedt: 2009, Stortinget: 2011, Regjeringen: 2013, Aftenposten: 2013). Prosessen rundt implementeringen av DLD har vært lang, og preget av offentlig debatt.

### **1.3 Hvorfor Studere Norges forhold til EU.**

EU, gjennom EØS, er vår største handelspartner, som utgjør over 80 % av vår handel. Vi har en lang grense med EU via svenske- og finskegrensen, og medlemslandene er blant våre nærmeste allierte gjennom NATO. EU-landene er blant de landene vi ønsker å sammenligne oss med. Vi er, gjennom geografi, økonomi og kultur, ugjenkallelig sammenvevd med EU. Norge har to ganger søkt om medlemskap i EU, men begge gangene ble medlemskapet avslått gjennom folkeavstemning. Vårt samarbeid med EU har da vært mer fokusert på folkerettslige traktater og avtaler (NOU 2012:2).

I løpet av 1989-93 ble EØS-avtalen forhandlet frem. Flere av avtalens prosjekterte medlemmer ble med i EU i 1994, mens Norge avslo medlemskap, for andre gang. Etter Norge avslo EU-medlemskapet ble Norges tilknytning til EU gjennom den folkerettslige traktaten EØS-avtalen, og senere andre traktater og samarbeid som Schengenavtalen. Disse er rammeavtaler, som forplikter Norge til å fortløpende implementere rettsakter fra EU og gjennomføre dem på samme måte som EU-medlemmer, og utvikle avtalene sammen med EU-rettens utvikling (NOU 2012:2). Ifølge EØS-traktaten skal Community-lov bli innført like effektivt som nasjonale lover, og medlemslandene skal utføre alle passende tiltak for å håndheve eller utføre de plikter som traktaten etablerer (Sverdrup: 2004). EØS-avtalens formål er i hovedsak å knytte EFTA-landene til EUs indre marked. Det var i begynnelsen av prosessen med å implementere DLD et åpent spørsmål om DLD falt under EØS-avtalen, men i 2011 godkjente Stortinget at den falt under avtalen.

Norge har, gjennom EØS, blitt sterkt påvirket av EU. Over 6000 rettsakter har blitt tatt inn i det norske lovverket, over 25 % av norske lover har blitt påvirket. Disse rettsaktene blir i hovedsak tatt inn i lovverket gjennom direktiver. EUs rettsakter har som følge av EØS-traktaten forrang foran norsk lov. Disse rettsaktene kommer inn i Norsk lov gjennom en tretrinnsprosess som foreligger slik:

- 1) Et lovforslag blir vedtatt i EU.
- 2) Videre blir loven ”... inntatt i EØS-avtalen, som en folkerettslig forpliktelse, i tråd med forpliktelsen til dynamisk og ensartet rettsutvikling”.
- 3) Loven blir ”... gjennomført i norsk rett av norsk lovgiver, og dermed gjort til den gjeldende rett, som kan gi borgerne rettigheter og pålegge dem plikter” (Sejersted Arnesen, Rognstad, Foyn og Kolstad 2004:171).

Dette tatt i betraktning, oppfyller oppgaven King, Keohane og Verbas (1998: 15) kriterium for et relevant forskningsprosjekt, hvor et forskningsprosjekt er skal omhandle den virkelige verden, og dermed være relevant for det politiske, økonomiske og sosiale liv. Denne oppgaven berører alle disse punktene.

### **1.3 Direktiver**

EUs rettsakter er som oftest i form av direktiver og forordninger. Forordninger må implementeres slik de er formulert i rettsakten, mens direktiver blir implementert i de nasjonale lovverkene etter de individuelle medlemsstatenes egne formuleringer. Direktivene beskriver kun målsetninger, og må formuleres individuelt av medlemsstatene før de implementeres i nasjonal lov, noe som gir et visst rom for handling. Rom for nasjonalt handlingsrom og manøvrer er tatt høyde for i formuleringsprosessen. Implementering av direktiver er deretter en gradvis prosess. (Dimitrakopoulos: 2008, Perlins & Neumayer: 2007).

Nye EU-rettsakter må stemmes over av EØS-medlemmene, og bli enstemmig vedtatt i EØS. Hvis den blir stemt ned, blir den ikke en del av EØS-avtalen. Denne mekanikken blir populært kalt reservasjonsretten eller vetoretten i Norge (NOU 2012:2).

### **1.4 Problemstilling:**

Innledningsvis har jeg kort redegjort for datalagringsdirektivet og Norges forhold til EU gjennom EØS og andre forhold. Oppgavens problemstilling blir som følger: *Hvordan fremstår Norges forhold til EU slik den fremstilles gjennom debatten i Stortinget om implementeringen av datalagringsdirektivet?*

### **1.5 Diskursanalytisk tilnærming.**

Måten jeg tilnærmer meg problemstillingen er en diskursanalyse av tekster som har blitt produsert av eller for Stortinget i behandlingen av datalagringsdirektivet. Jeg benytter meg av en tre dimensjonal diskursanalytisk tilnærming slik den blir fremstilt av Norman Fairclough. I denne tilnærmingen analyserer man tekst, diskursiv praksis og sosial praksis. Dette blir nærmere forklart i kapittel 3, som omhandler metode.

Ved å benytte diskursanalyse kan jeg belyse andre vinklinger av vårt forhold til EU og EØS en de som åpenbarer seg fra en rasjonalistisk tilnærming, som EU-forskning stort sett er fokusert på (Diez: 2001). Gjennom min diskurs-orienterte tilnærming vil jeg analysere de diskursene som er knyttet opp mot implementeringen av DLD, og disse diskursene strekker seg inn i grunnleggende ideologiske forståelser av samfunnet.

I følge Diez (2001) er diskursanalyse et sterkt verktøy for å forstå endringer i nasjonalstatene innenfor EU, og er nødvendig for å forstå medlemslandenes EU-politikk. Jeg mener disse argumentene bærer over til Norge, da vi er tett sammenknyttet til resten av Europa gjennom EØS.



## **1.6 Oppgavens struktur:**

Etter dette introduksjonskapittelet fortsetter jeg til kapittel 2 hvor jeg utdyper den tematiske konteksten i form av implementeringsteori og politisk teori. Den tar for seg hva som påvirker prosessene rundt implementering av EU-direktiver. Kapittel 3 tar for seg metoden som blir benyttet. I dette prosjektet benytter jeg meg av diskursanalyse, slik den blir definert av Norman Fairclough. I dette kapittelet beskriver jeg diskursanalyse, samt de metodiske avveiningene og datautvalget jeg benytter meg av. Kapittel 4 tar for seg en innholdsanalyse av datamaterialet. Kapittelet inneholder en beskrivelse av innholdet i datamaterialet slik det foreligger i de de utvalgte dokumentene, og dermed legger frem det substansielle innholdet i debatten om DLD. Kapittel 5 er det første av tre diskursanalytiske kapitler. Dette kapittelet tar for seg tekstanalyse, altså hvordan aktørene uttaler og artikulere argumentene sine, og avdekker de aktuelle diskursene. Kapittel 6 er det andre av tre diskursanalytiske kapitler, og tar for seg den diskursive orden. Den viser hvordan dokumentene og sjangrene bygger på hverandre, og hvordan aktørene forsøker å etablere et meningshegemoni. Kapittel 7, det siste diskursive kapitlet, tar for seg sosial praksis, altså hvordan den sosiale virkeligheten som tekstene og den diskursive praksis inngår i påvirker disse. Kapittel 8 knytter datamaterialet og de avdekkede og analyserte diskursene opp mot andre teorier, slik de blir redegjort for i kapittel 2. Kapittel 9 omhandler min konklusjon.

## **Kapittel 2: Teori: Implementering og kontekst for DLD-debatten:**

Dette kapitlet tar for seg implementeringsteori og bakgrunnskunnskap om Norge og vårt forhold til EU, samt hvilke forhold det er som påvirker Norges implementeringspolitikk. Denne redegjørelsen setter implementeringsprosessen og debatten om DLD i en teoretisk og empirisk kontekst. Dermed er det lettere å belyse hvordan Norge forholder seg til EU. Formålet er ikke å forklare hva som har påvirket implementeringsprosessen rundt DLD, men å kunne vise hvordan implementeringsteori forholder seg til Norges forhold til EU. Å ha en grunnleggende forståelse av disse forholdene er nødvendige for å kunne avdekke Norges forhold til EU.

I dette kapitlet skal jeg redegjør for hvordan den moderne stat fremstår i forhold til suverenitet, styring, makt og autoritet, så redegjøre for internasjonale forutsetninger og rammebetingelser for implementering, implementeringsteori, hva som skiller Norge og EU-medlemsland, og til slutt læring.

### **2.1 Påvirkning på implementeringsprosesser:**

"Reformer er en måte å føre politikk på. Politikken får dermed en egen oppmerksomhetslogikk som kan bli drivkrefter for nye reformer" (Claes & Mydland: 2011:199). Offentlige reformer kan ha sammensatte drivkrefter. Forklarende drivkrefter kan være nye problemer, politisk ideologi, symbolske hensyn, økonomiske interesser, bakgrunn i tidligere reformer m.m. (Claes & Mydland: 2011). Politisk ideologi i dette tilfellet vil knytte seg opp mot partitilhørighet, da politikere er representanter for det partiet de er medlem av, og partiene har en grunnideologi. På et grunnleggende nivå tar disse ideologiene for seg synet på forholdet mellom staten og individene. Mer spesifikt i DLD-sammenheng tar ideologiene for seg hvordan staten skal handle i spenningen personvern og kriminalitetsbekjempelse, EU og nasjonalstat. For eksempel vil den liberale individualistiske ideologien være rettet mot synet på overvåkning og samfunnsikkerhet fra perspektiv som har individets frihet, rettigheter og privatlivets sfære i sentrum (Heywood: 2004).

Motstand mot reformer basert på ideologi kan mykes opp i møtet med de problemene som reformen er beregnet på å møte. Det kan også oppstå konvergens mellom partiene som følge av oppmykning av de ideologiske frontene. Debatten om DLD har vært fokusert på ideologi – det er en gjennomgående spenning mellom personvern og offentlig overvåking, altså hvordan staten forholder seg til individene.

Flere faktorer spiller inn på hvordan myndigheter implementerer EU-direktiver, spesielt siden direktiver gir medlemslandene frihet i hvordan direktivet blir implementert i det

nasjonale lovverket. Noen faktorer som påvirker hvordan eller om land implementerer er : 1. frykt for sanksjoner, 2. ønske om å fremstå som et ansvarlig medlemsland, 3. frykt for gjenvalg, 4. økonomiske eller nasjonale interesser, 5. landets administrative kapasitet, 6. myndighetenes posisjon vis a vis interesseorganisasjoner, partier og domstoler, 7. normfølgelse, 8. landets politiske struktur. (Lampinen & Uusikyla, 1998, Perkins & Neumayer, 2007, Dmitrakopolous 2004, 2005, Sheate, Byron & Smith 2004, Sverdrup 2004, 2005, Toshkov 2004).

## **2.2 Suverenitet, Styring, Makt, og Autoritet**

Det moderne politiske system er basert på at man har et ekskluderende politisk rom hvor man har et enkelt politisk senter som hevder å representere og tar beslutninger på vegne av et politisk samfunn som er definert etter territorium og sosiale bånd. Den moderne suverene statens oppgave var å stabilisere de sosiale båndene gjennom å løse spørsmål om styring gjennom suverenitetsprinsippet. Strukturer og praksis for styring har blitt avgjort gjennom direkte korrespondanse mellom autoritet, territorium, felleskap og økonomi (Heywood: 2004, Devetak & Higgot: 1999).

### **2.2.1 Suverenitet:**

Et sentralt spørsmål i den norske EØS-debatten er hvordan Norges suverenitet blir påvirket av avtalen. Claes et al (2012) skiller mellom to typer suverenitet – indre og ytre. Den indre suvereniteten trekker på Max Weber's voldsmonopol. Ifølge Max Weber har statene formelt (indre) suverenitet gjennom deres monopol på utøvelse av makt. Kun stats-sanksjonert voldsutøvelse er tillatt. Ytre suverenitet derimot, tar utgangspunkt i den formelle suvereniteten en stat har, som tilsier at det landet alene råder over sitt territorium. Territoriet er avgrenset fra andre stater, og den kan styre dette territorium etter eget forgodtbefinnende, uavhengig av andre politiske autoriteter. Men da de fleste stater har bundet seg til internasjonal lov og internasjonale, regionale og mellomstatlige traktater, har de færreste stater totalt frie tøyler. De fleste land er avhengige av andre land, både økonomisk og sikkerhetspolitisk. Som følge av denne avhengigheten er den ytre suvereniteten mer formell en reell – land blir presset og påvirket til å føye seg de avtalene man har skrevet under på. Å ikke følge avtaler man har selv stort sett frivillig har bundet seg til vil i beste fall undergrave statens internasjonale ry, og man kan og få andre konsekvenser som følge av de sanksjonene traktatene man har bundet seg til har inkorporert, eksempelvis bøter. Moderne stater har beveget seg vekk fra det Westfalske ideal, og de klare linjene har blitt uklare. Den moderne suverene staten oppsto for å løse

utfordringer som ikke lenger er gjeldende (Devetak & Higgot: 1999). Staters suverenitet har med andre ord blitt endret, fra de territorielt avgrensede til bundet suverenitet.

I det internasjonale samfunnet av stater er alle stater formelt sett likeverdige. Det finnes ei heller en overautoritet med kapasitet for å straffe stater som avviker fra internasjonale normer. Denne mangelen på autoritet skaper anarki i det internasjonale samfunnet av stater, uten at det nødvendigvis betyr det totale kaos. Med anarki menes fraværet av overordnende lover, normer og regler (Claes et al: 2012). Man er med andre ord kun bundet av det man har selv skrevet under på. De fleste moderne stater har fått sitt handlingsrom bundet av internasjonale traktater og globalisering, men Weiss (i Claes et al: 2012) finner at stater fremdeles har et betydelig handlingsrom for å styre økonomisk, sosial- og velferdspolitik, selv etter omfattende internasjonalisering. Medlemskap i EU derimot, krever en formell avståelse av suverenitet til fellesskapet. EU har anledning til å fatte beslutninger på vegne av sine medlemsland, og har sanksjonsmidler til å håndheve dem (NOU 2012:2).

### **2.2.2 Makt**

Makt er et omdiskutert begrep i samfunnsvitenskapen, og som har en utydelig definisjon. En klassisk men generell definisjon på makt er evnen til å oppnå mål. En stats evne til å påvirke andre land, organisasjoner og individer er flerfoldig, men den er kontingent etter omstendighetene. Stater har *maktressurser*, men statene er fremdeles avhengige av å kunne bruke dem, altså hvor konvertible de er til det enkelte sakfelt. Claes et al (2012) skiller mellom to typer maktressurser – militære og økonomiske. Claes' anvendelse av disse ressursene er basert på arbeidet på det internasjonale systemet av stater, og vil dermed ikke ta med seg alle dimensjonene av makt som kan finnes i EU-systemet, som evnen til å arbeide ut ifra EU-politikk. Politisk makt er evnen til å sette saker på dagsordenen. Videre har man kulturell og ideologisk makt, som påvirker hvordan man tenker, hva man ønsker og hvordan man oppfatter virkeligheten (Claes et al: 2012). Disse formene for makt er vanskelige å måle, men er akkurat hva diskursanalyse er ute etter å belyse (Jørgensen & Phillips: 1999).

Videre definerer Claes stater, etter hva slags maktressurs de utnytter seg av. De er *territoriestater* og *handelsstater*. Territoriestater bygger sin makt på utøvelsen av kontroll over et territorium, mens handelsstater får makt via den interaksjonen som oppstår via handel, altså en stort sett økonomisk makt og kulturell påvirkning.

Diplomatiet er sentral i den dagligdagse maktutøvelsen. Formålet er å overtale andre aktører, og kunne påvirke den i ønsket retning. Det foregår hovedsakelig gjennom forhandlinger, men det å bygge opp et rykte er også et viktig virkemiddel (Claes et al, 2012).

### **2.2.3 Styring**

Politisk styring foregår på flere nivåer – fra det globale, til de regionale, nasjonale og lokale nivåene (Claes et al: 2012).

*Teorien om den autonome staten* omhandler og forsvarer statens rolle mot nyliberal økonomisk kritikk. Teorien antar at statsinstitusjonene og lederskapet er i stand til å være uavhengige overfor interessegrupper og velgere, og kan dermed føre en langsiktig politikk på tvers av disse gruppene. Dette gir staten muligheten til å føre en fast politisk linje over tid, mens den bevarer fleksibiliteten til å kunne endre politikk etter omstendighetene. De sentrale i teorien er at man må beholde både fasthet og fleksibilitet i statens forhold til styring av samfunnet (Claes et al, 2012).

*Korporatisme* derimot omhandler et tett samarbeid og forbindelser mellom staten på den ene siden og interesse, sosiale, og økonomiske aktører på den andre siden. Formålet med samarbeidet er å fremme koordinering for å sette felles mål og løse potensielle konflikter mellom partene. Land med korporative trekk har som regel gjenkjennelige landsomfattende felles-, topp-, og paraplyorganisasjoner som er organisert på nasjonalt nivå, og hever sin stemme på den nasjonale arena (Olson 1982 i Claes et al, 2012). Ifølge Olson er Norge, som et Nordisk land, et eksempel på en stat med korporative trekk (Claes et al, 2012).

### **2.2.4 Autoritet:**

Autoritet er en form for makt hvor en person kan påvirke oppførselen til en annen, men skiller seg fra tradisjonelle maktdefinisjoner gjennom å kontrastere hvordan mottakeren adlyder autoriteten. Hvor makt er evnen til å påvirke oppførsel, er autoritet retten til å påvirke oppførselen. Dermed er det en moralsk plikt å adlyde. Dette fører til at autoriteten beholdes selv om mottakeren ikke adlyder ordren. Weber derimot definerer autoritet som legitim makt, hvor utøverens legitimitet er knyttet til at den oppfattes som rettmessig. Det at mottakerne adlyder utøveren er et tegn på at makten er legitim (Heywood: 2004). Deterritorialiseringen av Europeisk politikk har ført til en økende grad av overlappende autoritet. Autoritet over borgere har blitt overført fra nasjonalstaten til over- og mellomstatlige aktører (Linklater: 1996).

### **2.3. Internasjonale forutsetninger og rammebetingelser:**

Politiske beslutningsprosesser har to aspekter- beslutningsprosessens institusjonelle utforming og det substansielle innholdet i de politiske beslutningene som kommer ut av prosessen. Ifølge Olsen, Keohane og Milner (Olsen: 1989, Keohane og Milner: 1996 i Claes et al: 2012)

må disse aspektene studeres i sammenheng. Når man involverer internasjonale forhold så vil de også påvirke de nasjonale aktørenes interesser, og dermed påvirke de substantiver beslutningene som blir tatt på det nasjonale nivået. Når man forsker på utformingen av politikk, må man også fokusere på endringer i omgivelsene og i endringer i de nasjonale politiske institusjonene, i tillegg til den utformede politikken.

Politiske myndigheters styring er underlagt rammebetingelser på både det internasjonale og det nasjonale plan. De har ikke fritt spillerom, og må forholde seg til andre aktører i samfunnet. Med andre ord – politiske myndigheter er ikke alene om å ha politisk makt. Eksempelvis må myndighetene forholde seg til velgermasse, fagforeninger, presse, forvaltning, domstoler og det nasjonale lovverket. Ifølge Claes & Mydland (2011) kan disse aktørene kan påvirke politiske myndigheter på to måter – på det *grunnleggende*, og på *utfallet*. Med det grunnleggende menes om det er mulig eller umulig å gjennomføre en målsetting, og med utfall menes det hvilket resultat man vil få i forsøket på å oppnå målsettingen (Claes & Mydland: 2011).

Rammebetingelser kan være indre eller ytre. Av ytre rammebetingelser i Norges sitt tilfelle må vi også forholde oss til EU og EØS-avtalen, samt alle andre internasjonale avtaler vi har inngått. Igjennom EØS-avtalen er vi bundet til å implementere de lover som blir vedtatt i EU, som oftest i form av direktiver og forordninger som vi blir tilsendt fra EU. Disse lovene er bindende så lenge de har rot i EØS-avtalen, som i hovedsak omhandler det økonomiske samarbeidet. I løpet av perioden siden EØS-avtalen har blitt inngått, har EØS-avtalen utvidet sitt saksområde. Derimot er det rom for å forhandle frem unntak av nasjonale hensyn, og Norge har en formell vetorett, som aldri har blitt tatt i bruk (Claes & Mydland: 2011, NOU: 2012:2). Norges potensiale for å benytte seg av reservasjonsretten mot EU-direktiver er begrenset, ettersom kostnadene involvert ved benyttelse av reservasjon er potensielt svært høye. Dette begrenser ønsket til å bruke retten, og Norge blir nødt til å implementere lover som de har liten mulighet til å påvirke. Norges forpliktelser overfor EU gjennom EØS, og vår svake mulighet for å påvirke EU-politikk som vi må implementere er en kraftig ekstern begrensning på nasjonalt handlingsrom Bergman & Strøm (2011).

EØS -avtalen påvirker Norsk politikk videre ved å endre forholdet mellom nasjonale aktører og offentlige myndigheter. EØS-reglene gir rettigheter til borgere, bedrifter og organisasjoner de ikke tidligere hadde, og har endret kanalene for innflytelse, og dermed har de endret den politiske maktbalansen i det norske samfunn (Claes & Mydland: 2011, NOU: 2012).

Videre påvirker EØS norske rammebetingelser gjennom å formidle lærdom, altså at norske byråkrater og politikere tar til seg samme problem- og løsningsforståelse som er gjeldende i EU. Dette blir nærmere forklart senere i kapittelet, under 3.6.

## **2.4 Implementering av direktiver**

Implementering er et begrep med flere mulige definisjoner i faglitteraturen og det en viss terminologisk forvirring tilknyttet ordet. En betydning viser til at man innfører direktivene med konkrete handlinger som har en praktisk effekt, og blir en del av den politiske, sosiale og juridiske miljøet. Det kan også bety at man transponerer Europeiske normer/EU-lover til nasjonale lovverk. Ordet blir av og til brukt som synonymer for "håndhevelse" og "applisering" (Dimitrakopoulos: 2008, Sverdrup: 2004, 2005).

Implementering av direktiver er en dynamisk prosess, da det er en forsøk på å oppnå et mål som blir utført over tid. Det er et forsøk som er både åpent og forutbestemt, i at det er usikkerhet om det endelige resultatet, men resultatet er forutbestemt av valg som ble tatt i begynnelsen av prosessen. Prosessen er politisk i natur, da motstandere som måtte nederlag ved formuleringen av prosessen vil forsøke å påvirke iverksettelsen av forslaget. Implementering er dynamisk også fordi *læring* er en sentral del av prosessen, og fordi behovet for å tilpasse tiltaket som ble formulert til den virkeligheten som blir møtt i iverksettelsen av politikken.

Graden av implementering, altså hvor suksessfull implementeringsprosessen har vært, er påvirket av hvor dyktig regjeringen er til å koordinere aktørene som kan påvirke implementeringen. Koordineringen skjer gjennom styring, som er det beviste forsøket på å påvirke implementeringen i den retningen som er ønsket. Dimitrakopoulos (2008) opererer med fire typer styring fra regjeringenes side. Direkte styring gir implementererne mål eller midler til å oppnå ønsket resultat. Indirekte styring påvirker evnen og viljen til å oppnå ønsket resultat. Generell og spesifikk styring er forsøk på å påvirke noen eller alle sakene innenfor kategorier av implementeringer (Dimitrakopoulos: 2008).

### **2.4.1 Implementeringsunderskudd**

Når medlemslandene får et etterslep av manglende implementering av direktiver, får man et implementeringsunderskudd. Årsakene til implementeringsunderskudd er mange og varierte. Effekten av implementeringsunderskudd er positiv og negativ – den positive er at den gir medlemsstatene håp om at de kan utsette upopulære valg til et forhåpentligvis bedre tidspunkt, og dermed øke medlemslandenes handlingsrom. På den andre siden,

"Governments will be far less likely to agree on common policies and rule-making while there are doubts over the extent to which these will be observed uniformly throughout the Community area Webb (1983 i Dimitrakopoulos: 2008: 146)".

Over tid har det vært endringer i mønsteret for implementeringsunderskudd. Sverdrup (2004) finner at over tid har implementeringsunderskuddet gått ned, mens konflikter over manglende implementering har økt.

Dionyssis G. Dimitrakopoulos har tre forklaringer på implementeringsunderskudd av EU-direktiver i EU land – interessebaserte, kulturelt betingede og institusjonsbaserte forklaringer. Perlins & Neumayer (2007) opererer med fire modeller for hva som påvirker implementering – det som kalles innenriks' tilpasning (*domestic adjustment*, ry (*reputational*), konstruktivistisk og administrativ (*managerial*). De forskjellige modellene fokuserer på ulike sider ved implementeringsprosessen. I de neste avsnittene vil jeg gå igjennom disse.

#### **2.4.2 Topdown og bottom up**

Implementeringsteori tar for seg to generelle tilnærminger – *top down* og *bottom up*. Top-down modeller tar utgangspunkt i hierarkiske rasjonalitetsmodeller. Hvis et tiltak ikke gir tilfredsstillende resultat overfor vedtakets formål, er det mulig at det har en sammenheng med klarheten i det originale vedtaket, og/eller underliggende og etterfølgende rasjonelle prosesser. En reforms potensielle vellykkethet vil bli påvirket av endringens størrelse og mengden konflikt den genererer. Videre vil manglende rasjonalitet og klarhet gi avvikende resultat (Claes & Mydland: 2011).

En bottom up-tilnærming vil derimot ta utgangspunkt i resultatet, og så følge sporene tilbake til vedtaket om igangsettelse av et tiltak. Denne metoden har en bedre forutsetning for å finne hvilke faktorer som påvirker gjennomføringen av et tiltak. Den forsøker å forklare resultatet av implementeringen ut ifra gjennomføringsleddenes egne premisser, og er mer prosessorientert og rettet mot interaksjoner og institusjonelle strukturer mot top-down tilnærmingens beslutningsorientering. Men begge tilnærmingene kan ta høyde for «beslutningsprosesser, ulike rasjonaliteter, institusjonelle strukturer, ressurs- og maktfordeling, og aktører med ulike holdninger og verdier (Claes & Mydland: 2011: 65)».

#### **2.4.3 Interessebaserte årsaker**

Interessebaserte forklaringer har rot i konflikter mellom interesseaktører som påvirkes av reformen, og som vil søke å påvirke implementeringsprosessen for enten å dempe



implementeringskostnadene som ligger i reformen som skal implementeres, eller fordi de liker/misliker reformen.

Innenrikstilpasning tar utgangspunkt i *rational choice*, og antar at medlemslandene kalkulerer fordeler og ulemper ved å implementere eller motsette seg direktivet. Jo høyere kostnadene for implementering er, jo større insentiv har medlemslandene for å utsette, utvanne eller ignorere direktivet. Kostnader kan for eksempel være i form av stemmer ved neste valg (Perlins & Neumayer: 2007).

Ry-modellen tar utgangspunkt i liberal intergovernmentalisme, og trekker også på antakelser om rasjonelle, kalkulerende og egoistiske aktører. Derimot har ry-modellen en videre antakelse om medlemstatenes interesser, og trekker dem ut til gjensidighet, langsiktige strategier, legitimitet og kalkyler om å bygge opp et positivt rykte. I ry-modellen implementerer medlemstater direktiver fordi de langsiktige kostnadene på statens ry vil veie tyngre enn den kortsiktige kostnaden av å implementere. Håpet er at å bidra og implementere bygger opp et ry som en stat som er sitt medlemskap verdig, og at dette vil gi fordeler økonomisk, politisk og sikkerhetsmessig. Denne modellen er viktigere for nyere stater som har noe å bevise, og for mindre stater som har færre verktøy å benytte seg av. Det blir hevdet at større stater har mer intern legitimitet og innflytelse å trekke på, og dermed er mindre avhengig av sitt gode rykte. Store og sterke stater er mer autonome og bedre evnet til å motstå eksternt press (Perlins & Neumayer: 2007). Perlins og Neumayer (2007) finner at ry-kostnader ved å ikke implementere påvirker graden av implementering.

#### **2.4.4 Kulturelt betingede årsaker**

Kulturelt betingede forklaringer har rot i forholdet til lov, autoriteter og EU. Implementering kan bli motsatt av kulturelle grunner ikke på grunn av innholdet i reformen, men på grunn av holdninger til reformens kilde, i dette tilfellet EU. Videre kan implementering bli kulturelt påvirket gjennom tilstedeværelsen av ulike rettstradisjoner eller politiske tradisjoner. I nordiske kulturer er det en mer utbredt holdning å løse konflikter gjennom konsensus enn med rett. En politisk kultur slik den blir fremstilt av Easton (1965, i Lampinen & Uusikyla: 1998) har et sett med tro, identiteter, normer og verdier som sammen danner et mønster for å tenke, som igjen påvirker det politiske systemet og hva slags handlinger som blir utført og i hvilken grad. Større land har en mer konfronterende stil i konflikter med EU, hvor bruk av rettssystemene er mer utbredt enn i de mindre landene, som har en tilnærming mer basert på konsensus (Sverdrup: 2005).

Konstruktivistmodellen tar for seg den normative basisen for å implementere. Den vil være preget av den rådende politiske kulturen samt normer og verdier i det sivile samfunn. De politiske elitene internaliserer og nye normer når de deltar i norm-basert styringsprosess på den internasjonale politiske arena (Perlins & Neumayer: 2007). Videre er det antatt at stater følger normer om at pakter og traktater er forpliktende, og *skal* følges (Sverdrup: 2005). Disse normene påvirker begge veier. Medlemsstatene blir ikke bare formet av sine omgivelser, men de former dem tilbake (Sverdrup: 2005:14).

#### **2.4.5 Institusjonsbaserte årsaker**

Institusjonsbaserte forklaringer har rot i hvordan institusjonene som har ansvar for implementeringen av direktivene er strukturert, fra parlament til direktorat. Hvor mange aktører har vetorett eller kan blokkere andres handlinger vil påvirke hvordan man implementerer et direktiv. Videre vil hvor store kostnader reformen medfører påvirke motstanden mot implementering, og dermed graden av implementering. På samme måte vil graden av endring som følger av reformen påvirke motstanderne – mennesker vil ofte motsette seg endring (Ugelvik-Larsen: 2004).

Lampinen & Uusikyla (1998) viser til flere faktorer som påvirker et lands grad av implementering av EU-direktiver. De finner at land hvis politiske system har høyere politisk legitimitet; borgere med høyere tro og tillit til demokrati; sosial fragmentering er lav; individenes rettigheter er respekterte; og holdningen til EU er positiv vil det være lettere å implementere direktiver. Disse faktorene påvirker graden av implementering i varierende grad. Den sterkeste faktoren er landets politiske kultur. Derimot finner de at korporatisme kan påvirke i graden av implementering i begge veier, da interesseaktører kan arbeide imot implementering, og være effektive blokkerer av direktivet. DLD har motivert mange organisasjoner, som belager sin motstand eller støtte på ideologiske, økonomiske og utilitaristiske argumenter.

Den administrative modellen tar for seg utfordringer på implementering ut ifra politisk struktur, juridisk struktur, kultur og tradisjon samt den gjeldende administrative kapasitet (Perlins & Neumayer: 2007). Fragmentering er i dette tilfellet et begrep som omhandler den manglende evnen til å koordinere de politiske og administrative myndighetenes handlinger. Fragmentering gjør at et lands aktørers handlinger er mer uforutsigbare. Det gjør og implementering mer kostbart.

#### **2.4.6 Håndhevelsesmodellen**

"The Enforcement perspective" – Håndhevelsesperspektivet er beslektet til top-down tilnærmingene, og har som utgangspunkt at implementering er avhengig av EU-institusjoner som presser for endringer på det nasjonale nivået, og at kapasiteten til EU for overvåking og sanksjonering påvirker graden av implementering (Sverdrup: 2005). Manglende implementering er i denne modellen resultat av uklare mål og manglende overvåking- og kontrollverktøy (Sverdrup: 2004). Verktøyene EU har til dette er administrative kapasiteter for positiv og negativ sanksjonering. Negativ sanksjonering er bøtelegging og "naming and shaming." Positive verktøy er å skape insentiver for implementering, som finansiell støtte, knytte saker opp mot hverandre eller etablere kondisjonalitet – man må delta på A for å få delta på B (Sverdrup: 2005). Verktøyene EU har til rådighet for å håndheve implementering har gradvis økt (Sverdrup: 2004). Sverdrup (2005) finner, imot håndhevelsemodellen, at medlemsstatenes tradisjoner og beslutningstagelsesstiler er mer viktig en EU-institusjonenes kapasitet for håndhevelse av implementering, og medlemstatenes makt i deltakelse i beslutningstagelser på Europeisk nivå. Med tanke på den relative innflytelsen om mulighetene for deltakelse i beslutningsprosessene Norge som ikke-medlemsland har i Brussel, er dette interessante funn. Selv når det er fravær av ekstern håndheving av implementering, implementerer medlemsstatene EU-direktiver (Sverdrup: 2005).

#### **2.4.7 Offentligheten som en termostat**

"Offentligheten som en termostat" er en teori om hvor hyppig beslutninger blir tatt av myndigheter i EU og USA. Den går ut på at graden av støtte blant folket påvirker myndighetenes rate av beslutninger – mindre støtte fører til færre beslutninger (Toshkov: 2011: 173). Jeg vil strekke denne tankerekken til Norge og DLD – jo mindre støtte den sittende regjeringen, eller det aktuelle direktivet har, jo lengre tid vil det ta å implementere den. Men folkeviljen og politiske endringer eksisterer ikke i vakuum, og blir påvirket av blant annet den gjeldende økonomien, og de individuelle partienes holdninger (Toshkov: 2011). DLD er et upopulært direktiv, og det har vært splid i Regjeringen og Stortinget om direktivet.

#### **2.4.8 Parlater og implementering**

I innføringen av rettsakter i nasjonale lovverk er Parlater som oftest relevante, i deres posisjon som den lovgivende makt. Stortingsrepresentantene er Norges eneste direkte valgte agenter på nasjonalt nivå, og parlater er ofte et forum for debatt som påvirker regjeringens EU-politikk (Dimitrakopolous: 2008), derfor er det relevant å fokusere på debatten som blir holdt i Stortinget for å si noe om implementeringen av DLD.

Bergman & Strøm (2011) viser at Norges parlamentarisme er i ferd med å vri seg fra sin tidligere Westminster-orienterte modell tilbake mot en Madisonsk stil, hvor kompleks delegering, institusjonelle begrensninger og “checks and balances” er mer prominent. Norges politiske autoritet har over tid blitt mer spredt. Dette er et resultat av flere faktorer, som en mer kravstor velgermasse, økende politisk agent-problemer og en stadig mer begrenset nasjonal politisk prosess. Begrensninger kommer fra en økende kompleksitet i samfunnet, spredning av makt vekk fra nasjonal-staten, og en økende mengde med eksterne begrensninger (Bergman & Strøm: 2011).

EU har ført til en maktoverføring fra de fleste parlamenter til regjeringene, og dette gjelder også i Norge, om en på en litt annen måte. Stortinget står noe friere enn medlemslandenes parlamenter. Stortinget har makten til å godkjenne nye avtaler med EU som per grunnlovens §93, og er den institusjonen som innfører de viktigere lovene. På lovendringer som er særlig viktige, kreves Stortingets samtykke, per Grunnlovens §26, andre ledd. Videre konsulteres Stortinget løpende av Regjeringen om EU-politikk (NOU: 2012:2).

Regjeringen har blitt styrket som følge av dens rolle som hovedforhandler opp mot EU, som vi har overført makt til. Stortinget har derimot blitt svekket av overføringen av lovgivende makt til EU, men i løpet av slutten av det tyvende århundre har Stortinget styrket seg totalt sett. EØS land er pålagt å implementere resultatene av beslutningsprosesser de selv har begrenset mulighet å påvirke. Dette er en utfordring for demokratiet i disse landene, og det demokratiske underskuddet er høyere for EØS-land en EU-land (Bergman & Strøm: 2011).

Implementering av EU-direktiver kan bli ansett som en trussel mot parlamentenes makt, da lovgiving har blitt tatt over hodet på den tradisjonelt lovgivende forsamling. Regjeringene har fått en styrket posisjon gjennom deres rolle i formuleringen av europeisk politikk. Den stadig økende rollen til EU i nasjonale anliggender har ført til at europeiske parlamenter har vært nødt til å forsøke å ta igjen regjeringene. Dimitrakopoulos (2001) viser til at i sin undersøkelse av tre europeiske parlament var parlamentene ikke i stand til å tvinge sitt syn på regjeringen, eller dempe regjeringens økte autonomi i forhold til parlamentet (Dimitrakopoulos, 2001).

Internasjonale forpliktelser, særlig EØS, utgjør en viktig begrensning på den parlamentariske “chain of governance” i Norge. Stortinget har begrenset tilgang til kritisk informasjon om Regjeringens arbeid opp mot EU. Stortinget lider under i hovedsak to begrensninger: korte frister og at deliberasjonene er ugjennomtrengelige da dokumenter ikke blir offentligjort. Dette fører til en asymmetrisk informasjonstilgang som svekker Stortingets

kontrollfunksjon overfor Regjeringen og Departementene. Videre har rettsliggjøring av samfunnet styrket domstolene, som håndhever menneskerettighetstraktater og Europeisk rett. Disse trumfer Norsk lov hvis det oppstår konflikt, noe som videre begrenser Stortinget og Regjeringens handlingsrom (Bergman & Strøm: 2011).

Stortingsspørsmål har en lang og viktig rolle i Norsk politikk, og blir brukt for å nå andre, mindre kollektive mål rettet mot valgarenaen. Den har som sekundæreffekt at den har en kontrollerende effekt på Regjeringen. 80-90 % av spørsmålene blir stilt av opposisjonen. Spørsmålene blir stilt i skriftlig eller muntlig form. De muntlige spørsmålene kan ofte være spontane, og krever da spontane svar. Høringer er eksempler på Norsk korporatisme, hvor alle berørte aktører får en mulighet til å uttale seg (Bergman & Strøm: 2011).

#### **2.4.9 Partier og meningsstrukturering**

Politiske partier har en spesiell rolle i demokratier. De er ansvarlige for å stille kandidater til valg, og gjennom dette påvirke eller kontrollere myndighetenes politikk. I sin rolle må de strukturere politiske program til en helhetlig pakke, og denne plattformen tar som regel utgangspunkt i et ideologisk standpunkt (Dalton & Wattenberg: 2000, Katz: 1997). I Norge er politikere avhengige av partiene, og partiene har stort sett kontroll på politikerne. Norske stortingspolitikeres utsagn er dermed tett knyttet til partiets politikk, ideologi og målsetninger, og må tolkes deretter.

#### **2.4.10 EUs rolle i implementeringsprosessen**

EU-institusjonenes rolle er å fungere som "traktatenes voktere, «og sørge for at medlemslandene implementerer felles lovverk på den rette måten (Sverdrup: 2004). EU må overtale nasjonale aktører til å samarbeide for å implementere (Lampinen & Uusikyla: 1998), og unionen har flere verktøy for dette. EU vil som oftest begynne med en dialog mellom medlemstaten og EU om hvorfor direktivet ikke har blitt implementert. Hvis det ikke bærer frem vil det neste steget være å sende et formelt brev til regjeringen. Et av de viktigere verktøyene EU har som overtalelsesmiddel er risikoen for å bli dratt inn for ECJ. I Norges tilfelle er det mulig å bli dratt framfor EFTA-domstolen (NOU: 2012:2)

### **2.5 Forskjeller mellom medlemsland og Norge**

Medlemskap i EU påvirker det tradisjonelle skillet mellom innenriks- og utenrikspolitikk. I motsetning til Norge, som har skjøvet det meste av arbeidet med EU og EØS over på

Utenriksdepartementet, har de fleste av medlemslandenes departementer på alle saksfelt fått ansvar for det som tidligere var reservert for utenriksdepartementet (NOU: 2012:2).

En viktig forskjell mellom EU-medlemslandenes implementeringsprosesser og de norske implementeringsprosessene er at medlemslandene deltar mer aktiv på de tidligere stadiene. Implementeringsprosessene starter ved at man formulerer et ønske om et tiltak. Medlemslandene er mer eller mindre aktive deltakere i alle leddene ved formuleringen av EU-politikk. De har dermed en sterkere posisjon for å tilpasse politikken til sine respektive nasjonale forutsetninger. Norge har et svakere utgangspunkt ved at man er på utsiden, og er dermed bundet til lobbyvirksomhet for å fremme sine interesser. Medlemslandenes regjeringer deltar i formuleringen av den aktuelle politikken, og i de fleste tilfeller akseptert direktivet som ble formulert i Ministerrådet. Dermed har disse regjeringene bundet en viss prestisje i at man skal implementere direktivene, som følge av de kompromisser som har blitt inngått i forhandlingene. Det er også et formelt krav fra Romatraktaten om at man skal ære de forpliktelsene man har inngått (Dimitrakopoulos: 2008).

Å "skylde på EU" er et verktøy for å omgå kritikk fra aktører og velgermasse. Dette til tross for at de fleste medlemsland er deltakende i formuleringen av den relevante EU-politikken (Lord & Beetham: 2001). For Norge sin del, er man ikke formelt deltakende da vi kun er medlem av EØS, noe som gjør at jeg vil anta at dette argumentet vil gjelde noe sterkere i Norge en for de fleste EU-land.

## **2.6 Tykk og tynn læring – transformasjon og tilpassing:**

Schmidt og Radaelli (2004) skiller mellom to typer institusjonell læring- tykk og tynn læring. De kan omformuleres til transformativ og absorberende tilpassinger. I den tykke, transformative læringen vil politikken bli endret, og man vil få en annen logikk for politisk oppførsel. Tynn, absorberende læring vil derimot medføre en begrenset "håndteringsmekanisme" hvor den politiske logikken forblir noenlunde uendret. Dimitrakopoulos (2008) skiller derimot mellom enkel- og dobbel-løkket læring, og *deuterolæring*. Enkeltløkket læring er instrumentell og innebærer endringer i strategier for handling eller antakelsene som ligger under disse uten å påvirke verdiene til en organisasjons handlingsteori. Dobbeltløkket læring innebærer endringer i organisasjonenes handlingsstrategier så vel som verdiene som ligger under disse. Deuterolæring innebærer å tilegne seg evnen til å lære.

Læring slik den blir definert her er ugjennkallelig knyttet opp mot endring, da den er knyttet opp mot en agents som hensiktsmessig forsøker å forbedre en institusjons ytelse.

Endring er kondisjonal siden den er avhengig av tilgjengeligheten av ressurser, endringspromotørens vilje og kapasitet til å overkomme motstand, og kan være avhengig av kritiske hendelser. Disse hendelsene kan være betydningsfulle, da de fungerer som forgreningspunkter som påvirker videre hendelser, og fordi de skaper mening, interesse og oppmerksomhet for saken. Mer viktig, kritiske hendelser fokuserer oppmerksomheten til beslutningstakere. Jo mer radikal endringen vil være, jo mer motstand vil man møte. Derfor er enkelløkket og tynn læring, med gradvis endring mindre kontroversiell en dobbel-løkket og tykk læring, som som oftest er forbundet med radikal endring (Dimitrakopolous: 2008).

### **Kapittel 3: Metode – Diskursanalyse:**

Min analyseenhet er implementeringen av Datalagringsdirektivet. Målet er å undersøke Norges forhold til EU slik det foreligger i debatten om DLD i Stortinget.

Metoden jeg vil bruke i oppgaven vil være diskursanalyse basert på dokumentanalyse, hvor debatt i Stortinget, spørsmål i Stortinget og proposisjoner til lovendringer knyttet opp til DLD utgjør datagrunnlaget. Analysen vil kunne skille ut og vurdere diskursene som finnes i dokumentene, og forhåpentligvis kunne konkretisere innholdet i politikken. Denne oppgaven er klart kvalitativ i natur. Funnene i analysen vil være basert på fortolkning av tekster, som vil være av en hermeneutisk art. Dermed er den ikke generaliserbar, men vil kunne oppnå en høy grad av intern validitet. I dette kapitlet vil jeg gjennomgå noen metodologiske avveininger for å kunne redegjøre for mitt metodevalg og undersøkelsesopplegg, samt drøfte styrker og svakheter ved mitt valg.

#### **3.1 Kvalitativ analyse**

Denne oppgaven er kvalitativ i sin tilnærming til hvordan den skal analysere implementeringen av DLD. Kvalitative metoder er preget av å forsøke å gi en helhetlig forståelse for hvordan fenomener oppstår, og forsøker å ta høyde for alle relevante data, og dermed kan analysere mange aspekter ved fenomenet (Grønmo: 1988, Doublet: 2004). Dermed går denne typen forskning i dybden, og vil dermed ha en potensiell høy intern validitet, så lenge forskningsopplegget er utført korrekt. Men denne dybden og høye interne validiteten vil i dette tilfellet forskyve den eksterne validiteten og generaliserbarheten, da den analyserer et veldig spesifikt fenomen. Funnene vil kun være gyldige for Norge i perioden 2006-2012. Som følge av min metodologiske tilnærming, er funnene ikke overførbare til andre EØS-land. En lignende undersøkelse kunne være interessant for andre EØS-land, for å danne et grunnlag for å kunne sammenligne funnene.

I denne typen studer har forskeren en sentral rolle i løpet av hele forløpet av datainnsamling og fortolkning, en prosess som er samkjørt og kontinuerlig pågående. Dette gjør opplegget fleksibelt. Fordelene med fleksibilitet er evnen til å tilpasse oppgaven etter analyseenhetens form, en form som ikke nødvendigvis er åpenbar i begynnelsen. I min analyse vil jeg utnytte mulighetene for fleksibilitet ved å kunne tilpasse oppgaven etterhvert. Utfordringene er at man lett kan ende opp langt vekk fra den opprinnelig tenkte strukturen. Videre er det viktig å forholde seg objektiv til datamaterialet (Doublet: 2004), og sørge for at datamaterialet er samlet og analysert på en redelig måte.



Tolkning står sentralt i analysen. Forskeren står for alle ledd av undersøkelsen. Derfor er det lett at flere aspekter ved forskeren spiller inn på fortolkningen. Personlige egenskaper, bakgrunn og tidsånd kan spille inn på hvordan man forholder seg til en tekst. Denne oppgaven tar for seg et politisk kontroversielt tema, som gjør det viktig at jeg er bevist på min holdning til tekstene og deres innhold. At forskeren blir påvirket av ytre aspekter kan man ikke unngå i fortolkende metoder, men man må være bevist over at disse forholdene vil påvirke analysen og de konklusjonen man trekker. Men derimot vil forskerens forutforståelse være en forutsetning for utviklingen av en ny forståelse, og spiller dermed en viktig rolle i tolkningen (Alvesson & Sköldberg: 2000). I hermeneutikken er formålet å se delen ut ifra det hele. Helheten etablerer rammene som kringsetter vår fortolkning av delene, og helheten etablerer konteksten for fortolkningen av diskurser. Den hermeneutiske sirkelen etablerer fortolkning som en konstant pendling mellom «del» og «helhet», og som vil dermed kunne nansere rammen og konteksten (Doublet: 2004).

### 3.2 Diskursanalyse som teori

Det metodologiske utgangspunktet til oppgaven vil være basert på Norman Faircloughs *Kritiske Diskursanalyse*, men vil bli supplert med Ernesto Laclau og Chantal Mouffes *Diskursteori* (Jørgensen & Philips, 1999). Jeg vil ikke følge noen av disse tilnærmingene slavisk, og heller tilpasse formatet etter det oppgaven vil diktere underveis. Jeg vil gjennomgå noen teoretiske forutsetninger som utgjør grunnlaget for min metodologiske tilnærming.

I bunnen av de diskursanalytiske tilnærmingene ligger sosialkonstruktivistisk tankegods, hvor den sosiale virkeligheten blir ansett som en sosial konstruksjon. I dette tankegodset er virkeligheten ikke en objektiv størrelse, men den er konstruert av de gjeldende kategorier og oppfatninger som danner betydningene og fyller verden med mening og innhold.

Dette tankegodset retter sitt fokus på hvordan diskursene spiller en rolle i etableringen av en mening. Laclau og Mouffe ser verden som et diskursivt produkt, og at vår forståelse av verden springer fra språket. Dermed må all sosial praksis forstås som diskursiv praksis. Fairclough skiller derimot mellom diskursiv praksis og andre former for sosial praksis, og ser forholdet mellom diskurser og den sosiale verden som en dialektisk prosess, der diskurser både konstituerer og konstitueres av det sosiale (Jørgensen & Philips: 1999).

Diskursbegrepet slik vi kjenner det i dag ble utviklet av Michel Foucault. Begrepet, slik han utviklet det, er fokusert på produksjon av mening: hvordan diskurser etablerer regler og praksis for hvordan man snakker om og oppfatter et tema, hvordan man får mening

gjennom språk og andre former for kommunikasjon. På den annen side legger diskursene begrensninger for hvordan man oppfatter et tema (Hall: 1997).

En diskurs består ikke bare gjennom en enkelt kilde, men over flere sosiale handlinger som pågår samtidig. Det er diskursen som legger grenser for hvordan man oppfatter et fenomen, og hvordan det tillegges mening. Sannhet og viten etableres gjennom de gjeldende maktsystemene. Foucault studerte diskurser som meningsbærere, for å avdekke strukturen i kunnskapsregimene. I følge han kan virkeligheten kun forstås gjennom å tillegge den mening diskursivt. Virkeligheten er uinteressant, det er innholdet i diskursen som gjelder, uavhengig om diskursens mening er gjeldende utenfor diskursen. Denne meningen kan kun forstås fra et diskursivt perspektiv. Dette er opphavet til det sosialkonstruktivistiske tankegodset i de diskursorienterte tilnærmingene. Senere diskursanalytikere har tilnærmet seg diskurser noe annerledes en Foucault, da han har hatt en noe monolittisk forståelse av hvordan forskjellige historiske epoker er tilknyttet kun en diskurs. Laclau og Mouffes diskursteori tar opp hvordan ulike diskurser kjemper om dominans i sine felt. Da sosiale fenomener er i konstant bevegelse og endring, og betydninger er utsatt for entropi og *drift*, er dette en kamp som pågår kontinuerlig, og danner en vev av betydningsdannelsesprosesser. Laclau og Mouffe forsøker å avdekke disse prosessene for å kunne finne en forståelse av det sosiale, ettersom all sosial praksis er diskursivt konstituert. I min oppgave går jeg utifra at det er flere diskurser som forsøker å tilkjempe seg dominans, og jeg ønsker å undersøke forholdet mellom disse (Jørgensen & Phillips 1999).

### **3.2.1 Hva tilføyer diskursanalyse EU-forskningen:**

Diez (1999) argumenterer at diskursanalyse tilføyer en viktig dimensjon til litteraturen om sosial konstruksjonisme. Diskursanalyse kan vise et annerledes bilde av makten, annet enn konsepter av interesse bak utøvelsen av materiell makt. Radikale syn på diskursanalyse er at tilnærmingen kan vise hvordan makt fungerer gjennom å nekte individer eller klasser fra å nå deres "ekte" ønsker (Laker: 1974 i Diez: 1999). Diskursanalyse kan bygge en bro mellom struktur og agent (Schmidt & Radaelli: 2004).

### **3.2.2 Diskursanalyse opp mot rasjonalistiske tilnærminger:**

Tradisjonelle tilnærminger til EU-forskning holder seg innenfor rasjonalistiske rammeverk. De tar interessene til nasjonale eller overnasjonale institusjoner eller en fremtredende funksjonell elite som basis. Den Europeiske fremtiden ville bestemmes når disse interessene møttes for å forme EU-politikk. Dette ville skje gjennom forhandlinger eller de daglige

avgjørelsene som oppstår i styringen av EU. Disse tilnærmingene blir kalt mellomstatlige og neofunksjonalistiske (Diez 2001). Disse tilnærmingene fokuserer enten på aktør eller på struktur, og det er vanskelig for rasjonalistiske tilnærminger å møtes (Schmidt & Benelli: 2004). I motsetning til disse tilnærmingene har vi den diskursive tilnærmingen. Diskursive tilnærminger arbeider ut ifra antakelsen at det er gjennom språklig samhandling at det er mulig for oss å konseptualisere hvordan styringen av EU blir avgjort. Konflikten er mellom ulike diskurser om EU-styring, ikke nasjonale eller økonomiske interesser (Diez: 2001). Ved å forske på EU, og å prøve å klassifisere unionen, vil man delta i konstruksjonen av EU-politikken. EU er ikke så observerbar som den kan virke som, og dermed er navngiving og definering av EU utenfor vår kunnskap (Diez: 1999). Diskursanalyse muliggjør kontrastering av konsepter, og dermed kontrasterer alternativer til Europeisk integrasjon (Diez: 1999).

Det er to sentrale skoler innenfor diskursanalytiske tilnærminger til EU- Governance («Styringsskolen») og Kjøbenhavnskolen (Diez 2001). Styringsskolen har som utgangspunkt i at EU er et system hvor bindende avgjørelser blir tatt uten et enkelt styringssenter. Politikk blir heller utformet igjennom komplekse nettverk av samhandling mellom territorielt og funksjonelt differensierte aktører. EU blir fremstilt som et postmoderne “polity”, hvor man har “governance without government” (Ruggie: 1993, Diez: 2001). Uten “government” utelukkende på nasjonalt nivå blir spørsmålet om legitimitet svært aktuelt, og diskursanalyse blir ansett som et viktig verktøy for å utforske dette, da legitimitet er et diskursivt fenomen. Variasjoner av hvor legitim styringen er blir avgjort i den nasjonale debatten, som påvirker preferansestrukturen til aktørene. Denne strukturen er basert på diskurshorizontene om syn på det fremtidige Europa. (Diez: 2001).

Kjøbenhavnskolen derimot, er mer opptatt av konseptualiseringen av Europa enn av legitimiteten av styring, selv om disse henger sammen. Kjøbenhavnskolen er opptatt av diskursive kontekster hvor spesifikke meninger om “Europa” kommer frem når de analyserer europeisk integrasjon. Meningen er avhengig av nasjonal kontekst, og er avhengig av et begrenset sett med begreper som *stat* og *nasjon*, som den nasjonale debatten hviler på. Enhver artikulering om EU-politikk må klargjør hvordan en bestemt visjon for den fremtidige EU vil være relatert til disse konseptene. I Kjøbenhavnskolen har diskurs en lagdelt struktur. Lagene er “stats og nasjon som kjernebegrep”, “den relative posisjonen opp mot EU”, og “hva slags EU blir promotert.” Medlemsstatenes myndigheter er deretter begrenset i sine valg etter det ordforrådet de har tilgjengelig (Diez: 2001).

Diez (2001) kritiserer begge disse skolene for å være for fokuserte på nasjonene som arena for diskursene, og at det er andre viktige diskurser involvert en stat/nasjon, som

eksempelvis identitet. Videre har spesielt Styringskolen et for sterkt skille mellom ideer og interesser, og at det er problemer med at det er en observert kontinuitet i konstruksjonene av Europeisk styring.

I min analyse vil jeg trekke på momenter fra begge skolene, men analysen vil helle mer i retning av Københavnskolens fokus på stat/nasjon opp mot fremstilling av Europa.

### **3.2.3 Foucault og Derrida**

Foucauldisk-orientert EU-diskursanalyse er fokusert på klargjøringen av politiske implikasjoner ved språket om EU. Her er diskurser en handling som vi påtvinger andre. Vi er all bundet til den diskursive konteksten. Diskurs uthever den konstituerende rollen til diskursene i produksjonen av “subject identities”.

Derrideansk-orientert EU-diskursanalyse diskuterer mulighetene for endring og åpninger for nytt rom for alternative konstruksjoner av Europeiske styring. Derrida konseptualiserer språk som en åpen-endt kjede, hvor hver artikulering kan tilføye nye motstander (Diez: 1999).

### **3.2.4 Hvorfor benytte diskursanalyse i analyse av DLD?**

Ved å benytte diskursanalyse kan jeg belyse andre vinklinger av vårt forhold til EU og EØS en de som åpenbarer seg fra en rasjonalistisk tilnærming. Gjennom min diskursivt orienterte tilnærming vil jeg analysere de diskursene som er knyttet opp mot implementeringen av DLD. Forhåpentligvis kan man belyse andre maktstrukturer som påvirker vår Europa-politikk. Disse strukturene kan være nyttet opp til læring, altså hvordan Norske institusjoner har tilpasset seg EU-politikk. I følge Diez (2001) er diskursanalyse et sterkt verktøy for å forstå endringer i nasjonalstatene innenfor EU, og er nødvendig for å forstå medlemslandenes EU-politikk. Jeg mener disse argumentene bærer over til Norge, da vi er tett sammenknyttet til resten av Europa gjennom EØS.

### **3.2.5 Faircloughs tredimensjonale diskursanalyse**

Norman Faircloughs diskursbegrep er på samme måte som Foucault og Laclau & Mouffe tilknyttet etableringen av betydning og mening. Derimot ser Fairclough diskurser som én form for sosial praksis blant flere. Han ser diskurser både som konstituerende for sosiale dimensjoner, men diskursene er også formet av disse samme dimensjonene. Fairclough understreker videre viktigheten av å analysere diskurser i forhold til den samfunnsmessige konteksten de er i. Fairclough definerer diskurser som en form for sosial handling, og

diskursanalyse som hvordan tekster fungerer innen en sosiokulturell handling. Dermed etablerer Fairclough en tredimensjonal tilnærming til diskursanalyse – selve språkbruken, den diskursive praksisen og den sosiale praksisen. For å analysere en diskurs må man ta høyde for alle dimensjonene. Formålet er å undersøke forholdet mellom språkbruk, diskursiv- og sosial praksis gjennom å studere hvordan de gjensidig påvirker hverandre. Diskursenes forhold til den sosiale virkeligheten kan knyttes opp til sosial orden og sosial forandring (Fairclough: 1995).

Jeg vil benytte meg av den diskursanalytiske metoden som blir spesifisert av Norman Fairclough, da jeg vil anse diskurser som konstituerende for den sosiale virkelighet de er en del av. Det vil si at jeg kommer til å basere oppgaven på Faircloughs tredelte analyse av diskursene i tekstene. Fairclough kaller disse tre delene for *tekst*, *diskursiv praksis* og *sosial praksis*. Tekstdimensjonen omhandler hva de sier og hvordan de vektlegger det - altså argumentasjon og typer av argumenter. Den diskursive praksisen omhandler produksjonen, distribusjonen & konsumpsjonen av tekstene. Den sosiale praksisen omhandler den konteksten tekstene settes i (Jørgensen og Phillips: 1999, Fairclough: 1995).

Fairclough deler diskurser inn i sjangere, som er sosialt ratifiserte måter å bruke språk i sammenheng med en spesiell type sosial sammenheng. Da tekstene jeg kommer til å analysere vil være noe varierte er det viktig å holde kontroll på sjangrene tekstene beveger seg i (Fairclough: 1995).

Sentralt i Faircloughs diskursmetode er *diskursorden*, altså summen av den diskursive praksis innenfor et felt eller institusjon og forholdet mellom disse praksisene. Begrepet bygger på forholdet mellom diskursene, hvordan tekstene bygger på hverandre og konvensjonene som blir tatt i bruk av tekstforfatter, som sjangre og narrativ. Dette er knyttet opp til intertekstualitet, som omhandler hvordan tekstene bygger på hverandre, og er tilknyttet hverandre. Intertekstuell analyse forbinder tekst med kontekst (Fairclough: 1995).

Diskursordenen opprettholdes eller utfordres av diskursbegivenhetene. Diskursordenen setter rammene for hvilke diskurser som kan føres, men kan samtidig utfordres av dersom nye diskurser kommer til. Den er dermed både formgiver og formet av diskursbegivenhetene som finner sted innenfor den. Hvorvidt en diskurs er med på å opprettholde eller utfordre diskursordenen må sees i sammenheng med den bredere sosiale praksis som diskursordenen er en del av. I tråd med sitt syn på diskursiv praksis som både et uttrykk for en utvikling i den sosiale praksis, og som en drivkraft i den samme utviklingen. Poenget er at diskurser spiller en sentral rolle i opprettholdelsen av den etablerte sosiale orden

– de kan enten bidra til å opprettholde eller endre den sosiale orden, gjennom å reproducere eller å utfordre diskursorden de er en del av (Fairclough: 1995).

Fairclough mener at den sosiale praksis ikke kan forstås som bare en diskursiv praksis, men at den også inneholder andre elementer. For å analysere sosiale praksiser må diskursanalysen derfor suppleres med en annen teori, som kan ta for seg andre former for sosial praksis som er av interesse for undersøkelsen (Jørgensen og Phillips: 1999). Hvilke teorier som skal tas med i analysen avhenger av kontekstualisering, hvor man retter fokusert innenfor den sosiale praksisen, og hvordan det dialektiske forholdet mellom diskursiv og ikke-diskursiv sosial praksis skal undersøkes. I en politisk diskursiv kontekst kan det for eksempel være fruktbart å inkludere statsvitenskapelig teori for å belyse prosesser i den sosiale praksis og deres eventuelle innvirkning på diskurshandlingen.

De diskursorienterte tilnærmingene har til felles at de bygger på en forståelse av den sosiale virkeligheten som en sosial konstruksjon, som er et produkt av diskurser. Hvor stor grad den er et produkt av diskurser avhenger av den teoretiker. Diskursene etablerer mening og bestemmer hva som regnes for sant og usant innenfor et bestemt felt. Flere diskurser kan operere side ved side, og konkurrere om rollen som betydningfastleggere. Forholdet mellom diskurser og den sosiale kontekst er et sentralt punkt i diskursanalysen fordi endringer i den ene kan knyttes til endringer i den andre. Dette innebærer at man ved å studere språkhandlinger gjennom en diskursiv tilnærming kan nærme seg en forståelse av prosesser i den sosiale konteksten de springer ut fra og er med på å etablere (Jørgensen og Phillips: 1999).

### **3.3 Diskursanalyse som metode**

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i en diskursanalytisk tilnærming i min studie av implementeringen av DLD. Datagrunnlaget er offisielle tekster, som debatt i Stortinget, spørsmål i Stortinget og proposisjoner til lovendringer knyttet opp til DLD. Jeg vil analysere tekstene opp imot innhold og språkbruk for å se hvorvidt en eller flere diskurser dominerer i den politiske behandlingen av DLD. Etter tekstanalysen vil jeg gjennomgå den diskursive praksisen i tekstene for å sette diskursene i sammenheng med produksjonen, distribusjonen og forbruket av tekstene. Her er et sentralt moment ved å undersøke hvordan tekstene bygger på hverandre og diskursene står i forhold til hverandre. Tekstene inngår i en intertekstuell kjede og den diskursive praksisen skal ta for seg interdiskursiviteten innad i tekstene og mellom tekstene i kjeden. Forhold i produksjonen av tekstene kan bidra til å forklare hvorfor enkelte diskurser dominerer i debatten om implementeringen av DLD, og hvilke motiver som kan

ligge til grunn for en slik dominans. Til slutt vil jeg ta for meg den sosiale praksis rundt DLD-implementeringsdebatten og knytte den opp mot de avdekkede diskursive aspektene. Dette gjør jeg for å kunne kontekstualisere funnene, for å se hvordan mønstrene i diskursenes opptreden stå i forhold til tendenser i den bredere sosiale praksis.

### **3.4 Avgrensning av Analyseenheten: Diskursorden**

For å kunne utføre en diskursanalyse innenfor de eksisterende rammene rundt en masteroppgave, vil jeg være nødt til å avgrense analyseenheten. Oppgavens analysefokus er debatten rundt DLD-implementeringen, slik den har blitt tatt opp i Stortinget og regjeringens uttalelser på Stortinget, da parlamenter er forum for debatt som har muligheten for å påvirke regjeringens EU-politikk (Dimitrakopoulos: 2008). Jeg vil dermed begrense meg institusjonelt til Stortinget. Videre vil jeg begrense meg til uttalelser fra Stortingsrepresentanter, Regjeringsmedlemmer og Justis- og Utenriksdepartementets proposisjon til lovendring, og begrense dokumentene til proposisjoner, spørsmål i plenum og argumentasjoner for lovforslag. Dette er for å gjøre datamengden håndterlig.

*Diskursordenen* – den overordnende diskursen i tekstene (Fairclough: 1995)- setter grensene for analysen. Innenfor diskursordenen opererer flere forskjellige diskurser, som jeg skal identifisere og finne forholdet mellom. Diskurser er analytiske begreper som forskeren konstruerer, og avgrensingen av diskurser gjøres ut fra det som er hensiktsmessig i forhold til formålet med undersøkelsen (Jørgensen og Phillips: 1999, Grønmo: 1982, 1988). Etter hvert som analysen blir utført, vil jeg redegjøre for hvordan jeg avgrenser diskursene, og hva som utgjør grunnen for avgrensingene.

Diskursorden er avgrenset etter institusjon, dokumenttype og uttaler, men vil og være konkretisert ut ifra den diskursive praksis med fokus på produksjon, distribusjon og konsumpsjon av tekst. Da mitt datagrunnlag består hovedsakelig av offentlig utgitte tekster som er lagt fram i Stortinget, er det min antakelse at dokumentene er ganske likt utformet i form av distribusjon og konsumpsjon. Forskjellen ligger i den aktuelle forfatter og sjanger, heller en institusjonelle forskjeller. Diskursordenen vil studeres slik som den foreligger i tekstene. Debatten som foregår utenfor Stortinget vil ikke bli inkludert i analysen, og uttalelsene vil i hovedsak komme fra Stortingsrepresentanter, Statsråder og departementene. Dette er kun i første omgang, da jeg er avhengig av å begrense omfanget av oppgaven. Derimot er de andre debattene aktuelle som kontekst, da politikere er opptatt av velgernes holdning til deres avgjørelser, og ekspertenes uttalelser for å danne grunnlag for argumentene

deres. Dermed blir diskursordenen i min oppgave *Stortingets implementeringsprosess av DLD*.

### **3.5 Datamaterialet: Stortingsdokumenter**

Diskursanalysen jeg vil utføre tar utgangspunkt i innholdsanalyse av tekster. Tekstene er produsert fra 2007-2012, og de er hovedsakelig produsert av Regjeringen, Stortinget og Justisdepartementet, og innhentet fra Stortinget.no. Dokumentene består av spørsmål til Statsråder fra Stortingsrepresentanter, av innstillinger og proposisjoner til lovendringer. Disse tekstene kan da åpenbart kategoriseres som «skriftlige språkprodukter. Det er et omfattende tekstmateriale om implementeringen av DLD, så enkelte tekster vil prioriteres i analysen. Dette vil bli klargjort i løpet av analysen. Tekstene som har blitt produsert som følge av debatten i Stortinget er relevant for implementeringen av DLD, da Parlater er forum for debatt som har muligheten for å påvirke regjeringens EU-politikk (Dimitrakopoulos: 2008). Som tidligere nevnt, vil analysen være to-delt, med én beskrivende og én fortolkende del. Den beskrivende delen vil gjennomgå tekstene i sin helhet, og gi en beskrivelse av implementerings-debatten, og dermed ta for seg politikken innhold. I den diskursanalytiske andre delen vil det å se nærmere på språkbruken, de avdekkede diskursene og tilknytte tekstene kontekst, og prøve å finne en forståelse av prioritene bak implementeringen av DLD. Datamaterialet vil være det samme som den første, men noen tekster vil bli valgt for grundigere analyse.



#### **Kapittel 4: Innholdsanalyse:**

Før jeg begynner med den diskursive analysen av implementeringsprosessen av Datalagringsdirektivet vil jeg gjennomgå det substansielle innholdet i debatten om temaet. Denne gjennomgangen er nødvendig for å få en forståelse av de politikkområdene som vektlegges i debatten. Gjennomgangen vil danne et bakteppe for den diskursive analysen, og formålet er å gi et ryddigere utgangspunkt for analysen.

Datagrunnlaget kan inndeles på flere måter - kronologisk, type og innhold. De analyserte tekstene kan finnes i tabell 4.1 nedenfor. Jeg velger å gjennomgå innholdsanalysen etter tema, da det blir mulig å skille argumentene etter hva de argumenterer for eller imot. Jeg vektlegger temaene etter hvor ofte de blir tatt opp i dokumentene, og anser de temaene som blir drøftet hyppigst og i størst kvanta som de mest viktigste. I proposisjonene er argumentene inndelt på samme måte.

I innholdsanalysen skiller jeg mellom motstandere og forkjempere av DLD. Disse kategoriene er svært vide, og omfatter et stort spenn av aktører. Dette er for å forenkle teksten, og gjøre det klart hvilket forhold aktørene har til DLD. I de neste tre diskursanalytiske kapitlene vil jeg øke vektleggingen av hvilken partitilhørighet aktørene har.

**Tabell 4.1.**

Dato	Type <sup>1</sup>	Navn	Dokument nr
05.12.2007	SK-spørsmål	Jan Aril Ellingsen (FrP) til samferdselsminister Navarsete.	15.:341 07-08
16.01.2008	ST-spørsmål	Tine Grande (V) til næringsminister Andersen	
07.03.2008	Representantforslag	Representantforslag 111	8:111 (2007-2008)
02.04.2008	Representantforslag	Representantforslag 88	8:88 (2007-2008)
21.05.2008	ST-spørsmål	Tine Grande (V) til statsråd Grande Røys	
05.06.2008	innstilling	innstilling S 278 (2007-2008)	
13.01.2009	SK-spørsmål	Hundhammar (H) til samferdselsminister Navarsete	15.:521 08-09
14.01.2009	SK-spørsmål	Oktay Dahl (H) til justisminister Storberget	15.:525 08-09

<sup>11</sup> SK: Skriftlig Spørsmål, ST: Spørretimespørsmål.

21.10.2009	SK-spørsmål	Tenden (V) til samferdselsminister Kleppa	15.:86 09-10
18.11.2009	SK-spørsmål	Hoksrud (FrP) til samferdselsminister Kleppa	15.:212 09-10
13.01.2010	ST-spørsmål	TS Grande (V) til FAK-mininister Aasrud	
15.12.2010	ST-spørsmål	Solberg (H) statsminister Stoltenberg	
23.03.2010	SK-spørsmål	TS Grande (V) til justisminister Storberget	15.:917 09-10
26.03.2010	SK-spørsmål	Werp (H) til justisminister Storberget	15.:958 09-10
13.04.2010	SK-spørsmål	Høybråten (Krf) til justisminister Storberget	15.:1009 09-10
22.04.2010	SK-spørsmål	Haugli (A) til utenriksminister Støre	15.:1071 09-10
25.11.2010	SK-spørsmål	Starheim (Fr) til justisminister Storberget	15.:269 10-11
10.12.2010	Proposisjon	Proposisjon 50 S Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2006/24/EF om lagring av data fremkommet ved bruk av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett eller offentlig elektronisk kommunikasjonsnett (datalagringsdirektivet)	
10.12.2010	Proposisjon	Proposisjon 49 L Endringer i ekomloven og straffeprosessloven mv. (gjennomføring av EUs datalagringsdirektiv i norsk rett)	
12.05.2011	ST-spørsmål	Schou (H) til samferdselsminister Kleppa	
18.05.2011	ST-spørsmål	Schou (H) til samferdselsminister Kleppa	
14.03.2011	SK-spørsmål	Tenden (V) til justisminister Faremo	15.:1058 10-11
30.03.2011	innstilling	Innstilling 275 L (2010-2011)	
30.03.2011		Innstilling 289 L (2010-2011)	
04.04.2011	debatt	1) Endringer i ekomloven og straffeprosessloven mv. 2) Samtykke til deltakelse til en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av datalagringsdirektivet 3) Representantforslag fra repr. Skei Grande og Tenden om gjennomføring av domstolskontroll ved uthenting av trafikkdata, samt styrking av politiets ressurser til å bekjempe alvorlig kriminalitet	

08.06.2011	SK-spørsmål	Schou (H) til arbeidsminister Bjurstrøm	15.:1587 11-12
11.01.2012	SK-spørsmål	Schou (H) til samferdselsminister Kleppa	16.:609 11-12
21.01.2012	SK-spørsmål	Oktay Dahl (H) til beredskapsminister Faremo	15.:730 11-12
23.03.2012	SK-spørsmål	Bøhler (A) til beredskapsminister Faremo	15.:1118 11-12

#### 4.1 Temaene som blir valgt:

Temaene har blitt valgt etter hvor ofte de har blitt gjenstand for debatt, altså hvor stor del av datamaterialet de tar. En tallmessig inndeling av temaene finnes i Tabell 4.2. Disse tallene er i hvor mange dokumenter temaene opptrer i, og tar ikke høyde for hvor store dokumentene er. I de største dokumentene – innstillinger, proposisjoner og debatten den 4.4.2011 opptrer alle de sentrale temaene.

Noen tema er viktigere en andre. Disse er de temaene hvor debatten står sterkest, hvor det er størst uenighet, og hvor partene forsøker å danne enighet. Temaene som er viktigst blir da kriminalitetsbekjempelse, sikkerhet og terror som et tema, personvern, frihet og rettstat, økonomi, suverenitet, avhengighet, deltakelse og reservasjonsrett, kostnader og hensiktsmessighet, og strenghet. De fleste av disse temaene berører partienes ideologi og verdisett, da de omhandler forholdet mellom stat og individ. Noen av temaene, som suverenitet, avhengighet, deltakelse og økonomi omhandler direkte Norges forhold til EU og er dermed svært relevante i henhold til denne oppgavens formål om å belyse akkurat dette temaet.

<b>Tabell 4.1</b>	
Tema:	Hyppighet
Stortingets deltakelse og samtykke	5
Kriminalitet- og Terrorbeskjempelse	14
Høringer og Debatt	7
Personvern	12
Rettsvern, rettstat og overvåkning	7
Hensiktsmessighet	2
Lagringstid	6
Konkurransen	4
Administrative kostnader	6
Hensyn til internasjonale avtaler	2
Selvstendighet	4
Frykt for formålglidning	2
Utsettelse	5
Andre lands erfaringer	9
Retoriske grep	3
Folkevilje	4
Alliansen Høyre-Arbeiderpartiet	4
Norsk Påvirkning og deltakelse	6
Strenghet i tilgang til data	9
EU/EØS	7
Reservasjonsretten	5
Økonomi	5

#### **4.2 Eksisterende Rett:**

Den eksisterende retten om lagring av trafikkdata blir av DLDs forkjempere fremholdt som manglete. Dataene lagres for kort, for lite sikkert, det er usikkerhet om hvordan lagringen vil foregå i fremtiden, og det er varierende praksis mellom leverandørene. DLDs motstandere mener at eksisterende praksis er mangelfull, men er å foretrekke framfor den lange og grundige påkrevde lagringen som DLD vil medføre. Flere aktører kritiserer forkjempernes

argumenter om at leverandørene vil slutte å lagre data i fremtiden (Innstilling Innstilling 275 L (2010-2011), Proposisjon 49 L: 2011, dokument 15.:525 08-09, Stortingsdebatt 4.4.2011).

«Arbeiderpartiet uttaler at «Arbeiderpartiet sier ikke ja til å ta datalagringsdirektivet inn i EØS-avtalen fordi vi må. Vi sier ja fordi vi mener det er fornuftig. Det gir, slik loven nå utformes, en langt bedre regulering av lagringen, slettingen, oppbevaringen og kravene til innsyn i trafikkdataene enn det dagens lovverk gjør (Stortingsdebatt 04.04.2011:18)»

### **4.3 Stortingets deltakelse og samtykke**

Gjennomføringen av datalagringsdirektivet nødvendiggjør lovendring i Ekomloven, og da må Stortinget gi sitt samtykke i henhold til Grunnloven § 26 annet ledd for å gjøre dette direktivet bindende (NOU 2012:2, Bergman & Strøm 2011).

Frps Stortingsrepresentanter Per Sandberg, Bård Høksrud og Arne Sortevik ber i Representantforslag nr. 88 (2007-2008) den andre april 2008 om at DLD vil få bli behandlet i personvernkommisjonen, og at Stortinget får mulighet til å drøfte DLD før det blir implementert. De anser DLD som av stor prinsipiell interesse. Dette blir gjentatt av Stortingets Transport- og Kommunikasjonskomité innstilling S 278 (2007-2008).

Transportkomitéens medlemmer av opposisjonspartiene V, Sp, SV, Krf og Frp skriver at endringene i ekomloven må behandles på vanlig måte, og komiteen ber Regjeringen om at DLD ikke kan implementeres før det har blitt drøftet. Vedlagt i innstillingen er brev fra Samferdselsdepartementet om at DLD vil bli forelagt for Stortinget hvis direktivet er EØS-relevant (Innstilling S 278 (2007-2008)). Stortingsrepresentant Hundhammer (H) mener at det er viktig med det blir en bred debatt om direktivet, hvor de berørte partiene får uttale seg for Stortinget før Stortinget tar en endelig avgjørelse til eventuell implementering, og spør når DLD vil bli tatt til høring og sendt til Stortinget for behandling. Daværende samferdselsminister Navarsete uttaler at Regjeringen ikke har tatt endelig stilling til om direktivet er EØS-relevant, men at alle berørte aktører skal få mulighet til å uttale seg (Dokument 15.:521 08-09). Til slutt ble DLD sendt til en bred høring, og ble behandlet i Stortinget på vanlig måte. Senere blir det uttalt ønske om at Regjeringen informerer om evalueringsprosessen i EU, og Regjeringens og andre direktoraters bidrag til denne (15.:1009 09-10, Spørretime 12.05.2011, Innstilling 275 L: 2011).

Høye (H) 21. mai 2008 er kritisk til Regjeringens høring om forskrift for Kredittilsynets mulighet for innhenting av trafikkdata uten betydning for bevis uten varsel og

samtykke, og videre fullmakter enn politiet. Han mener denne forskriften er en snikinnførsel av DLD (Spørretime 21.05.2008).

### **4.3 Høringer og Debatt**

Det blir gjentatte ganger uttalt av begge parter at det er nødvendig med en stor og åpen debatt, med høringer hvor alle berørte parter blir hørt, og som vil bli tatt høyde for i den endelige avgjørelsen. I hver diskusjon hvor høring av interesseaktører er et tema, blir det hevdet av begge parter i diskusjonen at de nevnte aktørene bør forhøres, det være seg politiet, ikt-næringen eller andre grupper. Deretter, når aktøren har blitt forhørt, forsøker den siden som har motstridende syn til den aktuelle aktøren å forsøke å undergrave den hørte aktøren. Eksempelvis «minimumslagring-støtterne er motstandere av DLD» og «forkjemperne argumenterer feil (Proposisjon 49 L: 2010, Tenden (V) 15.3.2011)»

I Spørretimen 21.5.2008 tar Trine Skei Grande (V) opp at etter en høring om DLD hvor Datatilsynet uttalte seg, fikk Datatilsynets leder refs for å ha en uavhengig mening om emnet. I følge Grande var formålet med refsen å påvirke Datatilsynets fremlegging av saken senere. Statsråd Grande Røys (SV) oppfattet det ikke som refs, og sier at samtaler er noe man har regelmessig, hvor man får tatt opp slike samtaler. Hun er fornøyd med Datatilsynet.

Videre spurte Trine Skei Grande (V) den 21.5.2008 om DLD-høringen vil være reell. Svaret fra Statsråd Aasrud (Ap) var at den vil være reell, noe som gledet Stortingsrepresentantene Bård Hoksrud og Skei Grande. Skei Grande viser til at Regjeringen vil være imot så lenge det er «klare negative konsekvenser» ved å implementere DLD, og lurer på hva disse negative konsekvensene kan være, men Aasrud vil vente til høringen er overstått før hun tar stilling. De negative konsekvensene så langt i diskusjonen er en avveining av forholdet mellom kriminalitetsbekjempelse og personvern. Skei Grande kritiserer at Regjeringen ventet tre år før direktivet ble sendt på høring, men Aasrud mener at det har blitt brukt lang tid på dette direktivet i andre land, og at det har blitt gjort mye godt arbeid i de siste månedene. Hun avviser Skei Grandes kommentar om at Regjeringen utsatte for de håpet på valgnederlag og dermed unngikk saken helt. Stortingsrepresentant Høybråten (Krf) spør om Lunds mening vil bli tatt høyde for, og får som svar at alle innspill vil bli tatt høyde for (Innstilling 275 L 2011, Proposisjon 49 L: 2010, Dokument 15.:1009 09-10, Spørretime 13.01.2010).

#### 4.4 Personvern

Personvernet er et av de sentrale argumentene som går igjen i debatten rundt DLD. Begge sidene forsøker å påvise at deres syn er den som styrker personvernet mest. Personvern blir av alle aktørene omtalt som viktig, og som en grunnleggende verdi i et demokratisk samfunn, og som må sees i sammenheng med viktige rettsstatlige verdier som rettsikkerhet og ytringsfrihet. Motstand mot DLD på personvernsmessig grunnlag er gjennomgående hos motstanderne av DLD. Temaet blir omtalt som av prinsipiell interesse, og det blir omtalt som et alvorlig inngrep i som har dramatiske og uoverskuelige konsekvenser for flere av våre demokratiske friheter. Og at «direktivet er et sterkt inngripen i personvern og gir vide konsekvenser for bruken av dataene som blir lagret (Representantforslag nr. 88 (2007-2008) fra Frps Stortingsrepresentanter Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik).» I 2007 ber Frp Regjeringen om å avvise DLD på personvernsmessig grunnlag, en oppfordring som blir gjentatt. SV mener at det er betenkelig å føre registre på hele landets befolkning, Venstre mener at DLD går for langt i å gripe inn i individers private kommunikasjon (Dokument 15.:341 07-08, Stortingsdebatt 4.4.2011, Innstilling 275 L 2010-2011, innstilling S 278 2007-2008). Personvern blir gjennomgående satt opp mot kriminalitetsbekjempelse, og Utenriksminister Støre besvarer kritikken med:

«Det er altså ikke et direktiv, så vidt jeg forstår, som er innført for å innskrenke folks personfrihet. Det ligger også en argumentasjon her som, som EU-kommisjonens ambassadør skriver i norske aviser i dag, har utgangspunkt i et veldig alvorlig fenomen, nemlig kriminalitet, nye former for kriminalitet, så vi må diskutere dette på den mest seriøse måte (Spørretime, 24. april 2008: 2947).»

Den 16.01.2008 i Stortinget er det en diskusjon mellom Stortingrepresentant Tine Skei Grande og Næringsminister Andersen hvor det blir etablert at DLD har personvernsmessige følger, og at personvern er en av mange elementer som inngår i deres strenge kriterier for etikk. Personvern påpekt som viktig av Hoksrud.

Representantforslag 111 (2008) fra Transportkomiteens medlemmer fra Frp spør hvordan man skal sikre personsensitiv informasjon i stadig større etater, med stadig mer overvåkning etterhvert som teknologien utvikler seg fører til at personvernsaken taper. Data som skal lagres må være lagret på en måte som gjør at de ikke kan komme på avveie.

Det blir omtalt av Høyre at personvern er en debatt som pågår hver dag, og at personvernet taper kampen hver dag (21.05.2008). Dette er et tema som blir referert til flere ganger av opposisjonen, som av Frp, som uttaler at personvernet trenger et sterkt vern, og at dette er under sterkt angrep (Dokument 8:111: 2007-2008). Regjeringen gjennom

Samferdselsminister Kleppa (Dokument 15.:86 09-10, 15.:212 09-10) omtaler situasjonen som at DLD setter personvernet «under press», men at graden av utfordring DLD vil ha for personvernet avhenge av de valgene man tar når DLD blir implementert, altså lagringstid, tilgang og sikkerhet av dataene. Statsråd Grande Røys påpeker til dette at Datatilsynet blir styrket, og at hun fortsatt støtter et sterkt Datatilsyn. Stortingsrepresentant Sponheim (V) sår tvil om Datatilsynets styrke, som følge av hemmelighold av justisdepartementets hensikt, og manglende loggføring av brev (Spørretime 13.01.2010).

I Innstilling S 278 (2007-2008) til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen blir det uttalt at DLD endrer enkeltmenneskets frihet til å kunne kommunisere fritt uten å bli overvåket, og at dette truer personvernet og ytringsfriheten. Argumentet er at ved selv en passiv overvåkning vil kunnskapen om at all kommunikasjon man gjør kan brukes mot en selv ved en mulig senere anledning, vil fungere som en nedkjølende effekt på individenes ytringer. Dermed påvirker datalagring individenes ytringsfrihet. Det blir uttalt at lovlige handlinger ikke alltid vil tåle dagens lys. Høyre og Frp mener at med DLD har mindre mulighet til å være anonym, og derfor er det mindre frihet for borgerne, og at anonymitet henger sammen med retten til privatliv i Europeisk Menneskerettskonvensjonen art 8. Personvernkommisjonen har samme syn, og uttaler at DLD dermed kommer i konflikt med rettigheter til frihet og privat kommunikasjon gjennom norsk lov og EMK. Økokrim uttaler i høring at da vi legger fra oss så mange elektroniske spor frivillig allerede, kan det tyde på at befolkningen ikke mener at slike data er sensitive eller veldig personlige. DLD vil da ikke hemme folks personlige utfoldelse og frimodighet. Videre blir det påpekt at de negative spådommene om dempende effekt på borgernes kommunikasjon har ikke inntrådt i Danmark eller Nederland.

For å overtrede EMK må det være et presserende sosialt behov, det holder ikke å være hensiktsmessig, rimelig eller ønskelig. Det må òg være proporsjonalt. Ifølge personvernkommisjonen er DLDs lagringsplikt sannsynligvis ingen av delene. Justisdirektoratet uttaler i Proposisjon 49 L (2010) at EMK gir beskyttelse til privatlivet, og det offentlige skal ikke bryte dette uten god grunn (nasjonal sikkerhet, offentlig trygghet, økonomisk velferd, eller forebygge uorden eller kriminalitet, beskytte helse eller moral, eller beskytte andres rettigheter og friheter), og må være innenfor loven. Departementenes utgangspunkt i høringene var at DLD vil være et inngrep i privatlivet. Men EMK åpner for dette så lenge det kan rettferdiggjøres, så lenge det har hjemmel i lov, og ivaretar nærmere angitte formål og er nødvendig i et demokratisk samfunn for å oppfylle ett eller flere legitime formål. Departementet la til grunn at plikten til å lagre data ikke var i strid med EMK, da den



styrker offerets rettigheter. Høringsinstanser som er for DLD, som politiet, mener at det er en oppriktig samfunnsinteresse med DLD da den vil svekke kriminalitet, ivareta borgernes privatliv, og bevare ofrenes rett på at deres saker blir oppklart og de skyldige straffet. I høringen blir det tatt opp at etter personvernøyemed bør man gå for kortest mulig lagring. Justisdepartementet ønsker med det i mente 1 år lagringstid, og vurderer dermed kriminalitetsbekjempelse som viktigere enn personvern.

I Innstilling S 278 2007-2008 mener flertallet (minus Høyre) at «den som ikke har noe å skjule, har ikke noe å frykte» er feil, og at sitatet vil si at vi ikke har noe krav på privatliv, og at staten ikke har grenser for å bryte seg inn i den private sfæren. Frps Bård Hoksrud (Dokument 15.:212 09-10) omtaler òg Norge som «en versting på personvern.»

DLD blir og knyttet opp til overvåkingstatsmetoder av mindretallet. Overvåkingssamfunnet har fått en omsorgsdimensjon, i tillegg til “storebror ser deg”. (Representantforslag 111 2007-2008) “DLD betyr at alle innbyggere i praksis blir overvåket”. Omfattende lagring gjennom DLD utgjør “en stor trussel mot personvernet (...) og det vil bryte med det som hittil har vært viktige rettsstatsprinsipper (Innstilling 275 L 2010-2011:11).” Å implementere DLD vil være et «stort skritt inn i et overvåkingssamfunn (Innstilling 275 L 2010-2011).» Frp uttaler i Spørretimen den 05.06.2008 at overvåkingssystemer kan misbrukes, og maktbalansen mellom den enkelte og det offentlige kan endres som følge. Disse medlemmene er opptatte av å sikre den enkeltes personvern, og er sterkt bekymret for de svake begrunnelsene som ligger til grunn for å lagre våre bevegelser, og den manglende viljen man ser til å vurdere risikoen ved disse systemene. Videre er de bekymret for at systemet vil bli brukt fordi det er lettvent for overvåkerne. Frp blir enda mer provosert at datalagring kan resultere i økte bompenger (Spørretime 05.06.2008).

Datatilsynet mener at Justisdepartementet ikke har foretatt en tilfredsstillende vurdering av DLD, og gjør det selv. De finner at politiets hensyn er irrelevante for personopplysningsloven. Datatilsynet mener DLD fører til en massiv statlig innsamling av kommunikasjons- og trafikkdata, og dette er en betydelig trussel mot personvernet, og tilliten mellom den norske stat og dens borgere, som er nødvendige i et demokrati. DLD-implementering er et prinsipielt spørsmål, og praktiske spørsmål om lagringstid er dermed av underordnet viktighet (Proposisjon 49 L: 2010).

#### **4.5 Rettsvern og Overvåkning**

Motstanderne mot DLD mener at direktivet svekker rettsvernet, som følge av at uskyldige borgere blir utsatt for lagring av kommunikasjon i tilfelle de skulle gjøre noe kriminelt. De

mener at DLD fører til at uskyldspresumpsjonen blir satt ut av spill da det er en forskuttert etterforskningsmetode. De mener òg at DLD minner mer om metodene brukt av diktaturer enn av demokratier, og at datalagring svekker det tradisjonelle liberale rettstatsregimet. Man trækker over en prinsipiell grense for selve rettstaten.

De som støtter DLD mener at direktivet vil styrke rettsikkerheten, da det vil gi muligheter for å bevise uskyld. For å sikre tryggheten av dataene, har direktoratet sørget for at det ikke er lett å få tilgang til dem. Data skal kun utleveres etter rettens kjennelse i saker der det foreligger mistanke om straffbar handling som kan medføre 4 års fengsel eller mer, eller hvis det er krise. Basestasjonssøk er mer inngripende, og kan derfor bare gjøres hvis det er mistanke til 5 års fengsel. Hvis det er organisert kriminalitet, 3 år. Samt i enkelte typer saker hvor det er særdeles vanskelig å etterforske uten tilgang til lagrede data, Justisdepartementet har en uttømmende oppregning av slike saker. I tillegg kreves det at dataene har en vesentlig betydning for etterforskningen, og at utlevering er nødvendig og forholdsmessig. For rettsikkerhetens skyld må retten kjenne utleveringen av data, og den mistenkte skal underrettes, med mindre retten kjenner utsatt underrettelse (Proposisjon 49 L: 2010, Innstilling S 278 (2007-2008), Innstilling 289 L (2010-2011), Innstilling 275 L (2010-2011), Dokumenter 15.:1058 10-11, 15.:917 09-10, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, 15.:269 10-11, 8.:88 (2007-2008) 8:111 (2007-2008), Spørretime 21.05.2008, 13.01.2010, 18.05.2011, 12.05.2011, Debatt 04.04.2011).

#### **4.6 Kriminalitetsbekjempelse**

Formålet med DLD er å harmonisere lovverket til lagring av kommunikasjonsdata for at man skal kunne bekjempe, avdekke, etterforske og straffeforfølge alvorlig kriminalitet og terrorisme. Alvorlig kriminalitet blir definert som handlinger med 3 år eller lengre strafferamme. Justisdepartementets hensikt er å sikre samfunnets behov for data som etterforskningsverktøy i bekjempelsen av alvorlig kriminalitet. Politikerne og interesseaktørene som støtter DLD mener at uten DLD vil Norge være sårbar overfor kriminelle og terrorister. Da våre naboland implementerer DLD vil Norge skille seg ut med dårligere beskyttelse, og dermed tiltrekke seg uønsket oppmerksomhet - «Norge vil være et fristed for nettkriminalitet og barneporno (Kripos i Dokument 15.:525 08-09)». Uten DLD vil man ha store problemer med å bekjempe barneovergrep og barneporno. Det blir uttalt at ved overgrep hvor elektronisk kommunikasjon er sentralt så vil manglende lagring føre til at "(...) beviset for overgrepet kun være tilgjengelig i barnets traume og gjerningsmannens sinn (Proposisjon 49 L 2010: 38)". DLD blir omtalt som svært nødvendig for at politiet skal kunne

utføre sitt arbeid, og at lagrede data er nyttige, viktige og hyppig brukt i kampen mot alvorlig kriminalitet. Dagens situasjon blir ansett som uholdbar da tilgangen og kvaliteten på dataene er nesten tilfeldig som følge av ujevn praksis. PST-sjef Janne Kristiansen advarer så sterkt hun kan mot DLD-nei, og at PST bruker trafikkdata i alle sine saker.

Lagrede data gir politiet muligheten til å bygge en profil i ettertid. Den teknologiske utviklingen har gitt kriminelle nye verktøy, samt har nye former for kriminalitet oppstått. Det blir da naturlig at politiet får verktøy til å motarbeide disse formene for kriminalitet. Datalagring blir omtalt som et viktig verktøy i kampen mot internasjonal og innenriks terrorisme, og blir trukket inn som argument om Regjeringens arbeid for å styrke nasjonens sikkerhet i debatt om kampen mot terror og alvorlig kriminalitet (Spørretime 15.12.2010, Dokument 15.:269 10-11). Direktivets forkjempere fra Ap, politigrupper og Justisdepartementet mener å være imot organisert kriminalitet og DLD samtidig er en selvmotsigelse.

DLD blir foreslått å være teknologinøytral, men det skilles mellom ulike typer trafikkdata, som abonnent, lokasjon osv. Det er varierende personvernmessige utfordringer knyttet til de ulike typene, særlig er lokasjonsdata sensitive (Proposisjon 49 L 2010-2011, Innstilling 275 L 2010-2011).

#### **4.7 Hensiktsmessighet:**

Direktivets motstandere mener at DLD ikke er hensiktsmessig, da kriminelle med nettvett kan lett omgå lagringssystemet, med f.eks Skype. De mener at datalagring vil være mindre relevant og pålitelig en det mange hevder, og at Justisdepartementet ikke har fått med seg hvor lett det kan omgås. De mener at DLD er et politisk spørsmål, som bør være opp til politikerne, og at politiet allerede har vide fullmakter for informasjonsinnhenting ved mistanke. Politiet svarer med at man kan omgå fingeravtrykk med hansker, men fingeravtrykk er fremdeles nyttige beviser den dag i dag. Særlig vil DLD være nyttig mot kriminelle som handler i affekt, og da ikke har tatt forhåndsregler (Proposisjon 49 L: 2010, Innstilling 275 L 2010-2011, Debatt 4.4.2011).

#### **4.8 Lagringstid**

Politiet og Stortingsrepresentant Bøhler (Ap) mener at 3 uker er alt for kort og dagens ordning er uholdbar. De viser at viktige beviser har gått tapt som følge av for kort lagring (Proposisjon 49 L: 2010, Dokument 15.:1118 11-12).

EUs erfaring tilsier at politiet i hovedsak trenger data som er under 6 måneder gammelt, og sjeldent trenger data som er eldre en 1 år. Data mellom 7 og 12 måneder gamle ble brukt i hovedsak i de alvorligste sakene, som drapssaker. Regjeringen fremhever at dette stemmer med norske erfaringer. Ulike land har ulik lagringstid, Sverige har 6 måneder, mens 9 land har 12 måneder (Proposisjon 49 L: 2010).

Departementene ønsker 12 måneder i hensyn til kriminalitetsbekjempelse. Elektroniske data kan være viktige bevisstøttepunkter da domstolenes bevisvurderinger kan være vanskelige. Data kan òg bidra til å frigjøre de uskyldige. Seks måneders lagringstid er basert på personvern, da man skal holde seg kun til det mest nødvendige i personvernsinngrep. Lengre lagringstid øker sjansene for profilbygging av dataene, og hensynet til majoritetens personvern tilsier at man bør velge det korteste alternativet (Proposisjon 49 L: 2010).

Departementet og Arbeiderpartiet foreslår 1 år (og vurderer dermed kriminalitetsbekjempelse viktigere enn personvern), og begrunner det med behovet som nærmest unisont har kommet fra politiet, og at de fleste andre europeiske land, derav Finland og Danmark har lagt seg på 1 års lagring. De mener at det er mange gode argumenter mot DLD, men en rekke momenter trekker for lengre lagringstid. De bemerker også at de som er for kortest mulig lagring er også imot DLD (Proposisjon 49 L: 2010).

Tilbyderne er i mot DLD, ønsker seg kortest lagring mulig, og er redde for kostnadene ved lagring. Hensynet til kampen mot terror er et av hovedargumentene for 1 års lagring, da halvparten av dataforespørslene er til dette formålet (Innstilling 275 L: 2010-2011, Debatt 4.4.2011).

#### **4.9 Konkurransesvridning**

Gjennomgående i debatten er direktiv-motstandernes bekymring for konkurransesvridning i favør av de store aktørene på bekostning av de små tilbyderne av elektroniske kommunikasjonstjenester. Formålet ved direktivet er harmonisering av lovverket om lagring, og harmonisering vil sikre at det indre markedet fungerer, i Norge og EU. Måler er ikke å vri konkurransen. Direktivet overlater ansvaret til nasjonale myndigheter for å ta seg av flere spørsmål som får betydning for tilbyderne. Lengre og videre lagring av data vil føre til økte kostnader for leverandørene, og dermed gjøre det vanskeligere for nye aktører å komme inn i markedet. Representant Hoksrud (Frp) (Spørretimen 16.01.2008) kritiserer de økte kostnadene, som enten vil falle enten tilbyderne eller kundene, og at disse kostnadene er et offentlig pålegg fra EU. Stortingsrepresentant Leif Helge Kongshaug (V) kritiserer like etter

at kostnadene som følger av direktivet vil få “forbrukerne til å betale for sin egen overvåking”. Det er usikkert hva som skal krypteres som følge av DLD, og det er uro blant tilbyderne om kostnadene av direktivet, da disse er vanskelige å kalkulere. Hensynet til kostnadene skal balanseres med hensyn til personvern og datatryggheten (Spørretimene 12 og 18.05.2011). Flere av høringsinstansene mener at DLD ikke er konkurransenøytralt, og Post- og Teletilsynet mener at det ikke er mulig å forutse hvorvidt konkurransen i markedet vil bli påvirket. Lagringsplikten rammer teknologiene forskjellig, så det blir ansett som viktig at endringene i ekomloven er teknologinøytrale (Proposisjon 49 L 2010-2011).

Justisdepartementet i Proposisjon 49L legger frem forslag om fleksible lagringskrav, som gjør at tjenestetilbydere selv kan velge hvordan de skal ordne lagring, som gjør at små tilbydere kan gå sammen om en felles løsning, og dermed få stordriftsfordeler som gjør lagringen mindre kostbar for de mindre tilbyderne. Justisdepartementet trekker og frem at tilbyderne er imot DLD fordi direktivet innebærer økte kostnader for dem (Proposisjon 49 L: 2010).

#### **4.10 Administrative kostnader**

Det er forventet at kostnadene for det offentlige skal holde seg innenfor de eksisterende budsjetttrammene, i følge Justisdepartementet. Motstanderne av DLD mener derimot at datalagring vil være svært kostbart, og at forkjemperne har manglende forståelse for kostnaden lagring vil medbringe. Direktivets forkjempere kritiserer motstandernes bruk av kostnadsargumentet, da de ikke har noen innvendinger mot dyre løsninger på deres hjertesaker (Proposisjon 49 L: 2010, Innstilling 275 L: 2010-2011, Stortingsmøte 04.4.2011).

#### **4.11 Hensyn til internasjonale avtaler**

I følge forkjemperne av DLD er det å delta i det europeiske justis- og politisamarbeidet avgjørende for kriminalitetsbekjempelsen i Norge, for kriminalitet kjenner ingen grenser. Teknologien kan ikke reguleres av nasjonal lovgivning, den er grunnleggende internasjonal, og moderne teknologi har medført nye former for kriminalitet. Teknologien kan ikke reguleres av nasjonal lovgivning, da den er grunnleggende internasjonal. Derfor må vi delta i politisamarbeid, slik at man kan bekjempe den typen grenseoverskridende kriminalitet. Det blir ansett som flaut at norsk politi lar beviser gå til spille ved kort lagring, og dette svekker vårt omdømme. Våre allierte har gitt vurdering av vår evne til terrorbekjempelse som gir grunnlag for bekymring, og Statsminister Stoltenberg (Ap) omtaler DLD som et viktig verktøy i dette henseende (Spørretimen 15.12.2010, Innstilling S 278: 2007-2008, Innstilling

275 L: 2010-2011, Dokument 5.:525 08-09, 15.:1071 09-10, 15.:1009 09-10, Stortingsdebatt 4.4.2011).

Norge har skrevet under på den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen, som vi forplikter oss til å følge. Det er to fortolkninger av DLDs forhold til EMK. Den første er at DLD er et overtramp på personvernet som er vernet av EMK (artikkel 8.1). Den andre fortolkningen er at man må respektere offerets rettighet til at den eller de skyldige blir tatt og dømt, etter EMK art 8.2. Se personvernavsnittet for mer detaljer.

Som medlem av EØS har norske myndigheter forpliktet seg til å implementere de EU-direktivene som er gjeldende for avtalen. I begynnelsen av debatten om DLD er det usikkerhet om hvorvidt DLD er EØS-relevant. Regjeringen benyttet seg da av muligheten til å avvende Irlands sak om hvorvidt DLD kunne hjemles under art. 95 i EU-traktaten, som var under den første søyle, og dermed falt innunder det indre marked isteden for politisamarbeidet som falt under den tredje søyle, som ikke er en del av EØS-avtalen. Da DLD ble funnet EØS-relevant, ville det å ikke implementere kreve at man benytter seg av reservasjonsretten (Spørretimen 16.01.2008, 21.05.2008, Innstilling S 278: 2007-2008 Innstilling 275 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011).

Å benytte seg av reservasjonsretten vil føre til at deler av avtalen blir satt ut av kraft, men det er usikkert hvor stor del av avtalen som vil bli satt ut. Det er stor usikkerhet på konsekvensene av å ikke implementere DLD, da reservasjonsretten ikke har blitt tatt i bruk tidligere. Hvor omfattende konsekvensene bruk av reservasjonsretten kunne føre til, vil være avhengig av EUs holdning, da beslutningene om omfanget av konsekvensene vil tas av EU-siden. Både personverndirektivet og kommunikajonsdirektivet kan settes ut av kraft, og Norge blir å anse som et tredje land for EU på disse områdene. Andre følger kan Norge kan få mindre velvilje fra EU-institusjonene i andre sammenhenger. Ifølge Professor Sejerstedt ved senter for Europarett er hva som blir ekskluder ved bruk av reservasjonsretten et like mye politisk spørsmål som et juridisk. Enkelte hevder at DLD er så perifert at konsekvensene vil være marginale. Andre mener at det vil være problematisk, delvis da DLD berører sentrale deler av EØS-samarbeidet, og delvis da det vil forsterke inntrykk om at Norge velger bort omdiskuterte deler av samarbeidet. Og EUs innenrikskommisjonær Malström omtaler det som nødvendig at man implementerer. Ap påpeker at EØS-traktaten binder oss til å bestrebe etter enighet. Reservasjonsretten skal sikre særegne nasjonale interesser, og DLD er ikke av en særegen nasjonal interesse, da vi har de samme forhold som våre naboland. Vi er forpliktet til å harmonisere lovverkene gjennom implementering av DLD. Frp var tidlig villig til å benytte

reservasjonsretten. Frp mener at det ikke vil være voldsomme konsekvenser ved bruk av reservasjonsretten. DLD-forkjemperne:

«synes det er oppsiktsvekkende at hovedtalspersonen for Fremskrittspartiet på sine ti minutter ikke én gang reflekterer rundt vårt utenrikspolitiske forhold til Europa – rundt konsekvensene av å bruke vetoet. (Stortingsdebatt 04.04.2011: 3196)»

Hensynet til EU er stort, da EU er vår viktigste handelspartner. Det refereres til Europaparlamentet, som skriver at DLD skal være implementert i medlemslandene innen 15.03.2009, og det omtales som uheldig at man henger etter i Norge. Senere begynner EU en evalueringssprosess om direktivet, og det oppstår en strid om Norge bør implementere før EU er ferdig med evalueringen, eller om vi bør utsette den endelige avgjørelsen til etter evalueringen. Det vil være uharmonisk å ha ulike lover gjeldende i det indre marked, hvis EU endrer på lovene. Innenrikskommisjonær Malström sa at det var ikke akseptabelt å utsette implementering av DLD som følge av evaluering. (Dokument 15.:958 09-10). Opposisjonen argumenterer med at flere EU-land har utsatt implementering, og at det dermed er et paradoks at Ap og H er så ivrige etter å implementere når DLD neppe kommer til å bli implementert i alle EU-land i sin nåværende form. Det betyr at den ikke kan regnes som gjennomført i EU. Justisdepartementet argumenterer mot dette i Proposisjon 49 L: 2010, da EU-kommisjonen har gått til sak mot de landene som har utsatt implementering av DLD. Videre blir det av DLD-forkjemperne beskrevet som «godt naboskap» å implementere direktivet, da Norge vil kunne bidra bedre i kampen mot internasjonal kriminalitet og terrorisme. Derimot vil manglete implementering være «dårlig naboskap» da vi vil være arnested for alvorlig kriminalitet, og ikke kunne dra vår del av lasset. (Spørretimen 16.01.2008, 21.05.2008, 22.04.2010, Proposisjon 50 S: 2010, Proposisjon 49 L: 2010, Dokumenter 15.:521 08-09, 15.:525 08-09, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, 15.:1587 11-12, 16.:609 11-12 Innstilling S 278: 2007-2008,) Innstilling 275 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011)

#### **4.12 Selvstendighet.**

Trond Lode (Sp) hevder at DLD er et symptom for ønsket om kontroll i en stadig mer globalisert og terrortruet verden, og at den har rot i Tony Blair og Storbritannias ønske om å vise at de gjør noe med denne terroren. Han ønsker en balanse mellom overvåking og personvern, og at nasjonale forhold bør styre denne balansen. Han mener at Norge bør ta en selvstendig tilnærming til dette forholdet. Han hevder og at DLD er et resultat av tunge aktører i Brussel (Spørretimen 24.04.2008). Senterpartiet blir senere kritisert for kun å være

imot DLD som følge av at det er et EU-direktiv, da de har stemt ja til lovforslag som lagrer persondata tidligere (Stortingsdebatt 4.4.2011). Arbeiderpartiet blir anklaget av FrP for å være knefallene overfor EU: «Arbeiderpartiet bøyer nakken for den politiske piskan fra EU. Det er observasjonen (Arne Sortevik (Frp) Stortingsdebatt 4.4.2011: 3197).» Videre blir det etterspurt at Norge bør sette egne grenser for personvernet. Høyre ønsker ikke det de kaller «EUs DLD», men et som er mer tilpasset våre forhold. Og det mener de at de har ordnet. «Vårt utgangspunkt har vært hva slags nasjonalt regelverk vi mener at vi trenger – ikke EUs datalagringsdirektiv (Erna Solberg (H) 04.04.2011: 3221).»

#### **4.13 Frykt for formålsglidning**

Direktivets motstandere mener at det er fare for formålsglidning i tillatelsene ved tilgang til data, da de er nyttige til mange formål utover kriminalitetsbekjempelse. Blant annet bekymret motstanderne seg for Norsk Forvaltnings ønske om forenklet tilgang til persondata (Representantforslag 8:88 2007-2008, innstilling S 278 2007-2008, Innstilling 275 L 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011) Det uttales at «DLD virker som en brekkstang for mer vidtgående regler» (Representantforslag 111: 2007-2008: 2), og at «SVer sterkt mot direktivet, vil eg seie at vi er endå meir bekymra for den gradvise endringa i haldningar, moglegheiter og politikk som går føre seg (Stortingsdebatt 4.4.2011: 3199).

#### **4.14 Utsettelse**

Utsettelsene av implementeringen av DLD blir grunnlagt med flere argumenter. Det første argumentet er at man må avvete Irlands sak om hjemlingen av DLD i den første søyle, noe som vil påvirke direktivets EØS-relevans. Det andre argumentet er at man må avgjøre DLDs EØS-relevans, et argument som særlig blir uttalt av Regjeringen. Det tredje er knyttet til utviklingen av datasystemer som kan utføre lagringen av data, en sak som har vist seg å være noe problematisk, og er det benyttede argumentet i de siste utsettelsene av implementering etter at DLD ble implementert av Stortinget. Den fjerde er at man bør avvete EUs evaluering av direktivet, slik at man slipper å implementere et direktiv som kan bli endret senere. Dette argumentet er særlig brukt av direktivets motstandere. Et femte, noe flåsete argument er at Regjeringen utsetter implementeringen til etter valget, slik at de kan slippe debatten i tilfelle valgnerlag (Dokument 15.:341 07-08, 15.:1118 11-12 Innstilling 278: 2007-2008, Innstilling 275 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011).

#### **4.15 Andre lands erfaringer**



DLD ble vedtatt basert på en felles europeisk erfaring om den store nytten trafikkdata gjorde mot bekjempelse av terror og alvorlig kriminalitet. EUs erfaring viser at politiet i hovedsak trenger data som er under 6 måneder gammelt, og sjeldent trenger data som er eldre en 1 år. Data mellom 7 og 12 måneder gamle ble brukt i hovedsak i de alvorligste sakene, som drapssaker. Regjeringen fremhever at dette stemmer med norske erfaringer. Ulike land har ulik lagringstid, Sverige har 6 måneder, mens 9 land, som Danmark og Finland har lagt seg på 1 års lagring. Som nevnt har Irland gått til sak mot direktivets hjemling, og tapte denne. Sverige brukte lang tid på å implementere DLD, og kommisjonen har gått til sak mot de landene som har brukt for lang tid. Land som Tyskland og Tsjekkia har utsatt implementering av DLD som følge av motstand i deres Høyesteretter. Dette blir brukt som argument av motstanderne V, SV, Frp og Sp, da disse landene har erfaring med diktaturer og da er det naturlig at de gjenkjenner det når de ser det. «Flere andre land har ikke implementert, særlig de med erfaringer fra diktatur, samt land som har vært med å implementere. Hva haster så for oss? (04.04.2011: 3201)» Direktivets motstandere fra V, SV, Frp og Sp peker på at det at flere medlemsland mangler implementering av DLD viser at det ikke er en fullstendig implementering av direktivet, og at mange av direktivets opprinnelige skaperland har motsatt seg implementering, noe som de mener viser at noe er feil med DLD. Forkjemperne mener at motstanden i disse landene kommer fra manglende barrierer til og domstolskontroll over dataene, noe Norge vil ha i sin implementering. Ifølge forkjemperne har Norge oppfylt alle kravene disse Høyesterettene krever (Dokument 15.:1009 09-10, 15.:1071 09-10, 15.:958 09-10, 15.:269 10-11, 15.:1058 10-11, 16.:609 11-12, 15.:1587 11-12, 15.:730 11-12, Innstilling 275 L: 2010-2011, Proposisjon 50 S 2010-2011, Proposisjon 49 L 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 21.05.2008, 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011).

#### **4.16 Retoriske grep**

Både forkjemperne og motstandere av DLD kritiserer hverandres ordbruk. Forkjemperne blir beskyldt for å misbruke overgrep mot barn som argument for lagring, da det blir ansett som få verre forbrytelser. Barneombudet mener det er et ensidig fokus på DLD i beskyttelsen av barn, selv om det uttalte formålet var originalt kamp mot terror. Videre anklager motstanderne fra V og Frp forkjemperne for «nyttale», da de prøver å kalle det motstanderne mener er overvåking for personvern, eksempelvis «Høyre har en finurlig nyskriving av ord, der man prøver å gjøre kampen mot kriminalitet til kampen for personvern (4.4.2011: 3204).» Videre kritiserer motstandere fra V og Frp Regjeringen for den behandlingen de mener at

Datatilsynet har fått av Justisdepartementet, for å få tilsynet til å bøye etter press, noe forkjemperne motsier (Spørretimen 21.5.2008).

Forkjemperne fra Ap og H på den andre siden, mener at motstanderne overdriver grovt når de sammenligner DLD med overtramp av rettstaten, steg mot diktatur, fokuset på DLD som et negativt ladet ord, når forkjemperne foretrekker å kalle det «endringer i ekomloven». Forkjemperne mener at motstanderne sår unødvendig frykt i befolkningen, og at DLD ikke er overvåkning (Innstilling 275 L 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011).

#### **4.17 Folkevilje:**

FrP-komitemedlemmene referer til Datatilsynets personvernundersøkelse og dennes funn på folks holdninger, og at det har vært en debatt, og at det er bevissthet og bekymring blant befolkningen. Ellers er dette et lite brukt tema (Innstilling S: 2007-2008, Innstilling 275 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011).

#### **4.18 Alliansen Høyre-Arbeiderpartiet**

Alliansen Høyre-Arbeiderpartiet ble kritisert i hovedsak på grunnlag av det motstanderne mener var tiden alliansen brukte på å få direktivet opp til Stortinget – det var for kort tid mellom partene ble enige til DLD ble sendt til vedtak i Stortinget, og alt for kort for gode kostnadsberegninger. Partene ble tungt kritisert for manglende forståelse av kostnadene DLD ville medbringe. Videre antok opposisjonen at AP frontet 12 måneders lagringstid for å skape et forhandlingsgrunnlag, da alliansen til slutt gikk for 6 måneder. Et av resultatene av alliansen ble at motstanderne kalte seg «personvernsalliansen» og «personvernskameratene», mens Høyre og Arbeiderpartiet ble kalt «overvåkingsalliansen» og «overvåkingskameratene» (Innstilling 275 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011).

#### **4.19 Påvirkning:**

Høyre mener at DLD ville vært bedre hvis Norge fikk være med på utformingen av direktivet (Spørretimen 24.4.2008), og at erfaringene fra DLD viser at det er viktig at vi deltar i slike prinsipielle saker (Dokument 15.:730 11-12).

Svein Roald Hansen (Ap) uttaler:

”At vår debatt kommer flere år etter at våre naboland tok sin beslutning, understreker begrensningen i vår tilknytningsform til EU-samarbeidet, nemlig at vi ikke deltar i den felles europeiske debatten før beslutningene tas. Det gir

oss en begrenset påvirkningsmulighet, for å si det forsiktig (Stortingsdebatt 04.04.2011: 3208)»

Utenriksminister Jonas Gahr Støre (Ap) (04.04.2011) mener at DLD er et direktiv I utvikling, og hvis Norge skulle ha noen innflytelse på DLDs videre utvikling, så har vi større mulighet til det ved å slutte oss til og i hvert fall bruke den minimale tilgangen vi har som EØS-medlem fremfor å stå helt på utsiden og ikke ha noen innflytelse. Direktivet er vedtatt og kommer til å være gjennom en fase med oppdatering og evaluering (Stortingsdebatt 4.4.2011).

#### **4.20 Oppsummering:**

I denne gjennomgangen av debatten om Datalagringsdirektivet har jeg tatt for meg hovedargumentene slik de foreligger i de tilgjengelige dokumentene. Det jeg finner er at det er to hovedsider i denne debatten, med mange underaktører, som har varierende og potensielt motstridende interesser. Særlig kan man se at de politiske partiene har ulike tilnærminger til DLD, basert på deres ideologi og verdisett. Både forkjempersiden og motstandersiden støtter personvern, den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen og argumenterer at deres løsning er best egnet for å styrke personvernet og følger EMK. Begge sidene er enige om at det er nødvendig med en stor og inkluderende debatt hvor alle kan bli hørt.

Motstanderne av direktivet legger stor vekt på den liberale rettstaten, kostnadene ved datalagring, konkurransevridding, frykt for formålsglidning, og nødvendigheten for en nasjonal løsning fremfor et EU-diktat. Et annet sentralt argument fra motstanderne er at andre EU-land, særlig de som var med på å utforme direktivet i tillegg til land med diktaturerfaring velger å utsette implementering.

Forkjemperne derimot legger vekt på terror- og kriminalitetsbekjempelse, kamp mot barneovergrep, ofrenes rettigheter, internasjonalt politisamarbeid, forpliktelsene Norge har gjennom EU konsekvensene med å benytte seg av reservasjonsretten. De mener at Norge har fått til en god og gjennomtenkt løsning i deres forslag til implementering av DLD.

I det neste kapittelet vil jeg ta for meg det første diskursanalytiske kapittelet, hvor jeg analyserer hvordan diskursene iverksettes tekstuellet i datamaterialet.

## **Kapittel 5: Diskursanalyse: Tekstanalyse:**

I tekstanalysen vil jeg i hovedsak trekke på Faircloughs tredimensjonale modell for diskursanalyse, selv om jeg vil trekke på andre verktøy som supplement. Jeg begynner Faircloughs tredimensjonale diskursanalyse med tekstdimensjonen, for å følge på med diskursiv praksis i kapittel 6, og sosial praksis i kapittel 7. I tekstanalysen er målsettingen å undersøke diskursenes lingvistiske oppbygning, å se hvordan diskursene iverksettes tekstuelte i datamaterialet, hvilke problemstillinger som vektlegges og hvordan disse artikuleres i dokumentene. Dokumentene som blir analysert i dette kapitlet er de samme som blir analysert i kapittel 4.

### **5.1 Analytisk rammeverk og diskursorden:**

Tekstanalysen vil ta for seg argumentasjon og formuleringer, og jeg skal analysere hvordan aktørene fremlegger sine syn.

Det analytiske rammeverket for diskursanalysen vil være fokusert på forholdet mellom nasjonalisme og internasjonalisme. Gjennomgående i datamaterialet er spenningen mellom hvordan man skal forholde seg til internasjonale forpliktelser, utfordringer og samarbeid for å løse disse utfordringene, opp mot ønsket om å løse det som blir ansett som i stor grad nasjonale problemer med nasjonal politikk. Forholdet mellom det internasjonale og det nasjonale henger og sammen med forholdet mellom stat og borger inkarnert i diskursen om personvern og kriminalitetsbekjempelse. I datamaterialet er dette et stadig tilbakevendende tema, og det er tilnærmet umulig å skille forholdet mellom stat og borger fra det internasjonale og det nasjonale i diskursen om DLD.

Videre kan man se diskursen som et potensielt skille mellom *tilpassing* av nasjonal politikk og en *transformasjon* av nasjonal politikk som følge av endrede forhold. Disse henger sammen med hverandre. Den nasjonalt orienterte diskursen vil i stor grad kun tilpasse seg i minst mulig grad uten at det er en nevneverdig transformasjon, mens den internasjonalt orienterte diskursen også omhandler en potensial transformasjon. Altså er begrepet *læring* tett tilknyttet forholdet mellom nasjonal og internasjonal i debatten om DLD.

Jeg gjennomgår tekstene kronologisk, og skiller dem avsnittmessig etter år og type dokument. Dokumenttypene er skriftlige spørsmål til Statsrådene, muntlige spørsmål til Statsrådene i Stortingets spørretime, innstillinger, proposisjoner og debatt i Stortinget. Debatten begynte med skriftlige og muntlige spørsmål, som dominerer den tidlige debatten. Det er få innstillinger fra transportkomiteen om DLD i denne perioden. I 2010 intensiveres debatten da implementeringen av DLD blir mer presserende som følge av EØS-relevansen.

Denne periodens dokumenter er preget av spørsmål til statsrådene. I slutten av 2010 begynner sluttfasen av debatten, hvor Arbeiderpartiet og Høyre danner en allianse for implementering, og Justis- og Utenriksdepartementet legger frem to proposisjoner. Kampen er reelt sett over, da et endelig flertall har blitt nådd i Stortinget. DLD blir diskutert og vedtatt i Stortinget i april 2011. I perioden etterpå blir det stilt noen få spørsmål om implementeringsprosessen.

## **5.2 Skriftlige spørsmål 2007**

Frps spørsmål fra denne perioden tar for seg når Stortinget skal få muligheten til å få behandle DLD. Frp frykter at ved å ikke implementere DLD kan vi få et avvik mellom oss og andre Nordiske land i kriminalitetsbekjempelse, som igjen kan føre til en negativ oppmerksomhet fra Europeiske kriminelle elementer. Det ansees av Frp som viktig å stå sammen mot kriminalitet. Nøkkelbegrepene her er kriminalitetsbekjempelse og internasjonalt samarbeid. Kriminalitet er en internasjonal utfordring som løses ved internasjonalt samarbeid. Å ha et harmonisk lovverk vil samle landene i kampen mot kriminalitet og terror. Regjeringen gjennom Liv Signe Navarsete (Senterpartiet) setter dette opp mot at Regjeringen trenger tid til å avveie konsekvensene av DLD, og at vi trenger en nasjonal implementering som tar hensyn til våre nasjonale forhold og hvordan man kan forholde seg til de delene av direktivet som er valgfrie. Regjeringen ser med andre ord utfordringene ved implementering, men de vil arbeide for en løsning som er knyttet til det som er ønskelig fra et nasjonalt standpunkt, hvor man benytter seg av det handlingsrommet vi har (15.:341 07-08).

## **5.3 Muntlige Spørsmål 2008**

I spørretimen 16.01.2008 kobler Trine Skei Grande (Venstre) DLD til negative konsekvenser for personvern og IKT-næringen, hvis ikke Regjeringen gjør noe. Særlig vil de små aktørene og brukerne få lide av kostnadene, i motsetning til de store aktørene som kan drive lobbyisme i Brussel. Selv om personvern blir tatt opp i debattene, blir Venstres og Fremskrittspartiets argumenter fokusert på de næringsmessige følgene. Ellers forsøker Regjeringen gjennom næringsminister Dag Terje Andersen (Arbeiderpartiet) å knytte de forskjellige avveiningene rundt personvern, kriminalitetsbekjempelse og næringsmessige følger opp mot hverandre, for å påpeke at man må se det hele i en sammenheng, og at man ikke har fullført en avveining enda.

I spørsmål 21.05.2008 kritiserer Venstre Justisdepartementet behandlingen av Datatilsynet, og at dette er et forsøk på å presse igjennom et syn som er imot personvernet ved å svekke "vaktbikkjen" som skal passe på det samme. Det blir knyttet opp mot "(...)

internasjonale trender som vi ser angripe personvernet (...) (Heidi Grande Røys (V): 10:48:42, 21.05.2008).” Personvernet kommer i fokus, og Bent Høie (Høyre) uttaler at “Debatten om personvernet går hver dag, og Regjeringen har satt ned en personvernkommisjon, men det hjelper lite når personvernet taper den daglige kampen (10:49:53, 21.05.2008).” Personvernet blir av Frp fremstilt som under beleiring, som et resultat av internasjonale prosesser (Stortingsmøter 16.01.2008, 21.05.2008).

#### **5.4 Innstilling S 278: 2007-2008**

Innstillingen er om en eventuell implementering av DLD. Representantforslaget er fra Frps tre Stortingsrepresentanter i Transportkomiteen og fremmer et ønske om at Stortinget skal få drøfte saken, som er i tråd med gjeldende prosedyre.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti uttaler at DLD er problematisk da det kommer i konflikt med rettstaten, individets frihet, personvernet og ytringsfriheten. DLD blir dermed fremstilt som noe som er imot disse begrepene, begreper som er positivt ladet. Da blir DLD gitt en mening som negativ. Personvernet blir omtalt av Frp som under angrep, og i denne konteksten blir da DLD delaktig i angrepet på et vern som er positivt ladet. Det understrekes av Frp at store deler av befolkningen er bekymret for datalagring. Det blir bedt om tid til arbeid med direktivet av Frp. “(...) eventuell implementering av datalagringsdirektivet vil få *konsekvenser* for den *grunnleggende rettigheten* til å kommunisere anonymt (Innstilling S 278: 2007-2008: 3, fremhevelsen min).” Konsekvensene blir ikke omtalt som negative, men konsekvens er et negativt ladet ord, og at det får konsekvenser for en grunnleggende rettighet setter DLD i et dårlig lys. Videre omtaler de at “(...) direktivet vil gripe inn i ytringsfriheten og personvernet (...) (Innstilling S 278: 2007-2008: 3). ”At det vil gripe inn vil innebære en negativ endring i disse forholdene. I disse komitémedlemmenes fremstilling blir DLD en motstander av disse gode verdiene. De ber om at man følger minimumsrammen, altså lar dette direktivet bli implementert i så liten grad som mulig. De omtaler DLD som den første prøven for Regjeringens forhold til personvern. Medlemmene fra Frp, H og V påpeker at EMK etablerer retten til anonymitet, som DLD bryter. Frp mener at begrunnelsene for DLD er svake, og at man mangler vilje til å vurdere risikoen med systemene, spesielt siden overvåking kan misbrukes. Ordleggingen tilsier at DLD medfører en risiko, at direktivet er farlig, og blir implementert på et dårlig grunnlag.

#### **5.5 Skriftlige Spørsmål 2009**

Høyre frykter at hvis Norge ikke implementerer DLD vil vi bli et fristed for nettkriminalitet og spredning av barnepornografi. De referer til at DLD er ansett av Kripos som et viktig verktøy i kampen mot barnepornografi, som er blant vår mest foraktede form for kriminalitet. Det at DLD blir ansett som viktig i kampen mot vår mest foraktelige form for kriminalitet gir den en mening hvor den bidrar til et bedre samfunn. Denne nettkriminaliteten er internasjonal. Justisminister Storberget (Ap) støtter dette, og uttaler at lagringen av data vil gå utover de kriminelle, ikke borgerne. Ny teknologi fører til ny kriminalitet, som krever nye løsninger som DLD.

Det blir av Stortingsrepresentant Beate Heieren Hundammer (H) omtalt som viktig og nødvendig at vi har en bred debatt, som inkluderer alle som blir påvirket av direktivet. Formålet med DLD er *harmonisering* av lovverket. Harmonisering vil i dette tilfellet bety at de berørte landene endrer lovverket til å være mest mulig likt slik at man håndterer samme utfordring på mest mulig lik måte. Hensikten med denne harmoniseringen er å gi justismyndighetene et verktøy for bekjempelsen av alvorlig kriminalitet. Hva alvorlig kriminalitet er defineres av enkeltlandene.

Regjeringen har bestemt seg for å avvente å ta stilling til implementeringen av DLD, slik at vi får innsikt i hjemmelsgrunnlaget til direktivet som følge av Irlands rettsak mot hjemlingen. Avventing her blir fremstilt som en metode for å fremme harmonisering mellom landene - hvis Regjeringen går for fort frem kan man få en situasjon hvor DLD gjelder for EØS, men ikke EU-landene.

DLD blir av Venstre kritisert for sine personvernsmessige utfordringer, men Regjeringen mener at det vil avhenge av hvilke valg som tas innenfor de fastlagte rammene av direktivet, da det er mer en ett enkelt aspekt ved DLD. Regjeringen må *vurdere* disse faktorene før den kan ta endelig stilling. Vurdering blir her fremstilt som den beste måten å få et veloverveid implementering, og vurderingen vil inkludere og ta høyde for en bred offentlig høring og Stortingets behandling.

Norge blir av FrP, som utgjør et av motstandspartiene, fremstilt som en "Personvernversting". Dette er en ordleggelse som hevder at Norge er svært dårlige på personvern. Ordet versting er absolutt - Norge er verst på personvern. Ønsket om en bredest mulig diskusjon om personvernet blir fremstilt på en måte som kan tilsi at det ikke er tillit til en implementering av direktivet, da det vil svekke personvernet. Videre vil en «bred» diskusjon tilrettelegge for kritikk av DLD fra flere hold, noe det virker som FrP forventer (Dokumenter: 15.:521 08-09 15.:525 08-09 15.:86 09-10 15.:212 09-10).

## 5.6 Skriftlige Spørsmål 2010:

I forbindelse med EUs evaluering av DLD blir det av Høyre stilt spørsmål om Norges rolle i denne prosessen. Norges rolle blir ansett som liten da vi ikke har implementert direktivet. Norge blir da fremstilt av Høyre som et land som har liten innflytelse på den videre utviklingen av direktivet, som følge av manglende mulighet til deltakelse som resultat av manglende implementering.

“Siden evalueringen gjelder direktivets virkning og anvendelse, retter evalueringen seg primært mot de stater som har innført datalagringsdirektivet. Av denne grunn har Norges bidrag til evalueringen vært begrenset (Justisminister Storberget (Ap), 08.04.2010)”.

Storberget fremhevet videre at vi er forpliktet til å implementere DLD, og at det er fra Kommisjonens side ikke akseptabelt å utsette implementering som resultat av evalueringen. Ordleggingen med det er ikke akseptabelt viser at vi er forpliktet til å gjennomføre våre internasjonale forpliktelser overfor EU.

Å benytte seg av vetoen mot DLD blir av Utenriksminister Støre (Ap) fremstilt som en handling med uforutsette konsekvenser. “Siden reservasjonsretten aldri er blitt tatt i bruk, har man heller ingen praksis å støtte seg til. *Det er dermed ikke på forhånd gitt hva som vil bli utfallet* av en norsk reservasjon (Støre: 22.04.2010, fremhevelsen min). Når man ser utsagnet i sammenheng med Støres påpekelse av EUs rolle i Norsk økonomi, og at avgjørelsene av disse konsekvensene er et politisk spørsmål som blir avgjort i EU, blir det å benytte seg av reservasjonsretten fremstilt som et grovt sjansespill med potensielt katastrofale konsekvenser i tilfelle man opplever et nederlag.

Forkjemperne fra Regjeringen refererer til PST-sjefen Janne Kristiansen, som fremstiller DLD som *absolutt nødvendig* i kampen mot alvorlig kriminalitet, at vi vil få en betydelig mindre sikkerhet mot terrorisme enn det er i resten av Europa, og at vi har blitt bemerket av internasjonalt for dette. Å advare så sterkt man kan, og omtale sikkerhetsforskjellen som betydelig er ikke små ord. DLD blir ilagt en nødvendighet. Å ikke implementere gjør at vi ikke kan oppfylle internasjonale forpliktelser, vi vil tiltrekke oss internasjonale kriminelle, og vi vil bli mindre sikre. Kristelig Folkeparti motstrider dette. “PST-sjefens uttalelser synes å forutsette at *Norge ikke på selvstendig grunnlag kan eller vil velge et regelverk som sikrer beskyttelse* mot denne form for kriminalitet, gitt et nei til direktivet. (Høybråten (Krf) 13.04.2010, fremhevelsen min).” Motstanderne ilegger uttalelsene hennes en mening om at vi kun kan velge den internasjonale løsningen.

Arbeiderpartiet, som forkjemperne for direktivet fremhever at DLD er omtalt som nødvendig i politi og påtalemyndighetenes høringsuttalelser, og at trafikkdata er sentrale



bevismidler. Ved å benytte høringsuttalelsene viser Storberget (Ap) at man tar høyde for uttalelser, og ved å benytte seg av svarene fra profesjonelle ilegger han argumentene en tyngde som kommer av at de som arbeider med dette ønsker dette veldig mye, og at DLD vil virke. DLD er en løsning som kommer fra en felles europeisk erfaring om nytten ved trafikkdata i bekjempelsen av terror og alvorlig kriminalitet. Venstres Trine Skei Grande ordlegger seg slik at Politiet og PSTs krav fremstilles som urimelige, og at de ikke er i stand til å utføre sin jobb uten *utvidede fullmakter* og *inngrepene politimetoder* og at disse metodene skal brukes på flere områder en tiltenkt. Meningen som blir ilagt Politiet og PSTs krav blir at de krever et mer overvåket samfunn, som heller mer mot en politistat, hvor politiet bruker grove, dårlig kontrollerte midler til å bekjempe kriminalitet, og at de går utover det formålet som DLD er tiltenkt, altså misbruke den internasjonale harmoniseringen. Ordleggingen “ikke i stand til å utføre sin arbeidsinstruks” virker som et forsøk på å undergrave PST-lederens profesjonelle vekt i uttalelsene (Dokumenter: 15.:917 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1009 09-10, 15.:1071 10-11, 15.:269 10-11).

### **5.7 Muntlige Spørsmål 2010:**

Trine Skei Grande (V) sår tvil om Regjeringens oppriktighet når de sender ut DLD til høring. “Regjeringa har nå sendt ut datalagringsdirektivet på høring. Jeg antar at den høringa er reell.” Formuleringen av antakelsen at høringen er reell får det til å virke som at Regjeringen og Justisdepartementet har bestemt seg for hva de skal mene, at andres stemmer ikke vil bli hørt, og dermed at høringen kun er for syns skyld. Regjeringen svarer gjennom Statsråd Rigmor Aasrud (Ap), at høringsnotatet er åpent på mange punkter, og at man spør om råd fra høringsinstansene. Hun omtaler avveiningene man må ta mellom kriminalitetsbekjempelse og personvern som vanskelig. Fremstillingen av nødvendigheten av høringer får det til å virke som at saken vil bli avgjort av de gode argumenter som skal komme frem, som dermed vil gjøre en vanskelig avgjørelse lettere. Det blir henvist til at andre land òg har hatt utfordringer med implementeringen.

Defineringen av hva som er alvorlig kriminalitet er opp til medlemslandene, og definisjonen som Regjeringen har satt seg på blir kritisert for å være noe flytende. Det stilles spørsmål til om datalagring skal benyttes mot småsaker.

I kjølvannet av selvmordsbombingene i Sverige 2010 blir Norges manglende sikkerhet et tema. Det blir trukket frem av Høyre at Norge mangler ressurser til bekjempelse av terror, og at våre naboland føler bekymring for våre manglende ressurser. Norsk sikkerhet blir

dermed knyttet opp mot internasjonale forhold hvor det er viktig at våre samarbeidspartnere er trygge på at vi også kan bidra.

Regjeringen blir kritisert av Frp for manglende sammenheng mellom ord og gjerning “hadde det vore så viktig som statsministeren prøver å peike på at det er, burde han ha komme med det for lenge siden (Sandberg 10:29:00 15.12.2010.” Ordleggingen viser at enten vanskjøtter Regjeringen sitt embete ved å ikke implementere et absolutt nødvendig direktiv, eller så er direktivet ikke viktig, og Regjeringen lyver. Regjeringen på sin side kritiserer FrP for å være vinglete, at det er skjult hva de egentlig mener, og at de prioriterer næringsinteresser over kriminalitetsbekjempelse, som igjen er imot deres vanlige standpunkt (Stortingsmøter 13.01.2010, 15.12.2010).

### **5.8 Innstilling 275 L: 2010-2011**

Innstillingen fra Transportkomiteen omhandler Proposisjon 49 L, som igjen omhandler implementeringen av DLD i norsk lov. Det blir innledende påpekt av Ap og H at i gjeldende rett er det ikke bare politiet som har tilgang på lagrede data. Finanstilsynet har også tilgang på data, som kommer fra internasjonale forpliktelser. Internasjonale forpliktelser blir da tillagt en vekt hvor krav fra disse alene kan godkjenne lagring av data.

Høringsinstanser påpeker at det er *betydelige personvernutfordringer* knyttet til datalagring, og forkjemperne for DLD er enige i dette. Forkjemperne Ap og H vil derfor ivareta borgernes krav på vern på *best mulig* måte. Best mulig måte blir da et forsøk på at man prøver å komme så godt ut av det man kan, men at man ikke kan forvente at man klarer å oppnå vidundere. Det må balanseres opp mot andre avveininger.

Det vil bli skjevheter i konkurransen til *tross for* at hensikten er å harmonisere. Betydningen av “til tross” betyr at DLD ikke klarer å oppnå formålet sitt, da formålet er harmonisering. Konkurransesvridning er også imot EUs grunnleggende formål som økonomisk prosjekt, hvor forholdene skal være tilnærmet like for å kunne støtte opp under handelen. Personvernet skal opprettholdes gjennom en *streng* implementering hvor reglene blir *innskjerpet*. Streng og innskjerpet er ord som er ladet positivt i denne sammenhengen, da formålet er å beskytte personvernet som blir utfordret av DLD, en beskyttelse som blir håndhevet av denne strengheten.

Justisdepartementet legger seg på en lagringstid på 1 år, etter erfaring fra andre europeiske land. Erfaringer fra andre land fungerer legitimerende for valget, da man kan anta at disse landene har hatt en behandling av saken og vurdert fakta. Det skal videre fungere harmoniserende.

“Departementet har merket seg at svært mange høringsinstanser som er imot datalagringsdirektivet og den grad de har uttalt seg om lagringstid går inn for at den skal være kortest mulig (Innstilling 275 L: 2010-2011: 4).” Denne uttalelsen prøver å vise at de som er for kort lagring er egentlig imot lagring i det hele tatt, og dermed ser bort ifra behovet for lagring. Departementet sier videre at det er gode argumenter for kort lagring, men at en rekke momenter trekker i den andre retningen.

Flertallet i komiteen, fra Ap og H, viser til foreløpige tall fra EUs pågående evaluering som viser at Politiet i hovedsak bruker data yngre en 6 måneder, og at dette stemmer med norske erfaringer. EU og Norges forhold blir da fremstilt som lignende, og når EU mener at direktivet er hensiktsmessig, blir det da det og i Norge. Flertallet vil påpeke at trafikklagring ikke er overvåking, da det allerede foregår i det stille i dag. De kritiserer mindretallet for å kalle DLD for “det såkalte datalagringsdirektivet, og ikke de konkrete lovendringene som foreslås i norsk rett”. Ved å kalle DLD for «EUs Datalagringsdirektiv» skaper man et inntrykk av at direktivet er noe utenlands som blir påtvunget Norge. Ved å kalle det “endringer i ekomloven” blir meningen transformert til noe teknokratisk og gjennom å være knyttet til endring i norsk lov, noe norskt, og dermed nasjonalt.

Mindretallet, fra Frp, SV, Sp og Krf omtaler DLD som “obligatorisk *overvåking* av alle norske innbyggere,” og trekker inn argumenter at dette er *politistatsmetoder*, som medfører en *stor trussel* mot personvernet. Disse ordene er svært negativt ladet, som legger en betydning i DLD som motstridene til våre verdier som liberal rettstat. Hvis vi implementerer DLD, blir vi som en politistat å regne, uten personvern, og som overvåker våre innbyggere.

Videre viser de til at Sverige har utsatt implementering, Tyskland og Romania har erklært DLD for grunnlovsstridig. EU skal òg revidere direktivet en måned etter publiseringen av Innstilling 275 L: 2010-2011. Hvis da EU-landenes erfaringer er relevante for Norge, må vel disse forholdene tale for i det minste utsettelse, hvis ikke reservasjon. DLD er også lett å omgå, som gjør at det å implementere DLD er en sløsing med penger.

Komiteemedlemmene fra FrP fremhever at andre, nasjonale løsninger kan hjelpe mot organisert kriminalitet og terrorisme, som å begrense innvandring og å øke grensekontrollene. Bildet FrP prøver å skape er at man ikke trenger DLD, man kan løse utfordringene på egenhånd (Innstilling 275 L: 2010-2011).

## **5.9 Innstilling 289 L: 2010-2011**

Innstillingen omhandler et forslag fra stortingsrepresentantene Grande og Tenden (V) om gjennomføring av domstolkontroll ved innhenting av trafikkdata, samt styrking av politiets

ressurser til å bekjempe alvorlig kriminalitet med digitale verktøy. Dokumentet er ment som et alternativ til implementering av DLD. Flertallet, som består forkjempere fra Høyre og Ap, benytter seg av samme argumentasjon som i 49 L og Innstilling 275 L: 2010-2011. DLDs motstandere fra Frp, SV, Sp og Krf i viser og til argumentene formulert i disse dokumentene. Dokumentet utgjør en blindgate da det blir overstyrt av Innstilling 275 L: 2010-2011, men Innstilling 289 L (2010-2011) blir referert til i de følgende diskusjonene, da det er det nærmeste et alternativ til implementering motstanderne klarer å formulere, annet en å ikke implementere (Innstilling 289 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011).

### **5.10 Proposisjon 50 S: 2010-2011**

Proposisjonen er fra Utenriksdepartementet og er godkjent av Regjeringen. Den handler om samtykke til Stortingets deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av DLD i EØS. Dette “For ikke å *forsinke* ikrafttreddelsen legges det opp til at Stortinget gir sitt samtykke på forhånd til deltakelse i EØS-komiteens beslutning. (Proposisjon 50 S: 2010-2011: 1)” Innledningsvis påpeker proposisjonen implementeringsfristen for DLD, frister som er overskritt med respektivt tre og ett og et halvt år. Prosessen er allerede forsinket, men i ordleggelsen ligger det en frykt for at Stortinget vil forsøke, enten bevist eller ubevist, å fortsatt forsinke implementeringsprosessen, og dermed vil Norge ikke overholde våre internasjonale forpliktelser.

Det forklares at hensikten med DLD er å harmonisere medlemslandenes regler for datalagring med øyemed å bekjempe alvorlig kriminalitet og terrorisme. Alvorlig kriminalitet og terrorisme gis en mening hvor disse er internasjonale, eller i det minste grenseoverskridende fenomen, som kun kan effektivt bekjempes hvis medlemslandene arbeider sammen, harmonisert. Disse fenomenene blir omtalt som trusler for nasjonal sikkerhet. Uttalelsene skaper en betydning hvor nasjonal sikkerhet er avhengig av internasjonalt samarbeid. Direktivet gir klare føringer til hva som skal lagres, og at det skal være “visse krav til informasjonssikkerhet”. Direktivet, og særlig den norske versjonen av implementering blir fremstilt som et strengt regelverk som ikke er overvåking, og at bare kriminelle har noe å frykte. Nasjonale myndigheter får *overlatt* ansvaret for å ta nærmere stilling til flere viktige spørsmål, og at Norske myndigheter velger den strengeste, tryggeste formen for implementering. Det blir gitt en mening hvor nasjonale myndigheter har stor kontroll over sensitive sider ved direktivet, og at norske myndigheter bruker dette handlingsrommet på en god måte. Dermed blir DLD fremstilt i et personvernpositivt lys.

Konsekvensene av benyttelse av reservasjonsretten omtales som usikker, da den aldri har blitt anvendt. Det eneste klare er at berørt lovverk settes ut av kraft. Men proposisjonen omtaler det som “i praksis vil i en situasjon hvor det ikke oppnås enighet om hva som skal ansees som berørt regelverk, beslutning tas av EU-siden (Proposisjon 50 S: 2010-2011: 4).” Konsekvensene av en nasjonal handling blir da bestemt av den internasjonale aktøren EU. Norge vil bli å anse som et *tredje land* på de berørte områdene, altså utenfor det gode selskap. Norge vil stå utenfor viktige koordinerings- og harmoniseringsarbeid, som vil være uheldig for norsk forvaltning og eksportindustri. Å ikke delta og la seg harmonisere blir tillagt en negativ verdi- det vil være skadelig for Norge å ikke være internasjonalt orientert. Andre potensielle konsekvenser kan være mindre velvilje fra medlemslandene i andre sammenhenger, noe som implisitt er viktig, da EU-politikk berører flere viktige områder. Samarbeid eller ikke samarbeid her kan dermed “renne over” til andre politikkområder (Proposisjon 50 S: 2010-2011).

### **5.11 Proposisjon 49 L: 2010**

Proposisjon 49 L: 2010 er fra Justisdepartementet og er godkjent av Regjeringen. Den omhandler endringer i Ekomloven og straffeprosessloven mv gjennomføring av EUs Datalagringdirektiv i norsk rett. Gjeldende rett legger til rette for at tilbydere av elektronisk kommunikasjon (ekom) lagrer data. I følge Justisdepartementet vil DLD endre formålet til denne lagringen - fra faktureringsformål til kriminalitetsbekjempelsesformål. Å henvise til endringene som en enkel formålsendring, gjør at DLDs endringer virker mindre enn den ellers blir fremstilt. Data blir allerede lagret, men med DLD vil de bli lagret bedre, selv om de blir lagret lengre. Denne bedre lagringen vil komme nasjonen til gode. Direktivet legger klare føringer for hvem som skal lagre og hva som skal lagres, men mange viktige spørsmål er opp til nasjonale myndigheter. Disse spørsmålene berører datasikkerhet og personvern kraftig. Underliggende her er det at nasjonale myndigheter kan tilpasse implementeringen til nasjonale forhold.

Personverndiskursen er gjennomgående i datamaterialet. Striden står mellom forkjempere og motstandere, to sammensatte grupper, som består av Ap, H, Justis- og Utenriksdepartementet, Nærings sikkerhet, Finansnærings fellesorganisasjon, politi- og påtalemyndigheter på den ene siden, mot V, Sp, Krf, Frp, Datatilsynet, og interessegrupper som advokatforeninger, journalist- og pressegrupper, elektronikkgrupper, telekommunikasjonstilbydere, ekominteressegrupper med flere. Om personvernstriden står om tolkningen av EMK artikkel 8. EMK art 8 nr 2 åpner for lagring, mens det vil stride mot

art 8 nr 1. Begge sidene er enige om at det overskrider nr 1, men bare forkjemperne er enige i at nr 2 overkjører nr 1, og dermed tillater datalagring. Begge sidene benytter seg og av europeiske argumenter ved å benytte seg av EMK. Striden blir da om hvilke av våre internasjonale forpliktelser som trumfer den andre, noe som er interessant når det er samme artikkel det er snakk om. Det er uansett en tilpasning i internasjonal retning, som begge partene benytter seg av for å oppnå sine mål. Forkjemperne fortsetter å støtte seg på EMK når de hevder at statene er forpliktet til å lagre data for å bevare friheten og tryggheten til borgerne. Det blir etablert en mening hvor DLD bekjemper kriminalitet, og bevarer borgernes rettigheter mot å bli utsatt for kriminelle handlinger, og retten til at disse skal straffes. Dette henger sammen med friheten om kommer av trygghet. Uten effektiv kriminalitetsbekjempelse kan man ikke ha frihet. Videre hevdes det at DLD ikke begrenser borgernes frihet ved datalagring, da folk etterlater seg talløse spor daglig, og man er fortsatt frie. Ordleggelsen skaper et bilde av datalagring som noe normalt og dagligdags, som borgerne frivillig gjør.

Begge partene benytter EMDs synspunkter i sine argumenter. Ved å støtte seg på EMD benytter de seg av videre europeiske diskurser på temaet, og plasserer Norge i en Europeisk kontekst. Dette gjør europeiske erfaringer relevante for Norge, noe som undergraver flere av motstandernes syn på DLD, hvor de isteden for DLD vil ha en helnorsk løsning. Forkjemperne påpeker at de mange negative spådommene om DLD ikke har inntrådt i andre europeiske land.

Justisdepartementet siterer EMD på at EMK er et levende dokument, som må tolkes i lys av samfunnsutviklingen og dagens forhold. Med dette ilegges dagens forhold en mening hvor vi er truet av kriminalitet, som DLD kan berge oss fra, og dermed trumfer andre forhold til EMK og tidligere utsagn. Med andre ord kan forkjemperne nå “cherry pick” de dommene de selv ønsker, for å forsvare sine synspunkter. “Det er på det rene at det foreligger et presserende samfunnsmessig behov for å bekjempe alvorlig kriminalitet (Proposisjon 49 L: 2010: 26).” Dette utsagnet viser at Justisdepartementet mener at det er et stort behov for å implementere DLD, og at dette er viktig for å bevare samfunnets trygghet. Gjeldende rett vil ikke kunne klare å fylle dette behovet. De følger opp med at den tyske forfatningsdomstolen har lagt til grunn at formålet med inngrepet ikke like effektivt kan nås med lempeligere midler. Igjen benytter de seg av europeiske erfaringer for å forsvare argumentene sine, og erklærer at DLD er absolutt nødvendig for samfunnets sikkerhet.

“Datalagringsdirektivet er i seg selv et uttrykk for en samordnet europeisk innsats mot alvorlig kriminalitet. I bekjempelsen av alvorlig kriminalitet i Europa forutsettes det at norsk politi er i stand til å bidra med nødvendige data til våre samarbeidspartnere (Proposisjon 49 L:

2010: 36).” Denne formuleringen ilegger norsk bidrag til kampen mot internasjonal alvorlig kriminalitet en stor betydning, det er en *forutsetning* for kampen mot dette i Europa. DLD blir ilagt en mening som et fellesprosjekt hvor alle må bidra for å bekjempe dette ondet. Justisdepartementet og politiaktørene mener at manglende implementering av DLD kan sette det internasjonale politisamarbeidet på prøve. Igjen blir norsk bidrag fremstilt som avgjørende, og at DLD er nødvendig for politisamarbeid, og dermed bekjempelsen av felles trusler. Barneombudet uttaler at DLD vil være nødvendig for bekjempelsen av kriminalitet mot barn. Å koble DLD opp mot å beskytte barn er et potent grep. Det uttales at uten DLD vil overgrepene kun logges i barnets traume og overgriperens sinn, og det vil være svært vanskelig å bekjempe denne typen kriminalitet. Å være mot DLD da, blir å akseptere forekomsten av overgrep mot barn. HSH uttaler at særnorske løsninger bør unngås av hensyn til det internasjonale politisamarbeidet. En av motstandsgruppene, Elektronisk Forpost Norge uttaler at mange borgere i Europa vil føle seg ukomfortable med at opplysninger om deres liv skal gjøres tilgjengelig for myndighetene i stater hvor kriminelle influerer maktapparatet, og at slike land finnes i Europa. Dette utsagnet sår tvil om EU-landenes “sunnhet”, og kobler DLD opp mot truslene fra utenlandsk korrupsjon i deres myndigheter. DLD blir da en potensiell kilde til utrygghet hos norske borgere.

Utenriksdepartementets uttalelser blir benyttet av Justisdepartementet, og blir sitert på at DLD “bygger på en felles europeisk trusselvurdering, hvor oppfatning av nødvendighet og proporsjonalitet ikke kan ses som et rent nasjonalt anliggende, løsrevet fra en felles erfaringsbakgrunn (Proposisjon 49 L: 2010: 43).” DLD blir fremstilt som en felles europeisk løsning, og at nasjonale løsninger ikke vil duge. Det er større en det nasjonale, konsekvensene av manglende implementering vil strekke seg utover Norges grenser. Det internasjonale samarbeidet er viktig og avgjørende.

Proposisjonen fortsetter kapittel 5 med en liste kategorier av kriminelle handlinger som tenkes å bli påvirket av DLD eksempler på saker hvor DLD ville hjulpet. Sakene strekker seg fra internettkriminalitet, til overgrep, menneskehandel og narkotikasaker. Listen over saker er lang og grov. DLD blir med dette fremstilt av Justisdepartementet som et nødvendig verktøy.

DLD blir omtalt av de ideologisk motiverte motstanderne, som Freebyte, som en *betydelig trussel* mot personvernet, som vil føre til en *massiv statlig innsamling*, og dette vil resultere i en svekket tillit mellom den norske stat og dens borgere, som er nødvendige i et demokrati. DLD blir, med denne ordleggingen, en trussel mot det nasjonale samholdet, og fremstilt som en fare. Staten blir en tyrann, på vegne av EU. Dette knyttes opp med *faren for*

*formålsglidning*. Det er en gjennomgående frykt for at DLD vil bli utvidet til å berøre andre områder en “alvorlig kriminalitet”, og viser til erfaringer fra Storbritania. Denne fremstillingen av DLD som en handling hvis ringvirkninger og konsekvenser vi ikke helt kjenner til skaper et usikkerhetsmoment med DLD. Forkjemperne forsvarer seg med at strenghet vil beskytte forholdet mellom borger og stat, og fjerne faren for formålsglidning. En streng lov overvåket av domstolene skal sikre dette.

“Departementet har merket seg at svært mange høringsinstanser er i mot datalagringsdirektivet og i den grad de har uttalt seg om lagringstid går inn for at den skal være kortest mulig. Det har fremkommet mange gode argumenter for å velge kort lagringstid, men en rekke momenter trekker også i retning av lengre lagringstid enn minimumstiden på seks måneder (Proposisjon 49 L 2010-2011: 81).”

Departementet ordlegger seg forsiktig, men undergraver motstandernes argumenter ved å fremstille argumentasjonen deres om lagringstid som falsk. Egentlig ønsker motstanderne ingen DLD. Meningen blir at «argumentene deres er gode, men våre støttespilleres er bedre.» De forsvarer sin holdning til DLDs nytte med andre europeiske lands erfaringer. Forkjemperne forsvarer DLDs harmoniseringformål for å sikre at det indre markedet fungerer (Proposisjon 49 L: 2010).

### **5.12 Stortingsdebatten mandag 4.4.2011**

Debatten i Stortinget omhandler implementering av DLD i Norsk rett og innlemming av DLD i EØS-avtalen, etter Proposisjon 49 L, 50 S og Innstillingene 275 L, 289 L.

“Denne saken handler om innføringen av en nasjonalt lovgivning for sletting og lagring av trafikkdata på strenge vilkår som også imøtekommer minstekravene i EUs datalagringsdirektiv” (Stortingsdebatt 4.4.2011: 3292). Schou (H) legger frem saken som at den er nasjonalt orientert, da det er en nasjonal lovgivning, ikke en EU-lovgivning. Hun legger sletting foran lagring, og at dette skal utføres strengt, som fremstiller DLD som et lovverk som skal beskytte befolkningen, og er trygg. Å nevne minstekravet viser at vi benytter oss av handlingsrommet vi har, og dermed kan oppfylle internasjonale forpliktelser på en trygg og norsk måte. Videre blir den norske DLD-implementeringen fremstilt som en balansegang mellom personvern og kriminalitetsbekjempende hensyn, og at DLD er svært viktig for å ivareta personvernet.

“Vi har fått en overvåkingsallianse i for av alliansen Høyre og Arbeiderpartiet. (...) Dersom EU skulle gå fra seks måneders lagringstid til 24 måneders lagringstid, og innføre tolv måneders obligatorisk lagringstid, finnes det da en hemmelig avtale eller forståelse mellom



Arbeiderpartiet og Høyre som innebærer at også Norge vil følge opp EUs vedtak? (Hoksrud (Frp) Stortingsdebatt 4.4.2011, 3193)”

Fremstillingen av alliansen som en “overvåkingsallianse” fremmedgjør AP og Høyre, og setter DLD i et negativt lys som et verktøy for overvåking. Ved å påpeke EUs pågående evaluering, og sette et hypotetisk tilfelle med lengre obligatorisk lagringstid, gis DLD et usikkerhetsmoment, hvor man kan risikere å få mer enn man forventer gjennom implementering i dag.

“Teleselskapene står fritt til å velge billigere og langt mindre trygge lagringsløsninger i andre EØS-land (Pollestad (Sp) Stortingsdebatt 4.4.2011: 3194)” Pollestad (Sp) fremstiller EØS som et faremoment for datalagring, og dermed et faremoment generelt, da muligheten til å velge europeisk og utrygt er stort sett alltid til stede i EØS.

Frps stortingsrepresentant Woldseth trekker inn manglende implementering av EU-land, og da fokuserer på Sverige og Irland som var med på å fremme forslaget. Ved å fokusere på disse to landene legitimerer hun synet på at DLD er unødvendig - når forslagstillerne ikke lenger ønsker direktivet bør vi ikke heller gjøre det. Hun fortsetter med å kritisere forkjemperne med “Det har vært sagt mye usaklig fra tilhengerne av direktivet om konsekvensene av å bruke reservasjonsretten i denne saken (...) men det er bare spekulasjoner (Woldseth (Frp) Stortingsdebatt 4.4.2011: 3195)”. Å fremstille de potensielle konsekvensene som usaklige spekulasjoner er et forsøk å delegitimisere frykten usikkerheten som bruk av reservasjonsretten bringer, og at forkjemperne er ikke *vet*. Videre uttaler hun at

“Uansett kan vi smykke oss med at vi er nest best i hele Europa til å implementere direktiver. Det er bare Malta som er bedre enn oss. Det sier jo sitt. I mange internasjonale fora legger land stadig ned veto, noe som også reservasjonsretten er, uten at det får nevneverdig betydning for forholdet mellom landene.(...) Folk ønsker ikke ytterligere overvåking, og de ønsker heller ikke å hoppe fordi EU sier vi skal gjøre det (Woldseth (Frp) Stortingsdebatt 4.4.2011, 3195, fremhevelsen min).”

Argumentasjonen til Woldseth setter Norge i et servilt lys, hvor vi er unødvendig redde for konsekvensene av bruk av reservasjonsretten. DLD blir noe eksternt som blir påtvunget oss av EU og Høyre-Arbeiderpartialliansen. Å implementere EU-direktiver blir tilegnet en mening hvor Norge underkaster seg EU som en lydige hund, og at folket er imot dette. Å være imot DLD blir å være for det norske folk. Å være for DLD blir å være en lydige hund. Hun møter kritikk fra forkjemperne som mener at hun bruker dårlige eksempler og ikke tar høyde for konsekvensene. Fremstillingen av Woldseths argumenter setter disse argumentene i et dårlig lys, og dermed motstanden mot DLD i et dårlig lys. Woldseth argumenterer at man må bruke

reservasjonsretten, hvis den da ikke er til pynt. Spørsmålet hun stiller blir da om hvor reell er reservasjonsretten: har vi dette handlingsrommet? Argumentasjonen gir EØS en mening hvor Norge er en lydstat som å adlyde direktivene som kommer fra Brussel, og når skal vi velge å styre oss selv når vi mener direktivene strider mot vår Grunnlov.

“Teknologien er grunnleggende internasjonal. Den kan ikke reguleres kun gjennom nasjonal lovgivning. Det er her mye av uenigheten ligger (Bjørnflaten (Ap) Stortingsdebatt 4.4.2011, 3196).” DLD blir med dette gitt en mening hvor det er den eneste løsningen på et grenseoverskridende fenomen. Norge kan ikke gå sin egen vei, vi må samarbeide med EU, og dette gjennom DLD. Videre knytter hun DLD opp som det eneste reelle middel mot internasjonal spredning av overgrepssbilder, hvor gjeldende praksis kommer til kort. Å ikke implementere DLD vil støtte denne typen kriminalitet.

“Arbeiderpartiet bøyer nakken for den politiske pisken fra EU. Det er observasjonen. (...) Hva er det som gjør at vi må skynde oss slik og innføre andres inngrep i og flytting av norsk personvern, før vi har hatt en bred, nasjonal drøfting i vår egen nasjonalforsamling om personvernets kår i Norge? Er ikke dette en feil rekkefølge? Bør ikke Norge selv rydde og sette grenser for personvernet før EU får gjøre dette?”(Sortevik (Frp) Stortingsdebatt 4.4.2011: 3197-8)”

Sortevik (Frp) følger opp med fremstillingen av implementering som en servil handling, implementert som følge av ytre press. Han fremstiller DLD som et fremmed inngrep. Å gripe inn i personvernet bør være en nasjonal handling, noe DLD ikke er. Videre er det en kritikk av H-AP alliansens fremgang, hvor vi ikke benytter oss av det handlingsrommet vi har, og utfører prosessen på en feil måte, som gir et dårligere resultat for Norge.

“I dag skal Stortinget gjøre vedtak i en sak som i høyeste grad innvirker på dagliglivet til alle innbyggerne i Norges land. (Nordås (Sp) Stortingsdebatt 4.4.2011: 3201).” Senterpartiet og de andre motstanderne som SV og V legger en ekstra vekt på de omfattende konsekvensene ved DLD. De etablerer et narrativ hvor alle borgerne vil bli påvirket daglig av overvåking. “Det virker mer som om det er hjemlige forhold som gjør at man vil roe ned sine egne interne opposisjoner (Nordås (Sp) Stortingsdebatt 4.4.2011: 3201).” De fremholder at det ikke er EU som er pådriveren for implementering av DLD, men at det er AP-Høyre alliansen som er skyldig i implementeringen av EU-direktivet. Dette etablerer et narrativ hvor to store partier presser et eksternt EU-direktiv, som mange EU-land misliker, og som skal endres uansett, ned halsen på norske borgere. Implementering av DLD blir fremstilt som poengløst, omfattende, udemokratisk og usikkert. Ved å sette forkjemperne i et ugunstig lys, setter man og DLD i et ugunstig lys.

Forkjemperen Svein Roald Hansen (Ap) fremhever at debatten vi har i Norge kommer etter en lang og grundig prosess i EU, og fremviser svakhetene ved EØS. Vi har begrenset påvirkning på direktivene. Likevel kan vi ikke påberope oss særnorske forhold. Han fremstiller DLD som en plikt vi må innføre, som resultat av EØS. Videre er DLD bra for oss. DLD blir fremstilt på en måte som gjør at mellom forpliktelser og fornuft har DLD trekkene av noe sakte, men ustoppelig (Stortingsdebatt 4.4.2011: 3209). Motstanderne kjemper da en poengløs og fortapt kamp. Underliggende i fremstillingen ligger en forståelse av EUs beslutningsprosedyrer som grundige og rasjonelle, og at DLD gjennom forlengelse, har de samme egenskapene. Argumentet at DLD er rasjonelt gjentar seg fra Arbeiderpartiet. Det blir fremhevet at vi ikke implementerer DLD bare fordi det er et EU-direktiv, men fordi det er et behov for det, og det er riktig (Stortingsdebatt 4.4.2011: 3219).

Motstanderen Bård Hoksrud (FrP) sammenligner DLD med metodene som ble brukt av Stasi og KGB, og trekker inn flere historiske europeiske diktatorer. DLD blir et stort steg mot en politistat, og at det egentlig ikke vil fungere. Forkjemperne fra Ap og H besvarer Hoksrud med at han ikke hører på politi-interessegruppene, som har ekspertkompetanse på hva som er effektiv kriminalitetsbekjempelse. Forkjemperne benytter deretter seg av politigruppene som støttemiddel for å legitimere egne synspunkter, og få DLD til å virke rasjonelt. Videre kritiserer de Frp for å være hyklere da Frp har hatt kriminalitetsbekjempelse som kjernesak lenge, og dermed forsøke å undergrave motstanderne.

Det blir trukket frem Trygve Slagvold Vedum (Sp) at "ja"-politikere går imot DLD, og at dette er en styrke for EØS-debatten. Dette poenget skaper et bilde av DLD hvor den stiller svakt på innhold. Derimot blir det i en annen uttalelse fra Ap trukket frem at Sp er kun imot DLD fordi det er et EU-direktiv, som er et forsøk på å delegitimisere Sps kritikk av DLDs innhold.

"Det eneste den såkalte personvernalliansen presenterer her i dag er et nei, en begrunnelse og et utsettelsesforslag. Det er interessant at statsråden (Kleppa, Sp) i sitt innlegg innrømmer at det er behov for lengre lagring av IP-adresser. Så det er altså ikke prinsippet om lovpålagt lagring som er problemet. (Haugli (Ap), Stortingsdebatt 4.4.2011, 3226)."

Personvernalliansen er en betegnelse motstanderne benytter på seg selv, og viser at de anser seg selv som den koalisjonen som ønsker å ivareta personvern. Forkjemperne fra Ap og H viser til spliden i denne koalisjonen, som ikke klarer å komme med et felles forslag. Videre støtter dette utsagnet opp under ideen om at Sp kun er imot DLD fordi det er fra EU, da de ikke er imot prinsippet. Da blir og navnet på koalisjonen feil.

Gjennomgående i dokumentet er motstandernes fremstilling av DLD som «EUs datalagringsdirektiv.» Fremstillingen gir direktivet en mening hvor dette ikke er norsk, men noe vi blir påtvunget utenfra. Forkjemperne fra Ap og H kritiserer dette, og foretrekker betegnelsen «endinger i ekomloven». Etterhvert som debatten skrider frem, begynner flere av forkjemperne å kalle DLD for datalagringsdirektivet, men de forsøker å unngå å fremstille det som «EUs». Det klarer de ikke, da selv forkjemperne begynner å omtale det som «EUs datalagringsdirektiv».

Debatten om DLD fremstilles som et overordnet prinsippsspørsmål. Det omhandler mange prinsipper, deriblant demokrati, individuelle rettigheter, nasjonal sikkerhet, borgernes sikkerhet, nasjonal suverenitet, europeisk solidaritet, frihandel og konkurranse. Det fremstilles som en konflikt hvor begge sider må ofre noe, da det er et fundamentalt demokratispørsmål. Demokratier bygges på tillit til enkeltmennesket, og ifølge SV, V og Frp er DLD imot enkeltmennesket. Dermed undergraver DLD demokratiet, og derfor må gode demokrater motstå DLD. Forkjemperne fra Ap og H derimot mener at tryggheten man får ved datalagring vil bidra til å opprettholde demokratiske verider.

En sentral strid i debatten er betydningen av ordet «personvern». Begge sidene mener at deres forslag ivaretar personvernet best. Skillet består av et mer tradisjonelt syn på personvern som bevaring av privatlivets fred, anonymitet og fravær fra overvåking, til AP-Høyrealliansens beskyttelse mot organisert kriminalitet og barn fra overgrep, i tillegg til at direktivet etablerer regler for lagring og tilgang av data som allerede lagres. Denne synsretningen mener at løsninger for å bevare personvernet må ivareta en balanse mellom disse faktorene, slik at samfunnet skal være trygt. Den ene siden ilegger DLD en betydning hvor den strider med personvernet, den andre ilegger DLD en betydning hvor den beskytter personvernet.

«(...) vi mener, og ser også i EU, at man sliter med å dokumentere spesielt effekten på bekjempelse av alvorlig organisert kriminalitet nytten av DLD (Sortevik (Frp) Stortingsdebatt 4.4.2011: 3244)». Vi fokuserer for mye på EUs argumenter, og ikke nok på personvernkommissjonen, som er en norsk utredning (Stortingsdebatt 4.4.2011).

### **5.13 Skriftlige Spørsmål 2011:**

Justisminister Grete Faremo (Ap) benytter tysk erfaring til å vise at ved manglende lagring av trafikkdata går viktige data til bekjemping av kriminalitet tapt. I dette ligger det en antakelse om at tyske og norske forhold er sammenlignbare, og at vi har de samme utfordringene i våre

land. Erfaringene blir fremstilt med statistikk, som gir utsagnet en teknokratisk tyngde (Dokument 15.:1058 10-11).

#### **5.14 Muntlige Spørsmål 2011:**

Norske regler for lagring av data blir omtalt av Høyre som de strengeste i Europa. Strengt i denne sammenhengen blir ansett som bra, da det innebærer et sterkt personvern, og dermed har vi det beste personvernet i Europa på dette området. Disse reglene er innenfor DLDs rammer, så det vil si at norsk politikk har blitt tilpasset de internasjonale rammene, og har gjort en god jobb. Statsråd Kleppa (Sp) er derimot uroet for de konkurransemessige konsekvensene gjennom lagringskostnadene, og mener at direktivets kostnader for tilbydere og staten ikke er tilstrekkelig utredet (Stortingsmøter 12.05.2011, 18.05.2011).

#### **5.15 Skriftlige Spørsmål 2012:**

Det blir omtalt som “svært viktig” av Høyre å delta aktivt overfor EU i behandlingen av personvern, og at Stortinget blir aktivt involvert. DLD-prosessen viser hvor på etterskudd Norge er. At det er “svært viktig” viser at personvern blir ansett som et politikkkfelt hvor det er nødvendig å være var for konsekvensene av politiske handlinger. At det er viktig å involvere Stortinget kan vise at Stortinget føler seg noe tilsidesatt av Regjeringens posisjon i forhold til EU-politikk.

Arbeiderpartiets Stortingsrepresentant Jan Bøhler mener at utsettelsene av DLD-implementering som fører til at man fortsatt bruker tre-ukers lagring, er “uholdbart, og kan ikke vedvare (23.03.2012 Bøhler).” Som følge av 22/7 har det blitt enighet om at man ikke bør vente med å gjennomføre tiltak, som på b.la lagring (Dokumenter 15.:730 11-12, 15.:1118 11-12).

#### **5.16 Oppsummering:**

Begge sidene benytter seg av et sett med lignende diskurser, men begge partene legger stort sett ulike avveininger i diskursene, basert på aktørenes verdimessige grunnlag og prioriteringer. De mest fremtredende diskursene er kriminalitetsbekjempelse og sikkerhet, individuelle rettigheter, nasjonal suverenitet og internasjonale forpliktelser, og økonomi og handel. Hver diskurs er flerfasetert: man det ligger ulike avveininger og ideologiske verdier og syn i diskursene.

Ap, Justisdepartementet og H baserer de kriminalitetsbekjempelsesargumentene sine på en kombinasjon av en sikkerhetsdiskurs, hvor DLD er nødvendig for å overvinne et sett

med komplekse og farlig fenomen. DLD er ønsket av ekspertene, som mener at implementering er absolutt nødvendig. Denne diskursen henger sammen med en våre internasjonale forpliktelser, hvor samarbeid og harmonisering er nødvendig for å løse og kontrollere komplekse, grenseoverskridende fenomener. Ved å implementere DLD vil Norge oppfylle våre internasjonale forpliktelser, i forhold til EØS, EMK og FN-konvensjoner. Videre vil det å benytte seg av reservasjonsretten gi usikre konsekvenser, som kan være risikabelt når ser på EUs rolle for Norsk økonomi. I den kriminalitetsbekjempende diskursen har borgernes sikkerhet og ofrenes rettigheter en sterk posisjon, og dette utgjør kjernen av forkjempernes personverndiskurs. Ved å beskytte borgerne og ofrene, beskytter man også personvernet. Denne diskursen henger sammen med nasjonal stolthet og «etatisme», hvor Norge har oppnådd det forkjemperne argumenterer er en god løsning for datalagring, som medbringer stolthet, og at Norge i gjeldende praksis ikke kan bidra, som bringer skam. Med harmonisering og en streng implementering kan vi være stolte over hva vi har oppnådd. Harmonisering henger videre sammen med den økonomiske diskursen om DLD - ved å harmonisere reglene for lagring vil man ha de samme konkurransemessige forutsetningene i alle EU- og EØS-land. Motstanderne baserer argumentene sine på andre vinklinger. Særlig Venstre og Sv, men til dels Frp, mener at DLD utfordrer personvernet som følge av overvåkingen. Med DLD kan man ikke være fri, da datalagring er overvåking som vil hemme friheten. Individets rettigheter blir dermed ikke ivaretatt. Videre argumenterer motstanderne, da særlig Frp, at Norge er en lydstat som må adlyde EU, og ikke finne en nasjonal løsning på dette. Denne diskursen har en underliggende verdi hvor en norsk løsning skal komme fra den norske stat, Vår suverenitet er brutt som følge av DLD. Frp og Sp, og til dels Krf mener at Norge kan løse utfordringene DLD er ment til å løse på egen hånd, hvis vi ivaretar vår suverenitet. EU-direktivet blir fremstilt som noe fremmed som blir presset på oss, og gjennom EØS mangler vi friheten til å bestemme selv. Den *økonomiske* diskursen til motstanderne argumenterer for at DLD er unødvendig dyrt i forhold til hensiktsmessigheten, og vil ødelegge konkurransen innenriks. De tar et motsatt utgangspunkt i den kriminalitetsbekjempende diskursen, hvor DLD fremstilles som nytteløs da erfarne kriminelle kan lett omgå den. Videre kan Norge omgå DLD ved bruk av reservasjonsretten, som ikke vil ha store konsekvenser for oss.

## **Kapittel 6: Diskursanalyse: Diskursiv Praksis:**

Fairclough ilegger den diskursive praksis en stor betydning i undersøkelsen av hvordan tekster bidrar til å opprettholde eller endre eksisterende diskursordner. Forhold innenfor den diskursive praksis påvirker den sosiale praksis, og denne påvirkningen går begge veier. Min analyse følger Fairclough i at den diskursive praksis er både konstituerende for, og konstituert av den sosiale praksis. For å knytte de relevante analyserte tekstene opp den sosiale virkelighet de inngår i, må deres forhold til den diskursive praksisen undersøkes.

Den diskursive praksis viser til prosessene rundt produksjon, distribusjon og konsumpsjon av tekstene. I min tekstanalyse har jeg sett hvordan ulike diskurser kommer til uttrykk i debatten rundt implementering av Datalagringsdirektivet. Jeg vil nå gå inn i den diskursive praksis gjennom å studere hvilke forhold som knyttes til produksjonen av tekstene i utforskningen av hvilken grad tekstprodusentene (Storingsrepresentanter, Regjeringsmedlemmer og Departementer) trekker på allerede eksisterende diskurser i de respektive dokumenterne. Den intertekstuelle kjeden som tekstene utgjør er utgangspunktet for undersøkelsen av hvordan tekstene bygger på hverandre og hvordan diskursene som formidles står i forhold til hverandre.

Dokumentene som har blitt gjennomgått i kapittel 5 er alle en del av den samme prosessen: implementering av datalagringsdirektivet. Det er variasjon i hvordan dokumentene legges frem, da det er en variasjon mellom de benyttede sjangrene. Men det er gjennomgående i dokumentene at de bygger videre på andre tekster, men det er ikke gjennomgående en “manifest intertekstualitet”, hvor tekstene eksplisitt bygger på hverandre (Jørgensen og Phillips: 1999:84). Debatten i Stortinget og Spørretimespørsmålene er de minst formelle tekstene som ble produsert, mens tekstene produsert av Departementene er mest formelle og diplomatiske. Tekstene produsert av Statsrådene og Storingsmedlemmene i form av skriftlige spørsmål, svar og innstillinger faller i varierende grad mellom disse to ytterpunktene. De minst formelle tekstene benytter seg av populære uttrykksformer og mer konfliktfylt sjargong, mens de mer formelle tekstene bruker mer sikre vendinger og politisk korrekte uttalelser. De forskjellige sjangrene legger også begrensninger på diskursene, med tanke på de varierende rammene rundt tekstproduksjonen. Disse begrensningene kan være interessante i forhold ved den diskursive praksis, og kan bidra til å belyse bakgrunnen for at de ulike diskursene opptrer slik de gjør i den intertekstuelle kjeden.

### **6.1 Sjangre:**

Det er en merkbar sjangerforskjell i produksjonene av tekst, avhengig av hvilken type tekst det er. Sjangrene er spørretimespørsmål, skriftlige spørsmål, innstillinger, proposisjoner og Stortingsdebatt. Forskjellene er avhengig av hvem som produserer teksten og til hvem teksten er intendert. Det er og en forskjell i taleformen, som resultat av mediet hvor teksten blir formulert. I Spørretimespørsmålene blir det først stilt et spørsmål til en Statsråd, som får mulighet til å svare, og så er det åpnet for oppfølgingsspørsmål og svar. Det blir mer muntlige, og mindre formelle formuleringer av dette, spesielt siden det er begrenset rom for forberedelser. Det blir ofte referert til tidligere og aktuelle hendelser, heller en konkrete tekster. De skriftlige spørsmålene har en strammere struktur med spørsmål, kontekst, og så svar. Tekstene er mer formelle en de muntlige spørsmålene, og det er mer tydelige referanser til tekster. Spørsmålene og konteksten har som regel tilknytting til tidligere og aktuelle hendelser. I følge Bergman og Strøm (2011) fungerer spørsmålene som konkretiseringer av politiske syn som blir konsumert av politikere og offentligheten.

En innstilling er en tekst som er produsert av en Stortingskomite som resultat av deres arbeid på en sak, og som skal behandles i Stortinget. Gjennom innstillingen viser komitemedlemmene sine politiske standpunkter og forlag til vedtak. Strukturen er hovedsakelig innledning, komiteens merknader, forslag fra mindretall og komiteens tilrådning, og tar med andre ord ikke formen av en pågående debatt, men viser resultatet av linjene trukket etter debatten. Innstillinger blir i hovedsak konsumerte av Stortinget, men fungerer og som viktige politiske signal til offentligheten (Stortinget: 2013).

En proposisjon til Stortinget er et forslag fra Regjeringen til Stortinget om å fatte et vedtak. Proposisjonene i datagrunnlaget til denne analysen er skrevet av Justisdepartementet og Utenriksdepartementet. De tar for seg den debatten som har pågått, og aggregerer argumentene fra flere aktører, mens de legger frem sitt, og dermed Regjeringens, syn på saken. Konsumenten er Stortinget. Disse tekstene er langt mer teknokratiske og formelle en de formulert av politikerne, og bygger i større grad på ekspert- og høringsuttalelser (Stortinget: 2013).

Debatten som blir analysert tillater Stortingsrepresentanter og Statsråder å tale. Den øyeblikkelige konsumenten er Stortingsrepresentantene, men da linjene allerede er trukket er den egentlige konsumenten offentligheten, som får se de ulike sidenes argumenter og ideologi.

Gjennomgående i debatten er det preg av at en side kommer med en påstand, som blir møtt av mot-påstander eller svar fra den andre siden. På denne måten bølger debatten frem og tilbake.



## **6.2 Diskursene:**

Her vil jeg gjennomgå hvordan den diskursive praksis gjennomføres i dokumentene gjennom å ta for meg diskursene hver for seg. Diskursene utgjør sammen et nett av diskurser. Diskursnettet bygger på en lang rekke tematiske diskurser, hvor de viktigste diskursene er kriminalitetsbekjempelse og sikkerhet, borgerrettigheter, personvern, økonomi, suverenitet og avhengighet. De forskjellige tematiske diskursene, som kriminalitetsbekjempelse, har flere sider ettersom diskursen trekker på ulike ideologier og normative avveininger avhengig av den aktuelle aktørens partimessige tilhørighet og prioriteter. Partiene har forskjellige ideologiske og strategiske tilnærminger i forholdet til DLD, som påvirker hvordan de bygger argumentene sine. Dette påvirker hvordan man kan forstå og fremstille disse diskursene. Denne oppgaven tar ikke for seg disse ideologiske diskursene som følge av manglende plass. I de neste avsnittene skal jeg ta for meg de tematiske diskursene i den diskursive praksis.

### **6.2.1 Sikkerhet: Kriminalitetsbekjempelse og terror**

Bekjempelse av alvorlig kriminalitet og terror er gjennomgående i dokumentene, da det er dette temaet DLD er ment å berøre. Diskursen rundt kriminalitetsbekjempelse er knyttet opp til ulike ideologiske tilnærminger, alt etter hvilket verdimesig utgangspunkt aktøren har. Kriminalitetsbekjempelse, terrorbekjempelse og sikkerhet for både stat og borgere er stort sett ansett som positivt i det analyserte datamaterialet.

Slik Arbeiderpartiet, Høyre og det tidlige Frp har, blir kriminalitetsbekjempelse omtalt som viktig. Denne og terrortrusselen må løses ved hjelp av de midlene som ekspertene mener vil virke. Utgangspunktet for dette synet er at DLD vil være et viktig verktøy for politiet i kampen mot alvorlig kriminalitet og terror, og bygger dette i hovedsak på ekspertuttalelser fra politiet, samt høringsnotatene fra politi og påtalemyndigheten. Forkjemperne fra Regjeringen, slik det blir utalt av statsrådene fra Ap og Sp, legger tidlig vekt på at det må være en balanse mellom kriminalitetsbekjempelse og personvernet. Denne balansegangen er sentral i deres diskurs om personvern og kriminalitetsbekjempelse. Selv om forkjemperne viser at de mener at personvern er viktig, tolker jeg deres fremstilling av DLD at det å sikre borgerne og staten gjennom å bekjempe kriminalitet og terror via datalagring som minst like viktig, om ikke viktigere. Arbeiderpartiet og de tidlige Sp-Statsrådenes fremhevelse av et kompromiss mellom idealer og det nødvendige eksisterer i dette rommet. I samme stil finner vi AP-Høyre alliansens argumenter for DLD som kriminalitetsbekjempende - de har nådd et kompromiss hvor begge hensyn blir tilfredsstillende tatt vare på. Balanse og kompromissfremstillinger

tolker jeg som en måte å fremstille et direktiv de vet er kontroversielt i et lys av det å være rasjonelt, og dermed motarbeide kontroversen som er iboende i lagringen. En del av forkjempernes sikkerhetsdiskurs ligger i at alvorlig kriminalitet og terror er grenseoverskridende fenomen som man ikke kan løse alene, derfor må man gjøre de grepene man må for å løse disse problemene. I og med at Høyre er et EU-vennlig parti, og AP er splittet i EU-synet, kan man legge en viss europeisert ladning i deres uttalelser. Deres syn på DLD som en internasjonal løsning henger delvis sammen med deres syn på EU og EØS som problemløsende institusjoner.

I begynnelsen argumenterer motstanderne ikke ut ifra sikkerhetsdiskursen- de eneste uttalelsene fra Frp støtter direktivet. Men etterhvert som EU-landene evaluerer DLD begynner motstanderne fra Venstre og Frp å argumentere ut ifra et hensiktsmessighetsstandpunkt, hvor datalagring er lett å omgå med planlegging og har begrenset nytte i forhold til de anstrengelsene implementering vil medbringe. Dermed trekker disse aktørene DLD inn i en utilitaristisk retning, hvor hensiktsmessigheten ved datalagring stilles spørsmål ved. Motstanderne, da særlig Frp, mener de at ressursene man skal bruke på DLD bør benyttes til andre kriminalitetsbekjempende formål som har blitt vist virker. Alle motstanderpartiene benytter seg av dette argumentet. Det at Frp, som liker å bli framstilt som sakseiende på kriminalitetspolitikk benytter seg av dette poenget, tolker jeg som et forsøk på å beholde et bilde av å være streng mot kriminalitet mens de samtidig motgår politiets ønsker. I slutten av debatten vet motstanderne at de er i mindretall, og hvilket utfall saken får. Fremstillingen av DLD blir da ladet med ideologisk retorikk og symbolpolitikk, og tonen er mer krass en hos forkjemperne. Som politikere er det deres rolle å vise frem sin ideologi og politiske syn, noe de benytter handlingsrommet de har til. Debatten om DLD blir da et strategisk verktøy for å fremme sin egen sak til neste valg. Videre kan krasheten henge sammen med det manglede politiske ansvaret man har når man er i mindretall og saken er tapt fører til en lavere terskel for denne måten å fremstille seg på. Dette fraværet av ansvar har de ikke i begynnelsen av debatten, hvor de ikke legger mye vekt på sikkerhetsdiskursen. Da de begynner å argumentere imot DLD som følge av at hensiktsmessighet, er saken enda ikke tapt.

Etterhvert som diskursen strider frem må forkjemperne fra Ap og H motgå argumentene til motstanderne, og vedgår at selv om det ikke vil være en magisk løsning som fjerner all kriminalitet, vil DLD være nyttig på samme måte som andre kjente politiverktøy, og anklager motstanderne for ikke å høre på ekspertene.

Departementenes rolle i denne diskursen er i form av å presentere proposisjoner på vegne av Regjeringen til Stortinget om lovforslag eller stortingsvedtak, og som resultat

representerer Regjeringsflertallets syn. De benytter seg i langt større grad av argumenter basert på høringsnotatene og ekspertuttalelser. De bruker òg argumenter på begge sider av saken, i motsetning til politikerne, og begrunner sine argumenter med en avveining mellom argumentene. Dermed bygger de på flere av diskursenes sider, mens de avgjør hvilken side som de mener er “best”. Politikerne har i langt større grad et handlingsrom til å referere til partiprogrammer, verdier og synspunkter, mens departementene må legitimere argumentene sine i ekspertuttalelser da de ikke skal utforme politikk. Departementene maler et bilde av DLD som absolutt nødvendig (Dokument nr 15.:341 07-08, 15.:521 08-09, 15.:525 08-09, 15.:525 08-09, 15.:917 09-10, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, 16.:609 11-12 15.:730 11-12 15.:1118 11-12 Innstilling 278 S: 2007-2008, Innstilling 275 L 2010-2011, Innstilling 289 L: 2010-201) Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 21.05.2008 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011, Proposisjon 49 L: 2010, Proposisjon 50 S: 2010).

### **6.2.2 Personvern og Frihet**

Personvern og frihet blir satt opp mot kriminalitetsbekjempelse av begge sidene, forskjellen ligger i hvordan disse vektlegges. Forkjemperne, da i hovedsak Arbeiderpartiet, mener at ved å bekjempe kriminalitet sikrer vi borgerne og ofrenes rettigheter. For motstanderne Venstre og Sosialistisk Venstreparti fører lagringen til et overtramp på personvernet og den individuelle friheten som ikke kan balanseres med kriminalitetsbekjempelse. Personvern og frihet basert på individets rettigheter blir opprettholdt som et ideal for disse motstandspartiene. For Arbeiderpartiet blir det individuelle personvernet ivaretatt gjennom statens beskyttelse, som ankommer gjennom lagring av data og den påfølgende kriminalitetsbekjempelsen.

Personvernsdiskursen bygger på at det å lagre vil enten bryte eller styrke personvernet. Det blir tidlig advart av Venstre at datalagring er et klart brudd på personvernet, og Regjeringen ved statsråder fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet viser at de er enige at lagring er en utfordring for personvernet. Forskjellen mellom disse er at forkjemperne legger det normative opp mot det pragmatiske, hvor man må oppnå en balanse. De mener at “strenghet” i tilgangen til de lagrede dataene vil fjerne utfordringene for personvernet. Motstanderne fra Venstre og Fremskrittspartiet bygger på at DLD er dårlig for personvernet gjennomgående i diskursen, og stort sett mener at det ikke er en balanse: idealet trumfer balansen. Senere får de støtte fra SV og Krf. De bygger på argumentene til DLD-motstandere fra EU. Det første argumentet viser til hvor mye mer av våre liv som blir lagret en man trodde det ville være før man begynte å lagre. Det andre argumentet viser til forfatningsdomstoler i EU-land som setter

seg imot implementering av DLD, og knytter dette opp med deres erfaring med diktaturer. Videre bygger de på at datalagring er dårlig for friheten gjennom at man føler seg overvåket og dermed justerer handlingsmønsteret sitt. Personvern og frihetsdiskursen blir ilagt bilder av politistat og udemokratisk styresett, hvor staten overvåker sine borgere. Dette gjennomsyrrer argumentene til motstanderne fra V, SV og Frp. I Stortingsdebatten 4.4.2011 blir denne fremstillingen tidvis brukt av Krf og Sp. Forkjemperne fra Ap, og senere Høyre, forsøker å imøtekomme dette argumentet med at personvernet vil bli styrket gjennom DLD, som følge av beskyttelse mot kriminalitet, ivaretagelse av ofrenes rettigheter og at DLD dermed er i tråd med EMK. Begge sidene forsøker å ta eierskap på personvernsdiskursen. Hovedforskjellen er hvilket aspekt av personvernet de fokuserer på -borgernes rett til beskyttelse og borgernes rett til frihet gjennom anonymitet.

Et mindretall av motstanderne, representantene fra Frp og Sp, forsøker å ilegge personvernsdiskursen et islett av at eksternt press fra EU gjør at datalagring blir mer avskyelig. Overvåkingen som datalagringen åpner for kommer som et resultat av et direktiv fra en ytre aktør, og som følge av en udemokratisk prosess. EØS gjør oss til en lydstat, og EU har et demokratisk underskudd. Dette ilegger DLD en mening hvor den er ikke er legitim for et selvstendig og demokratisk rike.

I striden om den personvernsmessige og frihetsmessige diskursen har motstanderne i hovedsak fra Venstre og Frp, men med tidvis støtte fra Krf, SV og Sp i Transportkomiteen, fremstilt DLD i et lys som et usikkert direktiv. Man vet ikke hva det endelige resultatet av DLD blir. I hovedsak er det en frykt for "formålsvridning" eller "drift", hvor lagringen og tilgangen til dataene som lagres vil gli utover, og man vil få mer overvåkingspreget samfunn enn man hadde regnet med. De viser blant annet til erfaringer fra EU-land hvor DLD blir benyttet til andre formål en bekjempelse av alvorlig kriminalitet og terror. Dermed etablerer de DLD som en større trussel mot borgernes frihet og personvern en kun lagringen på selvstendig grunnlag vil kunne stå for. De etablerer DLD som en helning mot en politistat. Forkjemperne besvarer dette argumentet med at den strenge implementeringen vil sikre at man ikke får (Dokument nr 15.:341 07-08, 15.:521 08-09, 15.:525 08-09, 15.:525 08-09, 15.:917 09-10, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, 16.:609 11-12, 15.:730 11-12, 15.:1118 11-12, Innstilling 278 S: 2007-2008, Innstilling 275 L: 2010-2011, Innstilling 289 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 21.05.2008, 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011, Proposisjon 49 L: 2010, Proposisjon 50 S: 2010).

### **6.2.3 Suverenitet: forhold til andre land og interne forhold**

I de første årene av debatten har Regjeringen et standpunkt hvor man skal avventende og utsette implementering av DLD før man får oppklart relevansen av direktivet for EØS-avtalen og gyldigheten i EU-retten. Argumentet er at ved å implementere DLD før den er kjent gyldig i EU kan man risikere at den blir funnet ugyldig etter den har blitt tatt inn i EØS, noe som resulterer i ulikt regelverk og manglende harmonisering mellom EØS og EU. Dette er en tilnærming Regjeringen bygger videre på frem til Irland lider nederlag i EF-domstolen og DLD blir funnet gyldig. Dette argumentet er et kurant fikenblad for utsettelse og dempelse av debatten til debatten ikke lengre er uunngåelig. Dette gir Regjeringen tid til å behandle direktivet, og forberede seg. Motstanderne, fra Venstre, Frp og senere SV og SP bygger videre på utsettelsesargumentet ved å fremholde at EU skal evaluere og potensielt revidere DLD, og dermed bør Norge vente med å implementere DLD, slik at vi slipper en ujevn implementering. Forkjemperne fra Ap viser til uttalelser fra EU hvor det blir påpekt at man ikke kan utsette som følge av evalueringsprosessen.

Formålet til DLD er å bekjempe alvorlig kriminalitet og terrorisme, og å ikke implementere DLD blir fremstilt av forkjemperne at man ikke bidrar til den internasjonale kampen mot disse. Dette er en argumentasjonsrekke som blir gjentatt særlig av Justisdepartementet, som legger frem en rekke saker hvor datalagring har hjulpet i kampen mot kriminalitet, og hvor manglende lagring har sørget for at norske bidrag til oppklaring av grenseoverskridende kriminalitet har vært klart svekket. Dette blir fremstilt på en måte hvor Norge mister internasjonal anseelse ved å ikke implementere og dermed ikke kunne bidra fullt ut til internasjonale operasjoner. De politiske forkjemperne fra Ap og H benytter seg av dette argumentet legger vekt på at man må bidra til internasjonale samarbeid. Noen av motstanderne, i hovedsak Sp og Frp argumenterer at man kan få en bedre løsning hvis man har en nasjonal løsning, som gjør at vi kan bidra. Denne argumentasjonsrekken blir diskreditert av forkjemperne som påpeker at disse partiene ikke har lagt frem alternative, nasjonale løsninger. Videre argumenterer forkjemperne at ved å benytte seg av det handlingsrommet som finnes i direktivet har man oppnådd en god nasjonal løsning. De bygger videre på dette argumentet ved å vise til EU-landene som har utsatt implementering og har domstolutfordringer mot deres implementering som følge av personvernutfordringer. Forkjemperne fra Ap, H og Justisdepartementet mener at de har løst disse problemene ved å benytte seg av det handlingsrommet som eksisterer i direktivet. Motstanderne fra V, Frp og SV benytter seg av en lignende linje av argumenter når de argumenterer mot DLD på

bakgrunn av EU-landenes manglende implementering. Deres argument er at når land som har vært med på å utforme DLD ikke implementerer, er DLD dårlig. Videre argumenterer de at når land som har diktaturerfaringer ikke implementerer på personvernsgrunnlag, er dette et stort problem for den norske implementeringen også. Dette knytter de opp til de tidligere argumentene hvor DLD er fremstilt som en udemokratisk politistatsmetode.

Sentralt i debatten ligger spørsmålet om benyttelse av reservasjonsretten. Forkjemperne fra Ap, H og Justisdepartementet mener at det å benytte seg av reservasjonsretten er først og fremst feil som følge av at DLD er nyttig og viktig. Videre argumenterer de at det å benytte seg av reservasjonsretten er usikkert da vi ikke vet hva resultatet vil være, da store deler av konsekvensene vil være opp til EU. Konsekvensene kan være alvorlige for norsk økonomi, og samarbeidet med EU. Dette er et argument som er gjennomgående i forkjempernes argumenter mot bruk av reservasjonsretten. Da reservasjonsretten ikke er reelt brukbar, må man, etter EØS-avtalen, implementere DLD.

Videre er det en linje av argumenter fra Ap som hevder at EØS-avtalen ikke legger frem mulighet for reservasjon bare på basis av politisk uenighet, men at den er der for å sikre at nasjonale særinteresser blir ivaretatt. Ifølge dem er fravær av datalagring ikke en nasjonal interesse, da utfordringene er internasjonale, og vil til og med skade våre naboland gjennom manglende norsk kriminalitetsbekjempelse. Da er det ikke mulighet for å benytte seg av reservasjonsretten.

Motstanderne fra Frp og Sp fremstiller det å benytte seg av reservasjonsretten som urisikabelt, da kun en liten del av EØS-avtalen vil bli satt ut av kraft. Videre er det en rød tråd i deres argumenter at det er normativt viktig å bruke reservasjonsretten for å håndheve det som blir framstilt som folkeviljen. At flertallet av Norges befolkning er imot DLD er et argument som motstanderne fra Frp, Sp, SV og V benytter for å svekke legitimiteten til implementeringen av DLD, som blir konsekvent omtalt som "EUs datalagringsdirektiv". Når AP-Høyre alliansen gjør seg gjeldende blir DLD framstilt som kun støttet av disse partienes stortingsmedlemmer, mens lokallagene og ungdomspartiene er imot.

En linje av motstanderne, fra Frp og Sp, fremstiller det å implementere som å bli presset av EU, og at Norge gjennom AP-Høyre alliansen er lydige når EU svinger pisken. Dette er et perifert argument benyttet av et mindretall av motstanderne, men det bygger på argumentet at Norge er en lydstat som følge av EØS, og at det norske folks mening ikke påvirker implementeringsprosessen når det måles opp mot EUs ønske. Dette knyttes opp til at man aldri har benyttet seg av reservasjonsretten.

Som tidligere nevnt i suverenitetsdiskursen har motstanderne fra Frp og Sp, tidvis støttet av Krf, ledet an i en suverenitetsdiskurs basert på at nasjonal selvstendighet er et gode. Den nasjonale selvstendigheten blir fremstilt som et folkestyre, hvor demokratiet råder basert på folkets deltakelse. EØS blir antitesen på dette hvor vi får direktiver tvunget på oss fra en ytre aktør, uten at norske politikere, det norske folks politiske agenter, får anledning til å delta på utformingen. Det blir i et par punkter fremstilt som at norsk deltakelse vil heve kvaliteten på direktivene, uten at dette blir nevneverdig bygd videre på. Implisitt ligger det en antakelse av at et norsk bidrag til utformingen av direktivet som positivt for DLD og EU.

Motstandernes suverenitetsdiskurs fremhever nasjonal selvstendighet som et fundamentalt gode, og dette underbygger motstanderne fra Frp og Sps argumentasjon gjennomgående i debatten. Ved sluttfasen av behandlingen av DLD deltar SV i denne argumentasjonsrekken. Selvstendigheten blir satt opp mot den økonomiske og politiske avhengigheten til EU, som er en del av den samme diskursen. Ideelt sett blir avhengigheten til EU fremstilt som et negativt, men realistisk og utilitært sett er den uungåelig, som resultat av handel og geografi. Forkjemperne fra Ap og H prøver å underspille det ideelt negative ved avhengigheten til EU, og setter det opp mot viktigheten å delta og bidra til å løse internasjonale utfordringer, og utvise solidaritet når det trengs. De ilegger avhengigheten en mening hvor forholdet til EU er heller å være deltakende, heller en å være underdanig. Venstre, som «Ja til EU»-parti, er taus på dette temaet (Dokument nr 15.:341 07-08, 15.:521 08-09, 15.:525 08-09, 15.:525 08-09, 15.:917 09-10, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, 16.:609 11-12, 15.:730 11-12, 15.:1118 11-12 Innstilling S 278: 2007-2008, Innstilling 275 L: 2010-2011, Innstilling 289 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 21.05.2008, 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011, Proposisjon 49 L: 2010, Proposisjon 50 S: 2010).

#### **6.2.4 Økonomi: kostnader og konkurranse**

Den økonomiske diskursen er ikke den mest sentrale i debatten om DLD, men den er en av de mest langtrekkende tidsmessig. Fra begynnelsen av var kostnadmessige og konkurransemessige spørsmål en del av debatten. Venstre var bekymret for de små tilbydernes konkurransedyktighet, da det å lagre data vil koste en god del penger for tilbyderne. Fremdeles den dag i dag har de økonomiske argumentene en rolle i begrunnelsene for utsettelsene. I hovedsak har vi et skille mellom forkjemperne Ap og H, som påpeker fordelene av harmonisering for Europeisk konkurranse, hvor det er viktig å ikke gi ulike konkurranseforutsetninger til ulike land. Denne frihandelsdiskursen er knyttet opp mot et

europavennlig standpunkt, hvor europeisk integrasjon er viktig i den økonomiske tankegangen.

Motstanderne V og Frp har en annen diskurs hvor DLD blir fremstilt som konkurransevridende for små bedrifter, da kostnadene for lagring blir fremstilt som relativt like for små og store bedrifter. Disse kostnadene vil være belastende på de små bedriftene. Forkjemperne fra Ap og Justisdepartementet imøtekommer dette argumentet med det de kaller en “fleksibel løsning” i forhold til lagring, hvor bedriftene kan finne den løsningen de foretrekker selv, innenfor de sikkerhetsmessige rammene. Motstanderne mener at dette kan føre til at man lagrer data i utlandet, hvor sikkerheten er lavere. Dette plasserer diskursen i en frihandel og EØS-kontekst hvor EU er mindre trygt, og det er viktigere med en nasjonalt orientert løsning slik at man kan unngå europeisk utrygghet.

Det andre aspektet ved den økonomiske diskursen, kostnader, er at den blir knyttet opp til hensiktsmessighet av blant annet Frp. Datalagring vil koste en god del penger. Disse pengene kan, ifølge motstanderne Frp, benyttes bedre. De viser til europeiske erfaringer hvor man får lite igjen for de pengene man bruker til datalagring. Forkjemperne Ap mener derimot i begynnelsen at datalagring ikke vil ha noen nevneverdig merkostnad for staten eller forbrukerne, og senere at kostnadene vil være små for den individuelle kunde, og verdt det for Norge som helhet (Dokument nr, 15.:521 08-09, 15.:525 08-0915.:917 09-10, , 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, Innstilling 275 L (2010-2011) Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011, Proposisjon 49 L: 2010, Proposisjon 50 S: 2010).

### T5.1 Argument og motargument i debatten om DLD

<i>Argument fra motstandere</i>	<i>Mot-argument fra forkjempere</i>	<i>Returargument fra motstandere</i>
DLD kan omgås	Fingeravtrykk kan omgås; fremdeles i bruk og nyttig.	
DLD er ikke hensiktsmessig.	Lagring kunne vært nyttig i flere saker, og har vist nytte i flere sentrale saker.	
DLD vil svekke små bedrifter	Harmonisering mellom markeder	
DLD svekker personvern og individets frihet gjennom anonymitet, dette er absolutte idealer.	Strenghet sikrer bedre forhold en gjeldende rett, verner ofrenes rettigheter. Det må være en balanse.	



Bruk av reservasjonsrett er urisikabelt da kun en liten del av EØS-avtalen vil settes ut av kraft	Det vil være et politisk spørsmål for EU. Vi vet ikke konsekvensene, og det vil sette vår handel i fare.	
DLD er utrygt som følge av hacking og utro tjenere.	Strenghet: domkjennelse for tilgang, høy kryptering.	
Høye kostnader for tilbydere, kunder og staten.	Verdt det i forhold til bekjempet kriminalitet, selvstendige løsninger gir handlingsrom for tilbydere.	
Politiet kan ikke «bestemme», implementering er et politisk spørsmål.	Politiet kjenner selv sine behov best.	
EU evaluerer direktivet.	Vi er forpliktet til å implementere på tross av dette.	Dette fører til disharmoni.
Tidligere diktaturer utsetter.	Vi har gjort grepene de selv vil ta.	
Norge er som en lydstat å regne for EU.	Norge må opprettholde gode forbindelser med vår største handelspartner og nabo.	

## T5.2 Partienes vektlegging av argumenter

<i>Parti</i>	<i>1. Prioritet</i>	<i>2. Prioritet</i>	<i>3. Prioritet</i>
Ap	Borgernes sikkerhet	Forholdet til EU	Handel
H	Borgernes sikkerhet	Forholdet til EU	Handel
Frp	Personvern	Suverenitet	Hensiktsmessighet
V	Personvern	Hensiktsmessighet	Bedriftsvern
SV	Personvern	Hensiktsmessighet	Suverenitet
SP	Suverenitet	Hensiktsmessighet	Personvern
Krf	Personvern	Forholdet til EU	

## 6.3 Den diskursive praksis: partimessige diskursive forskjeller

I Laclau og Mouffes diskursteori har kampen om betydningsdannelse en sentral rolle. Det blir et viktig og sentralt poeng å finne hvilke diskurser som klarer å dominere et felt. I deres terminologi vil dette være den hegemoniske diskursen. I datamaterialet finner jeg ingen hegemonisk diskurs, men flere stridende diskurser som ikke klarer å nå helt opp til en hegemonisk posisjon. Hadde jeg benyttet meg av et videre datamateriale kunne jeg muligens, i følge motstanderne, funnet at personverndiskursen ville være nær dominerende. Ifølge motstanderne er folkeviljen og store deler av selv forkjemperpartiene imot DLD med denne diskursen som grunnlag. Av de gjeldende diskursene vil jeg si at den personvernbaserte

motstanden står seg sterkest - den er gjennomgående i motstandernes diskurser, og er den diskursen som forkjemperne forsøker å komme i møte og motvise sterkest. Personvern diskursen utgjør kjernen til motstanderne fra Venstre og SV, og har en sentral rolle for Frp. De andre diskursene gir disse motstanderne mer dybde i argumentene, men det fremstår for meg at de utgjør støtteposisjoner heller enn sentrale roller. Frp legger mer vekt i suverenitetsdiskursen og kriminalitetsbekjempelsesdiskursen enn de andre motstanderne. Hos Sp er suverenitetsdiskursen den mest sentrale diskursen. Blant V og delvis Frp er hensynet til de små tilbyderne viktige i begynnelsen, det blir ansett som positivt å verne om disse bedriftene. For Ap og H er det et større fokus på handelen og harmonisering med EU. Både V, Ap, Frp og H ønsker frihandel og fri konkurranse, men skillet ligger i hvilke markeder som skal være frie – det nasjonale og det internasjonale.

Ordvalget som motstanderne benytter seg av sprer seg videre til de senere argumentene til forkjemperne, og jeg mener at dette viser at sammen har motstandernes diskurser en sterk innflytelse i diskursen om DLD.

Blant forkjemperne fra Ap og H er argumentasjonen mer fragmentert, noe som gir dem et bredere register å spille på, men selv om noen diskurser står sterkere blant deres argumenter, er det ikke en enkelt diskurs eller diskursivt nett som dominerer i samme grad som personvern diskursen blant motstanderne. Av de sterkeste diskursene er sikkerhetsdiskursen, da spesielt i forhold til kriminalitetsbekjempelse og dennes positive effekt på personvernet. Den blir fulgt av hensynet til forholdet til EU, altså suverenitetsdiskursen. Et viktig skille her er at Ap og H har en tilnærming til EU hvor vi må benytte oss av de verktøyene vi har for å styrke Norge. Til slutt «vant» kriminalitetsbekjempelsesdiskursen og avhengighetsdiskursen kampen i Stortinget. Men jeg er skeptisk til å kalle disse hegemonisk, eller anse den som like sterk som motstandernes personvern diskursen, da som motstanderne påpekte - nasjonalt sett utgjorde forkjemperne et mindretall, og DLD er omstridt som følge av den ideelle personvern diskursen den dag i dag.

### **6.3.2 Interdiskursivitet**

Interdiskursivitet er det implisitte eller eksplisitte forholdet en diskurs har til andre diskurser, i hovedsak slik de blir fremstilt i andre sjangre. Dermed får man en kompleks intertekstuell kjede. Fairclough mener at en høy grad av interdiskursivitet viser at det er en forandring av den sosiale praksisen, mens lav interdiskursivitet tyder på reproduksjon (Fairclough: 2003). I analysen jeg har gjennomført finner jeg en høy grad av interdiskursivitet. Debatten fremstiller flere ulike diskurser, over flere sjangre, som settes opp mot hverandre. Både forkjemperne og

motstandere benytter seg av en vid rekke argumenter, fra flere kilder for å støtte opp om konklusjonene. Konklusjonene deres benytter seg av en ulik vektlegging av diskursene. Særlig forkjemperne bygger argumentene sine for å imøtekomme argumentene til motstanderne. Den intertekstuelle kjeden er ikke manifest, men debatten om DLD er likevel sammenvevd. Jeg vil konkludere at ut ifra Fairclough er det tegn på en forandring i den sosiale praksis, selv om jeg ikke er villig til å si noe mer konkluderende en at jeg mener det finnes tegn.

Neste kapittel vil ta for seg den sosiale praksis, for å se hvordan diskursene som jeg mener preger implementeringen av DLD står i forhold til de prosesser i den sosiale praksis som de inngår i.

## **Kapittel 7: Sosial Praksis:**

Den siste dimensjonen i Faircloughs tredimensjonale analyse er sosial praksis, som dette kapitlet vil omhandle. Sosial praksis tar for seg den sosiale virkeligheten som tekstene og den diskursive praksis inngår i. Fairclough har fått kritikk for å ha et uklart skille mellom diskursiv og sosial praksis, hvor det blir fremstilt som en å betrakte all sosial handling som utøvelse av diskursive regler (Jørgensen og Phillips: 1999). I og med at diskursene former den sosiale praksis, og omvendt, kan det være vanskelig i en analyse å si hvor denne påvirkningen går. Det uklare forholdet mellom det diskursive og det ikke-diskursive er et ankepunkt ved Faircloughs modell, og det må tas høyde for i gjennomgangen av den sosiale praksis. I min analyse er ikke formålet å belyse det dialektiske forholdet mellom den diskursive og sosiale praksis, men å belyse av de aspektene ved den sosiale praksis som kan bidra til å belyse de diskursive tendensene som jeg har funnet i mitt datamateriale. Dette gjør jeg for å knytte analysen til den sosiale virkelighet som den springer ut av, og som den også er med på å konstituere. Hvordan denne påvirkningen foregår faller utenfor rammene av denne analysen. Siktemålet jeg setter er å avdekke hva diskursene i Stortinget om DLD viser om vårt forhold til EU og EØS. For å få en forståelse av de prioriteringene som ligger til grunn for diskursene må disse kontekstualiseres i gjennomgangen av den sosiale praksis.

Kontekstualiseringen har to formål. Den første er å kartlegge de ikke-diskursive sosiale relasjoner og strukturer som sammen skaper rammen for den diskursive praksis og diskursenes sosiale matriks. Den andre er å finne relasjonene mellom den diskursive praksis og diskursordene den inngår i (Jørgensen og Phillips: 1999). Til det første punktet knyttes institusjonelle betingelser for den diskursive praksis. Disse har jeg så vidt kommet innom i min gjennomgang av produksjons- og konsumpsjonsforhold i kapittel 6. Jeg vil se på flere aspekter ved disse, og trekke inn perspektiver fra implementeringsteori for å belyse mulige indre og ytre begrensninger ved diskursene. Under det andre punktet vil jeg ta for meg forhold ved den diskursordenen som de avdekkede diskursene inngår i, for å se hvordan disse reproducerer eller er med på å endre denne.

### **7.1 Institusjonelle betingelser:**

Her vil jeg ta for meg de institusjonelle betingelsene som legger føring på den diskursive praksis.

#### **7.1.1 EØS og Grunnloven:**

For at direktiver skal innlemmes i EØS-avtalen må det godkjennes i alle EØS-landene, med enstemmighet i EØS-rådet som krav. Dette kjenner vi som “reservasjonsretten”. For at en rettsakt skal kunne implementeres i norsk rett må den godkjennes i Stortinget gjennom flertall for rettsakten (NOU 2012:2). Tidlig i debatten er det underliggende i argumentene at man må være forsiktig med implementeringen da norske handlinger kan ha negative konsekvenser for de andre EØS-landene. Ved å implementere DLD før den ble avklart som gjeldende og gyldig i forhold til EU-retten ville føre til disharmoni mellom EØS og EU, og ved å ikke implementere når den er gjeldende vil og føre til disharmoni. Bruk av reservasjonsretten for sin egen del blir og trukket frem i debatten. I og med at den aldri har blitt brukt, har det blitt hevet spørsmål om den er reell. Kun ved å benytte seg av den vil man finne ut hvilke konsekvenser den vil ha. Videre er det en forestilling om at Norge er “best i klassen” når det gjelder implementering av EU-direktiver, noe som blir oppfattet som problematisk blant deler av befolkningen, da vi ikke er medlemmer av EU, og med begrenset innflytelse på EUs politikk. Resultatet er en forestilling av Norge som en lydstat som må adlyde EU. DLD, som et upopulært direktiv fra “overstaten” EU blir da den katalysator for en seriøs debatt om en endelig benyttelse av reservasjonsretten. Ikke bare for DLDs del, men for den videre norske EU-debattens del. Endelig bruk av reservasjonsretten vil avklare sider ved Norges forhold til EU som vi ikke har kartlagt klart og tydelig (Innstilling 275 L: 2011, Stortingsmøte 4.4.2011).

Grunnloven og EØS-avtalen legger klare føringer på Regjeringens handlinger - DLD må behandles i Stortinget, for å overholde forpliktelsene som ligger i EØS-avtalen. Tidlig i diskursene er det flere spørsmål fra stortingsrepresentanter, da i hovedsak opposisjonelle, som ønsker at DLD skal behandles i Stortinget. De spør videre *når* Stortinget skal få mulighet til å delta i beslutningsprosessen. Svaret de får er at DLD skal behandles i Stortinget når dommen fra Irlands søksmål er klart, som følge av harmoniseringsforholdene. DLD er en konfliktfylt sak, og når direktivets hjemmel ble godkjent ble den ikke øyeblikkelig tatt opp. Det ble tatt tid til høringer og alliansebygging. Som følge av kravet til flertall i Stortinget og at regjeringspartnerne var imot DLD, var Arbeiderpartiet avhengig av å bygge en allianse fra partiene på den borgerlige fløyen. Resultatet ble Arbeiderpartiet-Høyrealliansen, og behandlingen av DLD skjøt fart. Motstanderne kritiserte forslaget fra forkjemperne (Proposisjon 49 L: 2010, Innstilling 275 L: 2011) for å ha for lite tid til å ta høyde for alle avveininger, da i hovedsak kostnader, og at Transportkomiteen får for lite tid til behandle forslaget. Dette er en vanlig kritikk fra Stortinget til Regjeringen om behandlingen av EU-direktiver, en kritikk som påpeker Regjeringens styrke overfor Stortinget i EU-saker. De institusjonelle kravene til flertall i Stortinget fører til at Arbeiderpartiet må belage seg på en

strengtidsdiskurs, samt benytte seg maksimalt av det handlingsrommet man har i direktivet for å klare å danne en allianse med Høyre.

EØS og EU har lagt tydelige føringer på norsk politikk, og ut ifra diskursene om DLD har jeg kommet frem til at norske politikere forsøker å tilpasse seg de internasjonale rammene som begrenser deres handlingsrom. Utsettelse, benyttelse av det handlingsrommet som finnes i direktivet samt læring av andre lands erfaringer blir aktivt og eksplisitt benyttet i implementeringsprosessen. Det blir vanskelig å komme fram til om vi kan snakke om en transformasjon av norsk politikk ut ifra det datamaterialet jeg har analysert, men det er tydelige tegn på tynn læring. Regjeringen tar for seg erfaringene fra andre land når de etablerer strengtidsdiskursen som løsning på utfordringene rundt personvern. Videre er kan jeg basere dette på at versjonen av DLD som blir implementert i Norge har kortest mulig lagringstid, og forkjemperne må tilpasse seg den norske normative personvernsdiskursen via sikkerhetsdiskursen for å få ryggdekning mot den nevnte personvernsdiskursen. Denne tilnærmingen viser at de benytter det handlingsrommet de har for å danne en strategi for å motvirke misnøyen DLD vil skape blant velgerne. På den annen side kan man si at det å gjennomføre et svært upopulært direktiv kan være et tegn på en viss transformasjon av de politiske preferansene til Arbeiderpartiet og Høyre. De har vært klar over misnøyen mot direktivet, og at implementering av DLD kan ha valgmessige konsekvenser for dem. Å gjennomføre implementeringen av direktivet til tross for denne misnøyen, og å akseptere de negative konsekvensene dette vil føre, blir da et utløp for tykk læring, siden direktivet blir ansett som svært nødvendig. Dermed har deres preferanser blitt endret, eller transformert. Jeg konkluderer derimot at selv om det er mulig å argumentere for at det er trekk av tykk læring blant forkjemperne, omhandler diskursene i større grad tynn læring. Tilpasningene til de kravene og begrensningene Norge blir utsatt for har hatt en sterkere rolle enn en transformasjon av preferanser. Implementeringsprosessen viser at norske politikere tilpasser seg de begrensningene de blir pålagt, heller at de lar diskursen om DLD transformere den nasjonale politikken (Dokument nr 15.:525 08-09m 15.:1071 09-10, 15.:1009 09-10, 15.:521 08-09, Proposisjon 49 L: 2011, Proposisjon 50 S: 2011, innstilling S nr 278 (2007-2008) Innstilling 275 L: 2011, Stortingsmøte 4.4.2011).

### **7.1.2 Korporatisme og den autonome stat:**

Tidlig i diskusjonen om DLD ble kravet om en bred offentlig høring krevd av stortingsrepresentantene, et krav som ble imøtekommet av Regjeringen (Dokument 15.:341 07-08, innstilling 278 S: 2007-2008). Dette bygger på den norske tradisjonen for

korporatisme, hvor berørte organisasjoner og grupperinger får muligheten til å fremme sine syn på den aktuelle agendaen. Resultatene av disse høringene ble benyttet kraftig i diskursene, hvor argumenter fra aktører som partene var enige med ble benyttet for å legitimere sine synspunkter, mens argumentene til motstanderne ble enten undergravet, eller besvart med motargumenter. I den graden korporatisme og teorien om den autonome stat står i mot hverandre, finner jeg at diskursene heller mer mot korporatisme enn teorien om den autonome stat, selv om man kan argumentere at det er momenter som heller i den andre retningen. Særlig er motstandernes fremstilling av DLD som svært upopulær blant folket og lokallagene viser at forkjemperne, som blir fremstilt som et “egentlig mindretall” har muligheten til å drive igjennom politikk som de oppfatter som nyttig og nødvendig (Innstilling 275 L: 2011, Stortingsmøte 4.4.2011).

Den norske tradisjonen for Stortingspørsmål av både spontan muntlig og skriftlig art utgjør en betydelig del av datamaterialet. Denne tradisjonen gir Stortinget en viss kontrollfunksjon over Regjeringen, hvor Regjeringen er nødt å forsvare sine handlinger. Dette gjør at størsteparten av spørsmålsstillerne er motstandere av DLD, mens de besvarende Statsrådene ofte er forkjempere, selv om flere sentrale statsråder var personlig imot DLD.

### **7.1.3 Partitilhørighet**

Aktørens institusjonelle tilhørighet påvirker deres diskursive tilnærming til DLD. Stortingspolitikere vil som oftest argumentere ut ifra deres partis synspunkter og ideologi, og benytter strategier for å oppnå sine mål. Partiers formål er å vinne makt gjennom valg. Debatten som blir ført i Stortinget om EU fungerer mer som et verktøy for å presisere partiets ideologi og score politiske poeng heller en å ha en faktisk effekt på politikken output, da kampen allerede er avgjort.

Medlemmer av liberalistiske partier fører argumenter som har individets rettigheter som utgangspunkt, mens de kollektivistiske partiene fører løsninger hvor fellesskapet står sentralt. Det er mulig å identifisere flere ideologiske tilnærmingene til DLD, særlig i den spede begynnelsen og slutfasen av implementeringsdebatten. I begynnelsen hadde DLD ikke blitt det kontroversielle direktivet det ble, og i slutten hadde motstandspartiene ikke noe annet å gjøre en å uttale sin misnøye og demonstrere deres ideologi til velgerne gjennom debatt og motstand mot direktivet.

Venstres liberalistiske røtter kommer klart frem i deres fokus på personvern. Vinklingen til V er at man må bevare *individenes* rettigheter fra overtramp fra Staten. Denne personverndiskursen står som en motsetning til Arbeiderpartiets mer etatistiske

personverndiskurs, der statlig involvering vil beskytte personvernet, gjennom å styrke befolkningens sikkerhet. Frp derimot har en mer etatistisk tilnærming til kriminalitetsbekjempelsen, men og et liberalistisk forhold til personvernet. Det er gjennomgående i deres kritikk av DLD at det er et overvåkingsverktøy, mens på den andre siden av personverndiskursen, altså hvordan man skal løse de moderne sikkerhetsutfordringene kriminalitet og terror utgjør, har de en kollektivistisk og etatistisk lov-og-orden tilnærming. Staten må bevilge mer penger til politiet, er deres løsning på sikkerhetsutfordringene. Den samme kollektivismen ligger til rot i deres, og Senterpartiets, forhold til EU og nasjonal suverenitet, og her er den klart mer fremtredende. En norsk løsning på sikkerhetsutfordringene er, ifølge deres ideologiske rammeverk, å foretrekke. Både Høyre og Kristelig Folkeparti kommer så vidt innom den samme diskursen om at en god norsk løsning er å foretrekke. Høyre påpeker på et punkt at DLD hadde vært bedre med et norsk bidrag i utformingen. Både V, Sp, SV, Frp og Krf støtter opp under en utilitaristisk kritikk av direktivet. Denne kritikken omhandler hensiktsmessigheten ved datalagring, som de fremstiller som dårlig (Dokument nr 15.:917 09-10, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, Innstilling 278 S: 2007-2008, Innstilling 275 L: 2010-2011, Innstilling 289 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 21.05.2008 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011).

Det er et skille mellom idealer som ligger til rot for denne striden. Den liberalistiske individualismen som står opp mot en forestilt balansegang mellom personvern som sikkerhet mot kriminalitet, hvor individets rettigheter beskyttes av og mot staten gjennom strenghet. Den støttes opp av nødvendigheten i å bidra internasjonalt. Venstres liberalistiske vinkling kommer òg frem når man ser på deres økonomiske diskurs, hvor det er en bekymring for konkurranseforholdene når små bedrifter må bruke penger på datalagring. Skillet mellom V og Ap/H her er skillet mellom fokus på små bedrifter og handel med EU. Alle tre partiene har et positivt syn på handel. Det ligger en frihandelsdiskurs under Ap og Hs økonomidiskurs, hvor det er nødvendig å harmonisere mellom EU-land for å sikre konkurransen mellom landene.

Et viktig skille mellom diskursene er om det tillates avvik fra partiets idealer. Venstres ihuga kamp for personvernet tillater ingen avvik. Frp og Sps kamp for suvereniteten og mot EU gir heller ingen rom for avvik. Frp og Sp diskurser anser ingen aktører høyere enn statene, og at EU presser suverene norske myndigheter til å implementere et direktiv blir da en fornærmelse. De utilitaristiske diskursene omhandler i hovedsak hensiktsmessigheten ved DLD, for og imot. Forkjemperne fra Ap, H og Justisdepartementet fremholder at DLD er



nødvendig og nyttig i kampen mot kriminalitet, og ved å begrense de negative sidene vil vi få en total sum av nytte. Motstanderne mener derimot at kostnadene er for høye i form av kroner i forhold til antall kriminelle som blir stoppet, og at vi får en merkostnad gjennom overtramp av personvernet. Det interessante er at V, som ikke tillater avvik fra personvernet benytter seg av en utilitaristisk diskurs som støtte. Ap og Hs diskurs i forholdet til EU omhandler blant annet europeisk solidaritet, hvor det å bidra til å løse felles problemer har en egenverdi. H har en slags nasjonalistisk slagside i den europeisk-solidaritetsdiskursen når de fremhever at norsk bidrag til utarbeidelse av direktiver vil heve kvaliteten på direktivene. Ap og H fører og en EU diskurs som tar for seg nasjonale interesser. Denne diskursen har flere sider. Markedssiden tar det å sikre tilgang for norske ekom-bedrifter til det Europeiske markedet vil gagne norsk økonomi. Den videre markedsdebatten omhandler Norges avhengighet til fellesmarkedet, og det ligger en frykt for å utsette denne avhengigheten for EUs misnøye gjennom bruk av reservasjonsretten. Videre er det en deltakerside i EU-diskursen. Det å være en flink deltaker i det europeiske samarbeidet fører til en styrker norsk posisjon hvor vi kan få bedre uttrykk for våre interesser. Å bruke reservasjonsretten kan svekke vårt gehør i Brussel, noe som Ap og H ikke ønsker. Denne holdningen blir latterliggjort av Frp og Sps EU-diskurs, hvor det å være aktiv og god deltaker sammenlignes med å være en lydige hund dårlig (Dokument nr 15.:917 09-10, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, 16.:609 11-12 15.:730 11-12 15.:1118 11-12, Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 21.05.2008 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011 Innstilling 278 S: 2007-2008, Innstilling 275 L: 2010-2011, Innstilling 289 L: 2010-2011).

## **7.2 Dominerende Perspektiver**

Diskursenes forhold til diskursordenen i min analyse har noen spesielle trekk, da deler av mitt datamateriale, Proposisjon 49 L: 2010 og Proposisjon 50 S: 2010, har som eksplisitt formål å forme diskursordenen - altså implementeringen av Datalagringsdirektivet, mens andre deler av datamaterialet har et mer implisitt formål om dette.

De mest fremtredende diskursene i den intertekstuelle kjeden er den ideelle personvern-diskursen, som blir satt opp mot de ideelle og utilitaristiske kriminalitetsbekjempelses-diskursen, fulgt av den rasjonelle EU-diskursen satt opp mot den ideelle selvstendighetsdiskursen. Diskursene står opp mot hverandre og representerer forskjellige tendenser i politikken, hvor partienes fokus og vektlegging av verdier kommer til uttrykk. Personvern- og kriminalitetsbekjempelsesdiskursen uttrykkes i en stat-borger konflikt, mens EU-diskursen omhandler Norges forhold og forpliktelser til våre naboland, samt

hvordan disse påvirker våre forhold og hvorvidt Norges selvstendighet har blitt undergravd og om dette er negativt. Det ligger en økonomisk diskurs under det hele, som har en mindre rolle i diskursordenen, selv om den kommer tidvis til uttrykk i de andre diskursene.

### **7.3 Påvirkende hendelser:**

Flere hendelser før 2007 og frem til 2012 har påvirket debatten om DLD, fra spesifikke kriminelle handlinger til videre debatter om Norge og EU. Jeg vil i denne delen av kapittelet gjennomgå motivet for opprettelsen av DLD og de hendelsene som har påvirket implementeringen av DLD.

#### **7.3.1 Motiv for DLD**

Datalagringsdirektivet ble vedtatt i EU året 2006 som følge av terrorhandlingene i New York (2001), London (2005) og Madrid (2004), og ble utvidet til å ha som formål å bekjempe alvorlig kriminalitet. Med de nye verktøyene som internett og moderne kommunikasjonsmekanismer som kriminelle kan benytte seg av oppstår nytt handlingsrom for kriminelle og nye former for kriminalitet (Proposisjon 49 L: 2010). Forkjemperne av DLD i Europa bygger på en etatistisk sikkerhetsdiskurs som har blitt eksportert til Norge, hvor tryggheten må finnes gjennom å gi politi og sikkerhetstjenester tilgang til nye verktøy som datalagring for å bekjempe de nye formene av kriminalitet. Særlig datakriminalitet og grenseoverskridende kriminalitet er argumentert mot. Dette er typer kriminalitet som er i vekst.

Å delta i internasjonalt politisamarbeid er å benytte seg av logikken “internasjonale løsninger for internasjonale problem,” og er et resultat av den økte grenseoverskridende kriminaliteten. Internasjonale rammebetingelser binder norsk handlingsrom på dette området til å delta i den internasjonale løsningen. Å ikke delta i den internasjonale løsningen vil, ifølge de norske forkjemperne, illegge kraftige konsekvenser for Norges rennommé som samarbeidspartner. For å ikke implementere DLD, og dermed enten bidra til internasjonal bekjempelse av kriminalitet og terror med en nasjonal løsning eller ikke ha en nasjonal løsning vil resultere i konflikt med EU og EØS-avtalen (Claes & Mydland 2011, Stortingsdebatt 4.4.2011, Proposisjon 50 S: 2010, dokument 15.:1071 09-10).

#### **7.3.2 Datasikkerhet:**

Sentralt i debatten om DLD står debatten om sikkerhet for de lagrede dataene. Forkjemperne Ap og Justisdepartementet legger vekt på at man tar vare på personvernet

gjennom en streng og sikker lagring uten tilgang uten domstolskjennelse. Sikkerheten skal håndheves av tung kryptering. Skandalene rundt Wikileaks og informasjonstyveri fra f. eks britiske myndigheter fører til at forkjempernes argumenter blir utfordret. Når data fra det som har blitt ansett som trygge lagringsplasser har blitt stjålet kan man ikke føle seg trygg på de sikkerhetstiltakene som blir gjort, og som følge av denne utryggheten blir DLD blir dermed et større problem for personvernet, på tross av de sikkerhetstiltakene som blir lagt til grunn som personvernsalibi. Det må videre påpekes at Wikileaks og den britiske skandalen kom som resultat av utro tjenere eller tapte minnepinner, ikke som brudd på kryptering (The Wall Street Journal: 2010, Dokument nr 15.:917 09-10, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, 16.:609 11-12 15.:730 11-12 15.:1118 11-12 Innstilling 278 S: 2007-2008, Innstilling 275 L: 2010-2011, Innstilling 289 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 21.05.2008 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011).

### **7.3.3 Terror og kriminalitet:**

Som følge av terrorhandlingene i New York, Madrid og London har fokuset på sikkerhet mot terrorisme blitt en større del av den generelle politiske diskursen i Europa og Norge. Terrortrusselen har ikke vært den mest sentrale delen av sikkerhetsdiskursen i DLD-debatten slik den utviklet seg fra 2007-2012, men var en sentral del i den tidligere diskursen. DLD ble framstilt som absolutt nødvendig for å bekjempe disse problemene, og ble i mine funn i hovedsak trukket frem som et forestilt verktøy mot terror når terror-debatten gjorde seg gjeldende som følge av terrorhandlinger utenfor Norges grenser (Dokument 15.:341 07-08, 15.:269 10-11, 15.:1118 11-12, Innstilling 275 L (2010-2011), Proposisjon 49 L: 2010, Spørretimespørsmål: 15.12.2010).

Mer sentralt er kriminalitetsbekjempelsen. I løpet av debatten blir det av forkjemperne ofte referert til spesielle kriminelle hendelser, som har vært i mediens søkelys. NOKAS-saken ble ofte trukket frem, hvor den ene mistenkte ble tatt i Spania som følge av lagrede data. Justisdepartementet legger frem flere slike eksempler for å begrunne hvorfor DLD er nødvendig. Ofte viser de hvordan økt lagringstid vil hjelpe i å fange forbrytere. Med et økende fokus på grenseoverskridende kriminalitet i media, blir DLD framstilt av Regjeringen som en av flere tiltak de vil bruke for å trygge borgerne for utenlandske kriminelle og terrorister. Dette blir for eksempel tatt opp i kjølvannet av den Svenske terrorbombingen i Stockholm 2010. Terrorhandlinger og kriminalitet i våre naboland blir knyttet opp mot den norske situasjonen, og DLD blir forsøkt legitimert som følge. Tankegangen er at hvis det kan skje i de landene vi sammenligner oss med og føler likskap med, kan det òg skje hos oss. I

2011 rammet terror Norge, etter at DLD hadde blitt vedtatt implementert i Stortinget. Som følge av dette har ikke 22/7 påvirket DLD-debatten i stor grad, utover at enkelte stortingsrepresentanter ber om fortløpende i implementeringsprosessen, som på det tidspunktet hadde stoppet opp og blitt utsatt. 22/7 påvirket derimot den norske diskursen om terror og terrorbekjempelse, og kunne muligens fungert som en “critical juncture” for fortløpende i debatten om DLD. Implementeringsprosessen har sannsynligvis ikke blitt nevneverdig påvirket, da det er administrative årsaker til at implementeringsprosessen har blitt utsatt.<sup>2</sup> I den videre diskursen om DLD, ligger terrorhandlingene i New York, London og Madrid til rot. De handlingene var årsaken til at DLD ble vedtatt i EU, men debatten i Norge bærer lite preg av disse omstendighetene. Det erkjennes at terrorisme er et problem i Europa, men terror som argument kommer svært lite frem i diskursene jeg har avdekket. I hovedsak handler sikkerhetsdiskursen om farene for kriminalitet, og da særlig nettkriminalitet som kan ramme barn. Fokuset på kriminalitet tar for seg en fremstilt endring av kriminelle mønstre, hvor nettkriminalitet og grenseoverskridende kriminalitet er i økning. Den etatiske sikkerhetsdiskursen anser en statlig løsning, og økt statlig involvering, som den beste løsningen på slike utfordringer (Dokument 15.:341 07-08, 15.:269 10-11, 15.:730 11-12, 15.:1118 11-12, Innstilling 275 L: 2010-2011, Proposisjon 49 L: 2010, Spørretimespørsmål: 15.12.2010).

### **7.3.4 Den videre debatt om personvern og statlig overvåking**

Med utfordringene og mulighetene som moderne kommunikasjonsteknologi har medbrakt har personvern og overvåking blitt tatt opp på agendaen. Internett har ført til nye former for kriminalitet som krever nye politimetoder for å bekjempes, og disse metodene kommer ofte i konflikt med personvernet, da gjerne i form av overvåking av internett-trafikk og blokkering av uønskede nettsider. Overvåking av internett blir koblet opp mot en diskurs om internettets frihet, hvor friheten er basert på kardemommeloven - så lenge man ikke skader andre kan man gjøre som man vil. DLD kommer i konflikt med denne diskursen, da den lagrer trafikkdata om lovlige handlinger. Dette befinner seg i kjernen av den folkelige motstanden mot DLD slik den blir portrettert av diskursene på internett, som denne analysen ikke tar for seg. Særlig Piratpartiet står for disse argumentene om internetts frihet (Piratpartiet: 2013). Internetts frihet blir koblet opp mot at ingen stater har “rett” til å tukle med internett, da det er en internasjonal

---

<sup>2</sup> Mitt datamateriale slutter ikke lenge etter 22/7. Terrorhandlingene har blitt gjennomgått grundig det siste året, men denne gjennomgangen er utenfor mitt datamateriale. Det er mulig at 22/7 har en påvirkning i det administrative fokuset om implementering, men igjen, det vises ikke i det analyserte datamaterialet jeg benytter meg av.

kjerneinfrastruktur for individers personlige handlinger og kommunikasjon, og som må forbli nøytralt for en vær pris (Powell: 2005). Dermed kan man si at deler av motstanden mot DLD kan være basert på at man har et individualistisk utgangspunkt koblet opp mot internasjonalisme hvor DLD er en statlig tukling med det nøytrale og internasjonale internett, som sikrer individets frihet. Dette er en fremstilling av DLD som ikke kommer til uttrykk i datamaterialet jeg har gjennomgått i hovedanalysen, men er typisk for den videre diskursen om DLD.

De nye utfordringene for personvernet i internettets tidsalder resulterer i at Stortinget nedfeller en Personvernkommisjon i 2007, som leverer sluttrapporten NOU 2009:1 - *Individ og Integritet, personvern i det digitale samfunn*. Motstanderne av DLD trekker regelmessig på uttalelsene og rapportene til Personvernkommisjonen, som stiller seg skeptiske til DLD.

### **7.3.5 Evaluering og andre lands manglende implementering:**

EUs evaluering av DLD og EU-landenes behandling av direktivet har òg påvirket implementeringsdebatten, gjennom fremstillingen av direktivet som uferdig, feilet og problematisk. Evalueringen har blitt brukt som unnskyldning til å utsette implementering av DLD, noe EU-kommisjonen ikke anser som gyldig, og dermed blir Norges handlingsrom overfor EU igjen klargjort - man er bundet til EØS-avtalen, og DLD har blitt kjent EØS-gyldig. Dermed må Norge implementere det direktivet som foreligger. Motstanderne knytter evaluering-argumentet opp mot Regjeringens tidligere uttalelser, hvor det å utsette implementering til alt er avklart slik at man kan sikre harmonisering også må gjelde her. Da evalueringen kan føre til revisjon av DLD bør man dermed utsette DLD til evalueringprosessen er ferdig, slik at man ikke har flere ulike versjoner av DLD i praksis, og dermed fremme harmonisering.

Flere av de initiativtagende landene har utsatt implementeringen, samt land med uheldige erfaringer med diktatur. Dette er argumenter som motstanderne har brukt tungt i sin argumentasjon, da DLD blir knyttet opp mot politistatsmetoder (Dokument nr 15.:917 09-10, 15.:86 09-10, 15.:212 09-10, 15.:958 09-10, 15.:1058 10-11, 16.:609 11-12 15.:730 11-12 Innstilling 278 S: 2007-2008, Innstilling 275 L: 2010-2011, Stortingsdebatt 4.4.2011, Spørretime 16.01.2008, 21.05.2008 13.01.2010, 15.12.2010, 12.05.2011, 18.05.2011).

### **7.3.6 Administrative og økonomiske faktorer:**

Økonomi er sentralt i EU-politikken, grunnet dens formål og historie som økonomisk samarbeid. 80 % av norsk handel er med EUs medlemsland. Økonomiske argumenter er

dermed svært sentrale i norske diskusjoner om EU og EØS. Til tross for den økonomiske diskursens sentrale rolle i den generelle EU-debatten, har denne diskursen vært av mindre viktighet i DLD-debatten, selv om visse argumenter har blitt tillagt noe vekt. Den økonomiske diskursen er tilstedeværende, men omhandler i stor grad viktigheten av et godt samarbeid med EU for norsk økonomi. Å ikke implementere DLD blir fremstilt av noen forkjempere som et sjansespill for den nasjonale økonomien gjennom å vanskeliggjøre samarbeidet med EU, men i følge Arnesen & Sejerstedt (2008, 2009) vil det å ikke implementere DLD ha noen direkte påvirkning på handelen. Det er og tegn på en underliggende frihandelsdiskurs, hvor det å ha åpne markeder med like forutsetninger for handel er sett på som positivt. Den økonomiske diskursen omhandler i større grad konkurransevridding og kostnadene ved implementering. Denne diskursen er koblet til den videre diskursen om statlig involvering i økonomien og privat næringsliv. DLD vil ifølge tele- og kommunikasjonsleverandørene føre til merkostnader for kundene, da datalagring fører til økte utgifter for leverandørene (Proposisjon 49 L: 2010, Innstilling 275 L: 2010-11).

Den andre økonomiske diskursen forholder seg til hvorvidt DLD er hensiktsmessig av en økonomisk art, altså en utilitaristisk tilnærming. Nærmere bestemt, hvor mye kriminalitetsbekjempelse får man for pengene. Evalueringen av den danske implementeringen har vist at resultatene av DLD ikke er kostnadsvennlige - det har blitt gjort 3.483 forespørsler av politiet om tilgang til data, der av kun 134 forespørsler om internett-trafikk i perioden 2008 - 2010. Kostnadene av direktivet var 200 millioner til etablering av lagringssystemet og løpende kostnader på 50 millioner danske kroner året (Innstilling 275 L: 2010-11, Stortingsdebatt: 4.4.2011, Justitsministeriet: 2012).

Administrative forhold har en spesiell rolle i datamaterialet jeg analyserer, da administrative forhold står sentralt i utsettelsen av implementeringen av DLD, men utøver en liten rolle i diskursene. I implementeringslitteraturen er administrative årsaker en av flere sentrale årsaker til mangelfull eller forsinket implementering. Det er interessant at de administrative forholdene utgjør en så liten del av diskursene om DLD, selv om det blir påpekt at det er omfattende administrative utfordringer med implementeringen.

#### **7.4 Diskursanalysen: de avdekkede diskursene**

Diskursanalysen hadde som målsetting å avdekke hva diskursene i Stortinget om implementeringen av Datalagringsdirektivet kan fortelle oss om Norges forhold til EU. Gjennom tekstanalysen, analyse av den diskursive praksis og kontekstualisering i forhold til den sosiale praksis har jeg identifisert de diskursene som preger implementeringsdebatten,

hvordan de står i forhold til hverandre og den intertekstuelle kjeden, og deres forhold til den bredere sosiale praksis.

Diskursanalysen tok utgangspunkt i dokumenter som ligger til grunnlag for debatt om implementering av DLD i Stortinget, enten som spørretimespørsmål, proposisjoner, innstillinger og Stortingsdebatt.

I tekstanalysen av de sentrale dokumentene identifiserer jeg de ulike diskursene og deres sammensatte sider. De sentrale diskursene er personverndiskursen, sikkerhet og kriminalitetsbekjempelsesdiskursen og suverenitet og EU-diskursen, samt den mindre prominente økonomiske diskursen. Diskursene blir satt opp mot hverandre, og bygger videre på hverandre, og ved å motvise argumentene samt underbygge sine egne argumenter på den måten forsøker de to sidene og de forskjellige konstellasjonene av partier å etablere dominans på feltet. Forkjemperne vant, men de etablerte ikke et hegemoni. De har ikke klart å etablere en sosial virkelighet hvor DLD blir bredt anerkjent som viktig og nødvendig. DLD forblir et upopulært direktiv. Forkjemperne forsøker å vise at DLD er absolutt nødvendig og etterspurt for å bekjempe alvorlig kriminalitet, at det vil sikre borgernes personvern gjennom ofrenes krav til at de skyldige kriminelle dømmes samt bedre lagring. Strenghet i lagringen vil sikre borgerne fra den slappe lagringen som benyttes i dag, og gjennom DLD vil Norge oppfylle våre forpliktelser til EU, som er nødvendig for Norges forhold til våre naboland. Motstanderne motsier alle argumentene, i forskjellige konstellasjoner rundt hver diskurs. De mest sentrale diskursene for motstanderne er at det er en overtramp av personvernet (V, SV & Frp), det er ineffektivt og ikke hensiktsmessig (Frp, V og Sp), og man kan og bør benytte reservasjonsretten for å sikre Norske verdier på dette feltet (Frp og Sp).

I analysen av den diskursive praksis ble diskursenes forhold til hverandre og til aspekter ved produksjonen og konsumpsjonen av disse tatt opp. I kriminalitetsbekjempelsesdiskursen benytter forkjemperne seg av ekspertuttalelser samt statistikk og eksempel-saker for å bygge under argumentene sine, mens motstanderne forsøker å vise at DLD ikke er hensiktsmessig med bruk av dataeksperter og erfaringer fra andre land. Justisdepartementet og Utenriksdepartementet benytter seg av ekspertuttalelser for å legitimere sine argumenter, da deres argumenter er formulert av byråkrater som har begrenset uttalelsesrom i forhold til politikerne. Motstanderne benytter i større grad normative argumenter, da stort sett på personvern og selvstendighet, som forkjemperne forsøker å svare på med å påpeke ofrenes rettigheter og nødvendigheten av å bidra til løsninger på internasjonale utfordringer. Det mangler en hegemonisk diskurs, og jeg viser at det er en spenning mellom ulike tematiske diskursene og de realistiske, utilitaristiske og de idealistiske

diskursnettene. Det er vanskelig å påpeke hvilken diskurs som er sterkest, da forkjempenes kriminalitetsdiskurs og EU-diskurs endte opp som vinneren i Stortinget, mens den ideelle personvernsdiskursen står sterkt utenfor.

Gjennomgangen av diskursenes forhold til den sosiale praksis tok opp institusjonelle betingelser for den diskursive praksis og diskursenes forhold til diskursordenen de inngår i. Her blir de sentrale diskursene satt i sammenheng med den bredere sosiale praksis. Diskursene om DLD tar ikke for seg den tradisjonelle økonomiske diskursen, men blir overskygget av den ideelle personvernsdiskursen og kriminalitetsbekjempelsesdiskursen. Diskursen om DLD viser hvordan den norske stat fortsatt er korporatistisk, og at det er en pågående og aktuell spenning mellom stat og borger innenfor utviklingen og administrasjonen av internett og nye kommunikasjonsverktøy som kommer til uttrykk i diskursene. Man kan stille seg spørsmål ved hvor hensiktsmessig DLD er, men det er interessant at DLD blir implementert med begrensede avveininger for kostnader og administrative utfordringer, og mot en så stor misnøye.

#### **7.4.1 Hva diskursene i Stortinget sier om Norges forhold til EU**

Diskursene jeg har avdekket i diskursanalysen følger ulike logikker. Slik diskursene fremstår i forhold til implementeringsteoriene er Norge sterkt bundet av EØS-avtalen. Til tross for den kulturelle motstanden er Norges handlingsrom overfor DLD begrenset til det handlingsrommet som foreligger i direktivet, altså om lagringstid og tilgang til data. Usikkerheten som ligger i bruk av reservasjonsretten, frykten for konsekvensene for vårt gode rykte, og for den viktige handelen gjør at de aktørene som benytter seg av avhengighetsdiskursen anser at med hensyn til Norges forhold til EU kan man ikke velge å reservere seg mot direktivet. Til det blir kostnadene for høye. Den politiske strukturen med parlamentarisme og korporatisme gjør at man må ta høyde for opposisjonen og de berørte interessegruppene, som benytter seg av muligheten til å fremme sine syn. Den politiske motstanden fra V, Sp, Frp SV og Krf er et eksempel på en strategisk tilnærming hvor det å bruke høringer og debatter til å vise sin motstand, og dermed demonstrere sin politikk og verdier. På den måten fører den politiske strukturen i Norge til at europeisk politikk blir benyttet for innenrikspolitiske valgformål. Den kulturelle motstanden kan ha ført til at direktivet har blitt forsinket implementert, gjennom regjeringen og politikernes vegring mot å behandle et kontroversielt direktiv. De administrative forholdene har og en avgjørende rolle da disse er den offisielle grunnen til utsettelse.



Diskursene i Stortinget viser at forholdet og forpliktelsene til EU er relevante i diskursene om DLD, men det er andre diskurser som står mer sentralt. EU er sammenvevd i alle diskursene - erfaringer fra medlemslandene blir benyttet av alle partene til å legitimere sine syn, og EU-landene blir dermed ansett som sammenlignbare med Norge av begge partene. Harmonisering av lovverk, oppfyllelse av våre forpliktelser og bidrag til å løse felles utfordringer ligger til grunn i Ap og Hs realistiske og idealistiske EU-diskurser. De kollektivistiske diskursene ser mer på norske forhold og verdier, som suverenitet, selv om også de trekker på erfaringer fra Europa. Den liberale idealistiske personvernsdiskursen har implisitt en tilnærming at det er verdt å akseptere kostnadene ved bruk av vetoretten til å sikre individets beskyttelse mot statlig overvåking. Dette er interessant da Venstre, som ja-parti, utgjør kjernen av denne diskursen.

At EU står bak DLD forsterker konflikten mellom stat og individ som ligger til grunn for deler av kontroversen om DLD. Dette får sitt uttrykk i form av suverenitetsdiskursen som blir satt i sammenheng med den ideelle personvernsdiskursen. I denne fremstillingen blir DLD et fremmed og udemokratisk politistatsverktøy som blir tredd ned hodene på nordmenn av EU. Frp, SV og Sp utviser en frykt for EU i sine diskurser om suverenitet og forholdet til EU. EU fremstilles som en titanisk og byråkratisk koloss som vi er nødt til å beskytte oss mot hvis vi vil verne vår suverenitet og vår livstil. Det er særlig interessant i forhold til Frp, som ikke har tatt nevneverdig stilling til EU-spørsmålet (Stortingsdebatt 4.4.2011). At disse nei-partiene samarbeider med ja-partiet V er interessant, og viser at debatten om DLD ikke bare handler om EU.

I bunn og grunn er det norske hensyn som blir tatt høyde for i diskursene - kriminalitet som rammer Norge, norsk økonomi som vil føle konsekvensene av EUs vrede og norske borgere som blir overvåket. Europeisk solidaritet står svakt i diskursene, forkjempernes EU-diskurs heller mer mot det realistiske. Selv om EU-diskursen er evig til stede i diskursene, er det de norske diskursene som står sterkest. Man kan is at EU-diskursen gjelder, mens de nasjonale diskursene avgjør.

## **Konklusjon**

I denne oppgaven har jeg tatt for meg implementeringsprosessen rundt datalagringsdirektivet slik det foreligger i Stortinget, for å undersøke Norges forhold til EU. Den delen av implementeringsprosessen jeg har analysert har foregått i perioden 2007-2012, og jeg har benyttet meg dokumenter som har blitt produsert av eller for Sttingsmedlemmer.

Gjennom innholdsanalyse av dokumentene har jeg fått oversikt over debattens substansielle innhold gjennom argumentasjonen som blir brukt. I diskursanalysen har jeg avdekket de diskursene som dominerer denne debatten. Ved å bruke Faircloughs tredimensjonale diskursanalyse har jeg undersøkt hvordan diskursene står i forhold til hverandre, til den institusjonelle struktur og til den generelle politiske konteksten de inngår i. Diskursanalysen har avdekket de politiske målene og prioriteringene som utgjør grunnlaget for debatten om DLD.

Etter en lang og konfliktfylt debatt ble datalagringsdirektivet tatt inn i norsk lov den fjerde april, 2011. Implementeringen er derimot enda ikke fullført, og skal etter siste utsettelse ferdigimplementeres i 2015, ni år etter direktivet ble vedtatt i EU. Debatten om DLD former et nettverk av diskurser, hvor de forskjellige avveiningene om konsekvensene, hensikten og handlingsrommet får uttrykk. Den sentrale og nær hegemoniske diskursen i debatten om implementeringen av DLD er forholdet til personvernet. Fra V, og senere SV og Frp kommer det en personvernsdiskurs som tar utgangspunkt i individets rettigheter og frihet. Denne diskursen kommer i konflikt med Ap og Hs personvernsdiskurs som tar utgangspunkt i nødvendigheten for å bekjempe kriminalitet for å beskytte borgerne og deres rettigheter. Knyttet opp til denne konflikten er forholdet til EU. Direktivet, som kommer fra EU, kan ikke omgås uten bruk av reservasjonsretten. Bruk av reservasjonsretten vil ha konsekvenser, som det igjen er strid om. Samtidig som det er strid om konsekvensene av reservasjonsretten, er det en argumentasjonslinje fra Ap om at man ikke kan bruke reservasjonsretten mot DLD da DLD ikke bryter norske særinteresser. Ap og H argumenterer ut ifra en EU-diskurs hvor det at Norge bidrar til europeisk kriminalitetsbekjempelse og er en aktiv deltaker i europeiske beslutninger vil styrke norske interesser. De følger denne diskursen opp med en europeisk solidaritetsdiskurs hvor det er nødvendig for Norge å bidra til å bekjempe et felles onde. H og Krf fører en noe interessant nasjonalt orientert diskurs hvor et norsk bidrag til utformingen av direktiver vil heve kvaliteten på direktivene, og at et norsk bidrag til DLD ville ha ført til et bedre direktiv. Sp og Frp fører en suverenitets-diskurs om Norges forhold til EU, hvor EUs makt over Norge gjennom EØS blir ansett som skadelig for Norge. Norge står sterkest når vi kan forme vår egen politikk, som tar hensyn til norske forhold og verdier. DLD tar ikke slike

hensyn. Denne diskursen får videre utløp i Frps kriminalitetsbekjempelsesdiskurs, hvor fokuset er lov og orden heller enn borgernes rettigheter. Kriminalitetsbekjempelse kan best oppnås gjennom å styrke politiet, men ikke gjennom DLD, som er i følge Frp et politistatsverktøy. Videre vil grensekontroll være et nyttig virkemiddel. Økonomi er ikke den mest sentrale diskursen i debatten, som er interessant da EU er først og fremst et økonomisk samarbeid. Men det ligger en liberalistisk diskurs i form av Vs fokus på de små tilbydernes konkurranseforhold, hvor vern av de små bedriftene og konkurransen er ansett som bra. Ap og H har en frihandelsdiskurs hvor det å ha et harmonisert i Europeisk marked er ansett som bra, og at dette vil føre til økonomiske muligheter for norske ekombedrifter. Den økonomiske og administrative diskursen har òg en utilitaristisk side, da det er strid om hensiktsmessigheten til DLD. Motstanderne er alle enige om at DLD ikke er hensiktsmessig, mens forkjemperne mener at det vil være hensiktsmessig. Diskursen står om hvor mye nytte man får for de offentlige og private ressursene som må benyttes til datalagring.

Diskursene i Stortinget viser at forholdet og forpliktelsene til EU er relevante i diskursene om DLD, men det er andre diskurser som står mer sentralt. EU er sammenvevd i alle diskursene - erfaringer fra medlemslandene blir benyttet av alle partene til å legitimere sine syn, og EU-landene blir dermed ansett som sammenlignbare med Norge av begge partene. Harmonisering av lovverk, oppfyllelse av våre forpliktelser og solidariske bidrag til å løse felles utfordringer ligger til grunn i Ap og Hs EU-diskurser. Motstandernes EU-diskurser ser mer på norske forhold og verdier, som suverenitet, selv om også de trekker på erfaringer fra Europa. I hovedsak er det Sp og Frp som fører suverenitetsdiskursen blant motstanderne. Venstres personvernsdiskurs, som blir fulgt av Frp og SV, har implisitt en tilnærming at det er verdt å akseptere kostnadene ved bruk av reservasjonsretten til å sikre individets beskyttelse mot statlig overvåking. Dette er interessant da Venstre, som ja-parti, mener at det er nødvendig å ta konsekvensene av reservasjonsretten. Det er videre interessant at ja- og nei-til EU-partier samarbeider i motstanden mot EU. Dette viser at det er mer en bare EU-saken som ligger til grunn i motstanden.

At EU står bak DLD forsterker konflikten mellom stat og individ som ligger til grunn for store deler av kontroversen om DLD. Dette får sitt uttrykk i form av suverenitetsdiskursen som blir satt i sammenheng med personvernsdiskursen. I denne fremstillingen blir DLD et fremmed og udemokratisk politistatsverktøy som blir tredd ned hodene på nordmenn av EU.

Når man setter diskursene opp mot de gjeldende implementeringsteoriene ser man at frykt-årsakene, som frykt for rykte, økonomi, disharmoni og sanksjoner spiller en rolle i Ap og Hs argumenter. V og Frp, og senere SV, Sp og Krf deler derimot ikke den samme frykten,

og er mer redd for konsekvensene av implementering. Norges politiske struktur fører derimot til at motstandspartiene får en mulighet til å fremstille sine politiske syn og ideologi, og dermed kan bruke DLD-diskusjonen til å fremme sine politiske mål. Dette blir spesielt åpenbart etter kampen reelt sett er over med Ap-H-alliansen, og motstandspartiene får mulighet til å yte motstand uten en reell fare for å sette Norges forhold til EU i fare, med alle de negative konsekvenser som kunne kommet ut fra det. Med et slikt perspektiv blir Norges innenriksforhold mer avgjørende for behandlingen av DLD enn forholdet til EU.

Norges forhold til EU slik det vises i implementeringsdebatten om DLD i Stortinget er påvirket sammensurium av interesser, verdier og ideologier, som sammen former er flokete og selvmotsigende nett. Norge blir ansett som bra for EU, og EU som dårlig for Norge. Norge er avhengig av EU, men vi må vegre oss for overtramp på vår suverenitet. EU er en byråkratisk tyrann vi må frykte, men det er viktig at vi har et godt samarbeid, for å gagne norsk økonomi og fremme norske politiske og økonomiske interesser. EU er en gigant, og Norge en dverg, og som følge av geografiske, økonomiske, kulturelle og politiske forhold slipper vi ikke unna å måtte forholde oss til unionen. Norges forhold til EU er komplekst, Stortingets medlemmer er langt i fra enige om hvordan vi skal forholde oss til unionen. Det eneste de er enige om er at vi må forholde oss til EU på ett eller annet vis. Stortinget er ikke samlet i synet på EU. Men i bunn og grunn er det de norske hensynene som blir tatt høyde for i diskursene - kriminalitet som rammer Norge, norsk økonomi som vil føle konsekvensene av EUs vrede og norske borgere som blir overvåket. Europeisk solidaritet står svakt i diskursene, og forkjempernes EU-diskurs heller mer mot det å fremme økonomiske og politiske interesser. Selv om EU-diskursen er evig til stede i, eksplisitt, implisitt og underliggende i diskursene, er det de norske diskursene som står sterkest. Man kan si at EU-diskursen gjelder, mens de nasjonale diskursene avgjør.

## **Litteraturliste:**

Aftenposten 26.apr. 2013, Arild Færås, *Først i 2015 skal din e-post- og telefoninfo lagres.*

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Forst-i-2015-skal-din-e-post--og-telefoninfo-lagres-7185521.html#comment-876813007> lastet ned 27.05.2013

Alvesson, Mats og Kaj Sköldberg (2000): *Reflexive methodology*. London: Sage Publications.

Arnesen, Finn og Fredrik Sejersted (2008): *Betenkning: Datalagringsdirektivet og EØS-avtalen*. Oslo.

-(2009). *Betenkning: Om datalagringsdirektivets EØS-rettslige relevans*. Oslo.

Ashley, Rickard K. (1981): Political Realism and Human Interests *International Studies Quarterly*, Vol. 25, No. 2, *Symposium in Honor of Hans J. Morgenthau* (Jun., 1981), pp. 204-236

Bergman, Tobjörn & Strøm, Kaare (red) (2011) *The Madisonian Turn*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Booth, Ken (2008): Navigating the 'Absolute Novum': John H. Herz's Political Realism and Political Idealism *International Relations* 2008 22: 510

Claes, Dag Harald, Helge Hveem & Bent Sofus Tranøy (2012): *Global økonomi, krise og politisk styring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Claes, Dag Harald og Per Kristian Mydske (Red) (2011): *Forretning eller fordeling – reform av offentlige nettverkstjenester*. Oslo, Universitetsforlaget.

Dalton, Russel J. & Wattenberg, Martin P. (red) (2000): *Parties without Partisans*. Oxford: Oxford University Press.

Devetak, Richard & Richard Higgott (1999): Justice unbound? Globalization, states and the transformation of the social bond. *International Affairs* 1999 75, 3, 483–498

Diez, Thomas (1999): *Speaking 'Europe': the politics of integration discourse*, *Journal of European Public Policy*, 6:4, 598-613

Diez, Thomas (2001): *Europe as a Discursive Battleground : Discourse Analysis and European Integration Studies* *Cooperation and Conflict* 2001 36: 5-38

Dimitrakopolous, Dionnyssis G. (2001) *Incrementalism and Path Dependency: European Integration and Institutional Change in National Parties*. *Journal of Common Market Studies*, Vol 39, pp. 405-22.

Dimitrakopoulos, Dionnyssis G (2008). *The Power of The Centre: Central Governments and the macro-implementation of EU public policy*. Manchester: Manchester University Press.

Doublet, David R. (2004): *Den hermeneutiske sirkelen. Om rammer for tolkning og grenser for erkjennelse*, i Stein Ugelvik Larsen (red.) *Teori og Metode i Samfunnsfaga*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Fairclough, Norman (1995): *Critical Discourse Analysis*. London: Longman.

Fairclough, Norman (2003): *Analyzing Discourse – textual analysis for social research*. New York: Routledge

Gilpin, Robert G. (1984): The richness of the tradition of political realism. *International Organization*, 38, pp 287-304

Grønmo, Sigmund (1982): Forholdet mellom kvalitative og kvantitative metoder i samfunnsforskningen. I: Harriet Holter og Ragnvald Kalleberg (red.): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Grønmo, Sigmund (1988): Datakombinasjoner og analysestrategier. I Dale, Britt, Jones, Michael og Martiniussen, Willy (red): *Metode på tvers. Samfunnsvitenskapelige forskningsstrategier som kombinerer metoder og analysenivåer*. Trondheim: Tapir

Hall, Stuart (1997): *Representation: cultural representations and the signifying practices*. London: Sage.

Heywood, Andrew (2004): *Political Theory, third edition*. New York: Palgrave Macmillan.

Jørgensen, Marianne W. og Louse Phillips (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Katz, Richard S. (1997): *Democracy and Elections*. Oxford: Oxford university Press.

King, Gary, Robert O Keohane og Sidney Verba (1994): *Designing social inquiry: scientific inference in qualitative research*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Levy, Gilat (2004): A model of political parties *Journal of Economic Theory* 115 (2004) 250–277

Linklater, Andrew (1996): Citizenship and Sovereignty in the Post-Westphalian State *European Journal of International Relations* 2: 77-103

Lord, Christoffer & Beetham, David (2001), Legitimizing the EU: Is there a "Post-parliamentary Bias" for its legitimation? *Journal of Common Market Studies*, Vol. 39, 3 pp. 443-62.

Ugelvik, Stein Larsen (red.) (2004) *Teori og Metode i Samfunnsfaga*. Oslo: Det Norske Samlaget.

NOU 2009:1 - *Individ og Integritet, personvern i det digitale samfunn*. Norges Offentlige Utredninger. Oslo: Fornyings- og administrasjonsdepartementet

NOU 2012:2 *Utenfor og Innenfor – Norges avtaler med EU*. Norges Offentlige Utredninger. Oslo: Utenriksdepartementet.

Randall, Vicky. & Svåsand, Lars (2002): Introduction: The Contribution of Parties to Democracy and Democratic Consolidation, Democratization, 9:3, 1-10

Risto Lampinen and Petri Uusikyla, (1998): *Implementation Deficit - Why Member States do not Comply with EU directives?* Scandinavian Political Studies, Vol. 21 - No. 3, 1998

Perkins, Richard and Eric Neumayer, (2007): *Implementing Multilateral Environmental Agreements: An Analysis of EU Directives* In Global Environmental Politics August 2007, Vol. 7, No. 3, Pages 13-41

Piratpartiet: Kjerneprogrammet <http://piratpartiet.no/kjerneprogrammet/> [ 28.5.2013]

Powell, Michael K. (2005): Preserving Internet Freedom: Guiding Principles for the Industry; *Journal on Telecommunications & High Technology Law* Volume J 3 2004-2005: 5-13

Schmidt, Vivien A & Claudio M Radaelli (2004): *Policy Change and Discourse in Europe: Conceptual and Methodological Issues*, West European Politics, 27:2, 183-210

Sejersted, Fredrik, Arnesen, Rognstad, Foyn og Kolstad (2004): *EØS-rett*. Oslo: Universitetsforlag.

Stortinget: Datalagringsdirektivet på Stortinget: <http://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/Nyhetsarkiv/Hva-skjer-nyheter/2010-2011/Datalagringsdirektivet-pa-Stortinget/> [03.12.2012]

-Innstillinger på Stortinget: <http://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Arbeidet/Om-publikasjonene/Innstilling/> [17.05.2013]

-Proposisjoner på Stortinget: <http://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Arbeidet/Om-publikasjonene/Regjeringens-publikasjoner/> [17.05.2013]

Sheate, William R, Helen J. Byron and Steven P. Smith, (2004): *Implementing the SEA directive: sectoral challenges and opportunities for the UK and EU*. In European Environment 14, 73-93.

Sverdrup, Ulf, (2004): Compliance and conflict management in the European Union: Nordic Exceptionalism. *Scandinavian Political Studies* 27 (1): 23-43

- (2005): Implementation: a review essay. ARENA working paper No. 25. Oslo: ARENA.

Toshkov (2011) Public opinion and policy output in the European Union: A lost relationship. In *European Union Politics* 12(2) 169–191

Wall Street Journal Barnes, Julian E. (27 July 2010).

[http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704700404575391523088194344.html?mod=WSJ\\_hpp\\_LEFTTopStories](http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704700404575391523088194344.html?mod=WSJ_hpp_LEFTTopStories) [18.5.2013]

## **Dokumenter:**

### **Skriftlige Spørsmål:**

15.:341 07-08 (05.12.2007): «Skriftlig spørsmål fra Jan Aril Ellingsen (FrP) til samferdselsminister Navarsete.»

15.:521 08-09 (13.01.2009): «Skriftlig spørsmål fra Hundhammar (H) til samferdselsminister Navarsete»

15.:525 08-09 (14.01.2009): «Skriftlig spørsmål fra Oktay Dahl (H) til justisminister Storberget»

15.:86 09-10 (21.10.2009): «Skriftlig spørsmål fra Tenden (V) til samferdselsminister Kleppa»

15.:212 09-10 (18.11.2009): «Skriftlig spørsmål fra Hoksrud (FrP) til samferdselsminister Kleppa»

15.:917 09-10 (23.03.2010): «Skriftlig spørsmål fra TS Grande (V) til justisminister Storberget»

15.:958 09-10 (26.03.2010): «Skriftlig spørsmål fra Werp (H) til justisminister Storberget»

15.:1009 09-10 (13.04.2010): «Skriftlig spørsmål fra Høybråten (Krf) til justisminister Storberget»

15.:1071 09-10 (22.04.2010): «Skriftlig spørsmål fra Haugli (A) til utenriksminister Støre»

15.:269 10-11 (25.11.2010): «Skriftlig spørsmål fra Starheim (Fr) til justisminister Storberget»

15.:1058 10-11 (14.03.2011): «Skriftlig spørsmål fra Tenden (V) til justisminister Faremo»

15.:1587 11-12 (08.06.2011): «Skriftlig spørsmål fra Schou (H) til arbeidsminister Bjurstrøm»

16.:609 11-12 (11.01.2012): «Skriftlig spørsmål fra Schou (H) til samferdselsminister Kleppa»

15.:730 11-12 (21.01.2012): «Skriftlig spørsmål fra Oktay Dahl (H) til beredskapsminister Faremo»

15.:1118 11-12 (23.03.2012): «Skriftlig spørsmål fra Böhler (A) til beredskapsminister Faremo»

### **Spørretime:**

Stortinget- Møte onsdag (16.01.2008)

Stortinget- Møte onsdag (21.05.2008)

Stortinget- Møte onsdag (13.01.2010)

Stortinget- Møte onsdag (15.12.2010)

Stortinget- Møte onsdag (12.05.2011)



Stortinget- Møte onsdag (18.05.2011)

### **Stortingsdebatt:**

Møte mandag den 4. april 2011 kl. 12 (04.04.2011): «1).Endringer i ekomloven og straffeprosessloven mv. 2) Samtykke til deltakelse til en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av datalagringsdirektivet 3) Representantforslag fra repr. Skei Grande og Tenden om gjennomføring av domsolskontroll ved uthenting av trafikkdata, samt styrking av politiets ressurser til å bekjempe alvorlig kriminalitet med digitale verktøy. Endringer i ekomloven.»

### **Representantforslag:**

Representantforslag 111 8:111 (2007-2008): «fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Kari Lise Holmberg, Elisabeth Aspaker, Inge Lønning, Trond Helleland, Olemic Thommessen og André Oktay Dahl 07.03.2008»

Representantforslag 88 8:88 (2007-2008): «fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik 02.04.2008»

### **Proposisjoner:**

Proposisjon 50 S (10.12.2010): «Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2006/24/EF om lagring av data fremkommet ved bruk av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste eller offentlig elektronisk kommunikasjonsnett (datalagringsdirektivet.)»

Proposisjon 49 L (10.12.2010): Endringer i ekomloven og straffeprosessloven mv. (gjennomføring av EUs datalagringsdirektiv i norsk rett).

### **Innstillinger:**

innstilling S 278 (2007-2008): «Innstilling til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen 05.06.2008»

Innstilling 275 L (2010-2011): «Innstilling til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen 30.03.2011»

Innstilling 289 L (2010-2011): «Innstilling til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen 30.03.2011»